

marksist teori

Sayı: 31 ♦ Mart-Nisan 2018 ♦ 7.50 TL

marksist teori

Sayı 31 ♦ Mart-Nisan 2018

Türk devletinin planı Efrîn işgali ile sınırlı değildi. İşgale giriştiği andan itibaren etkili bir direnişin gerçekleşmeyeceğini ve korkuya kapılan halkın birkaç günde Efrîn'i terk edeceğini varsayıyor, Efrîn işgalinin zaferiyle birlikte önce Kobanê-Serêkaniyê ve Qamişlo-Serêkaniyê arasında bir işgal koridoru açarak kantonlar arasındaki bağı tamamen koparmayı ve ardından devrimi bütünüyle yerle bir etmeyi içeriyordu. Bu plan daha büyük bir planın, "çöktürme planı"nın bir aşamasıydı. Nihayet temel edef Rojava ve Bakur'da ulusal iradeyi tamamen ortadan kaldırmak ve tecrit edilmiş yönetimi bütünüyle etkisiz hale getirerek "Kürt sorunu"ndan kurtulmaktı. Türk devleti bir kez Efrîn'e girdi mi, oradan çıkmayacak, işbirlikçi çeteleri eliyle önce yönetimi doğrudan ele alacak, ardından yeni bir Hatay oyunuyla Efrîn'i Türkiye'ye katacaktı. En eşitsiz koşullarda bir direnişe girişmek kaçınılmazdı. Öncünün direnişi daha en başından devrimci halk savaşı halini aldı. Efrîn halkı direnişin öznesi oldu. Sömürgeci Türk devleti nihayetinde Efrîn'i ele geçirse de, direniş Rojava'nın devrimci iradesinin dimdik ayakta kalmasını sağladı.

Direniş
Onur
Özgürlük

Marksist Teori

31

Mart/Nisan
2018

Marksist Teori - Yaygın Süreli Yayın
Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Adına
İmtiyaz Sahibi: Şengül Güneş Bali
Sorumlu Yazışleri Müdürü: Şengül Güneş Bali
Yönetim Yeri: Aksaray Mah. Müezzin Sok. İlhan Apt. No: 12/1 D: 7 Aksaray-İstanbul
Tel: (0212) 529 15 94 **Faks:** (0212) 529 06 75
Web Sitesi: www.marksistteori.com
Baskı: Ceylan Matbaacılık Tel: (0212) 613 10 79
Abonelik: Yıllık 40 TL (Posta çekini yatırdıktan sonra bilgilerinizi e-posta veya faksla iletiniz.)
Posta Çeki: Serdal Işık 05145562

İçindekiler

5 | Efrîn'de Devrimci Halk Savaşı
Arif Çelebi

19 | KP'nin İşgale Ve Savaşa "Boyun Eğme"sinin Teorisi
Ziya Ulusoy

29 | Gençlik Hareketinin Yarısı Genç Kadınlardır
Nergis Gediz Efe

39 | AKP İktidarına Karşı İşçi Sınıfı Hareketi
Hüseyin Aslan

51 | Kendi Zemininde
Politik Dil Ve Tarz Olarak Avukatlık
Av. Özlem Gümüştaş

57 | Politik Özgürlük Mücadelesinin
Kurucu Unsurlarından Biri Olarak Aydınlar
Bora Poyraz

67 | Kapitalizmin Kapitalist Eleştirisi:
Bir Arayışın Çıkmazlığı
İnan Özgür

83 | Devrimcinin Gelişim Eşiklerindeki
Kopuş Ve Sıçrama Diyalektiği
Toprak Akarsu

Efrîn'de Devrimci Halk Savaşı

Arif Çelebi

Henüz devrim olmadan, devrim kendini kurmaya başlamıştı. Politik öncü ile örgütlü ve silahlı halk bütünleşmişti. Politik öncünün iktidar bilinci halkı iktidara taşıdı. Devrim kendini kura kura geliştirdi. Politik öncü ve halkın bütünleşmesi, halkın örgütlenmesi ve silahlanması ile iktidar bilinci bu ilk dönemin karakteristik özellikleriydi. Bu özellikler bugüne kadar daha da kökleşti. Bugün, sayı ve teknik olarak kendisinden kat kat üstün düşman kuvvetlerine karşı Efrîn'de süren direniş, ancak daha en baştan itibaren bu karakteristik özellikleriyle kendini kuran devrim hesaba katıldığında anlaşılır olur.

Sömürgeci faşist Türk devleti 20 Ocak'ta Efrîn saldırısını başlattı. Birkaç günde Efrîn'e gireriz naraları atıyorlardı, halkın büyük devrimci direnişleriyle karşılaştılar. Yüzlerce şehit ve gazi pahasına, üzerlerine bombalar yağmasına rağmen, Kuzey Suriye halkları devrimci öncülerini birlikte kahramanlık destanı yazdı. Emperyalistlerin sömürgeci Türk devletine yol vererek, meşrulaştırıp onay verdiği işgal saldırısı umdukları sonucu getirmedi. NATO'nun en büyük ordusu, sayı ve teknikte tartışılmaz üstünlüğüne rağmen, iki ay boyunca halkın direnişine çarptı. Efrîn gibi dört tarafı Türk devleti ve ona bağlı çetelerle çevrilmiş bir avuç toprak, dünya halklarına ve ezilenlerine büyük bir kahramanlık destanı armağan etti.

Sömürgeci Türk devletinin Efrîn'i ele geçirmesiyle, elbette Efrîn direnişini yeni bir aşamaya girdi. Devrim güçlerinin Efrîn'deki mevzileri savunma odaklı cephe savaşının yerini, işgalci orduya ve işbirlikçi çetelere karşı yürütülecek gerilla savaşı aldı.

Peki, nasıl oldu da böyle bir direniş ortaya konulabildi? Nasıl oldu da sömürgeci Türk devleti 58 gün boyunca Efrîn barikatını aşamadı? Nasıl oldu da dünya ezilenlerinin umutsuzluk ve çaresizlik içinde bir çıkış yolu bulamadığı koşullarda Efrîn direnişini dünya ezilenlerine umut ve zafer inancı aşılayabildi? Nasıl oldu da Ortadoğu gibi ulusların, dinlerin, mezheplerin birbiriyle savaştığı bir coğrafyada Kürtlerin, Arapların, Süryanilerin, Çerkeslerin, Müslü-

6 ❖ Marksist Teori 31

manların, Hıristiyanların, Êzidilerin, Sünnilerin, Alevilerin birleşik halk direnişi ortaya çıkabildi?

Rojava devrimi anlaşılmadan, onun ulaştığı yeni düzey kavranmadan, kapitalist emperyalist sistemin varoluşsal krizi hesaba katılmadan bu sorulara esaslı yanıtlar bulunamaz.

Rojava Devriminin Karakteri

Her devrim içinde olduğu koşulların izlerini taşır ve bu koşullara hücum ederek kendini yeni düzeyde kurmaya girişir. Her devrim bunu tamamlayamayabilir, buna fırsatı olmayabilir ya da kurma işine girecek öncü akıldan yoksundur. Devrim kendini kurma aşamasına ulaşamadığında dağılır. 1905 Rus devrimi tam da böyle olmuştur. Halk yığınları çarlığı yıkmak için ayaklanmış, devrimci başkaldırı sovyetler gibi yeni bir aracın doğumunu sağlamış, ama devrim sonuca varamadan, iktidar olamadan çarlık tarafından ezilmiştir. 1917’de ise devrim, önce çarlığın yıkımıyla, ardından sosyalist iktidarla kendini kurmayı başarmıştır.

Rojava devriminin üzerinden yaklaşık 7 yıl geçti. Devrim henüz tamamlanmış değil. Yıkılabilir de, yaşayabilir de. Buna karşın Rojava devrimi daha baştan kendini kurarak gelişti. Daha en baştan, henüz çapı bugüne göre çok küçükken, bugünkü kurucu öğelerin tümünü kendi bünyesinde oluşturmuştu.

Rojava devrimi nasıl ortaya çıktı, hatırlayalım.

Tunus’tan başlayarak Mısır’ı içine alan Arap devrimi süreci Suriye’ye kadar ulaştı. Arap ezilenlerinin bu başkaldırısı Tunus ve Mısır’da mevcut yönetimlerin devrilmesi ile sonuçlandı. Sosyalistlerin örgütlü yapılarının yetersizliği, silahlı mücadele anlayışlarındaki sağcılıkları ve yeni sürecin ortaya çıkardığı olanakları realize edecek bir devrimci stratejiden yoksunlukları onların temel zaafıydı. Bu koşullar içinde halk yığınlarına öncülük edemezlerdi. Politik islamcılar ise halk içinde çok daha örgütlü ve fırsatları çok daha iyi değerlendiren bir iktidar bilinci ile hareket ettiler ve devrimlerde ide-

olojik-politik hegemonya sağlamayı başardılar.

Emperyalistler de oluşan yeni durumu değerlendirmek için harekete geçmekte gecikmedi. Keza birbirine rakip bölge devletleri de oluşan krizden yararlanmaya çalıştılar.

Ezilenlerin başkaldırısı Suriye'de bu koşullar altında başladı. Ayaklanma kısa sürede politik islamcılar üzerinden emperyalistlerin denetimine girdi. Politik islamcıların bir bölümü emperyalistlerden bağımsızlaşarak, Irak ve Suriye'de geniş bir egemenlik alanı yarattılar.

Kürt özgürlük hareketinin Rojava kolu, oluşan yeni koşulları doğru değerlendirdi. Bu sayede bulunduğu alanlarda politik islamcıların ve emperyalistlerle gerici bölge devletlerinin hegemonya kurmasına izin vermedi.

Kürt özgürlük hareketinin Rojava kolu, başlangıçta halk içinde çok da güçlü değildi. Buna karşın devrimci bir strateji oluşturma başarısı onu bir anda diğerlerinden öne çıkardı.

Politik İslamcılar hızla ilerliyordu. Suriye devleti başta Şam olmak üzere büyük Arap şehirlerini korumak için Rojava'dan çekilmeye başlamıştı. Kürt ulusal hareketinin Rojava'daki farklı yapıları ya emperyalistlerin kurduğu muhalefete dahil olmayı ya da küçük bir bölümünün yaptığı gibi politik islamcılara karşı rejimin saflarına katılmayı tercih etti. PYD ise farklı bir yol izledi. İlk olarak, halk silahlandırılarak özsavunma birliklerinde örgütlenmesi sağlandı. Aynı anda günlük yaşamın çeşitli hizmetlerinin sürdürülebilmesi için halk komiteleri örgütlendi. Henüz

devrim olmadan, devrim kendini kurmaya başlamıştı. Politik öncü ile örgütlü ve silahlı halk bütünleşmişti. Politik öncünün iktidar bilinci halkı iktidara taşıdı. Devrim kendini kura kura geliştirdi. *Politik öncü ve halkın bütünleşmesi, halkın örgütlenmesi ve silahlanması* ile iktidar bilinci bu ilk dönemin karakteristik özellikleriydi.

Bu özellikler bugüne kadar daha da kökleşti. Sayı ve teknik olarak kendisinden kat kat üstün düşman kuvvetlerine kök söktüren direnişi, ancak daha en baştan itibaren bu

Kürt özgürlük hareketinin Rojava kolu, oluşan yeni koşulları doğru değerlendirdi. Bu sayede bulunduğu alanlarda politik islamcıların ve emperyalistlerle gerici bölge devletlerinin hegemonya kurmasına izin vermedi.

karakteristik özellikleriyle kendini kuran devrim hesaba katıldığında anlaşılır olur.

Yine de bu, farklı ulus ve halkların Efrîn'de omuz omuza savaşması gerçeğini yeterince açıklamaz.

Rojava devrimi bir Kürt devrimi olarak başladı ve ilerledi, ama böyle kalmadı. Rojava devrimi kısa sürede Rojava'da yaşayan diğer halkları da kapsadı. Zaten böyle olmasaydı, Rojava devriminin bu kadar süreye yaşayabilmesi ve yayılabilmesi mümkün olmazdı. Rojava'da Kürtler

farklı halklarla birlikte yaşıyor, diğer halkların da devrime kazanılması devrimin en büyük güvencesi oldu. Böylece Rojava, bir ulusal devrim olmaktan çıkarak, Rojava halklarının birleşik devrimi haline geldi. Bu öyle kolayca oluşmadı. Rojava'da Araplarla Kürtler arasında sömürgeci dönemin mirası olan politikaların yarattığı önyargıların, Arap şovenizminin halklar arası ilişkileri zehirlediği açık. Buna karşın Rojava'da yaşayan Arap nüfusun büyük bölümü yoksullardan oluşuyor. Kürt devrimi

Rojava devrimi bir Kürt devrimi olarak başladı ve ilerledi, ama böyle kalmadı. Kısa sürede Rojava'da yaşayan diğer halkları da kapsadı. Zaten böyle olmasaydı, Rojava devriminin bu kadar süre yaşayabilmesi mümkün olmazdı.

kendini kurarak başladığında, kurucu içeriği gereği yalnızca Kürtleri değil, tüm yoksulları, ezilenleri kapsayacak nitelikteydi. Nihayet oluşan halk komiteleri, sadece Kürtlerin katılımına değil, herkese açıktı. Arap yoksulları zamanla bu gerçeği gördü ve yavaş yavaş devrime katıldı. Bir kez devrime katılınca devrimin dönüştürücü gücünün devreye girdiği görüldü. Araplar devrimin bir bileşeni haline geldi. Kuşkusuz bunda Arapların çoğunlukta olduğu şehir ve kasabaların devrim ordusu tarafından politik

islamcılardan temizlenmesinin payı vardı. Her yerde olduğu gibi burada da devrimin kurucu özellikleri hayat buldu. Komünler ve meclisler aracılığıyla halkın kendi kendine yönetimi, Arap yoksullarının bu bölgelerde de devrime olan güvenini artırdı.

Rojava Kürtlerinin de Araplara karşı önyargılarını aşmaları kolay olmadı. Örneğin, Kürtlerin bulunmadığı ve Rojava'ya dahil olmayan Minbic hamlesi, Kürtler arasında başlangıçta sempatiyle karşılanmadı. Çok fazla kayıp verilen bu hamlede, "Neden Araplar için savaşıyoruz" biçiminde memnuniyetsizlikler her fırsatta dile getirildi. Keza pek çok devrim kurumunda Araplarla kurulan ortaklık da "Devrimi biz yaptık neden Araplarla paylaşıyoruz" tartışmalarına yol açtı. Dahası, Rojava kantonlarının süreç içinde Kuzey Suriye Demokratik Federasyonu halini alması, "Rojava adından vazgeçilmemeli" itirazlarına yol açtı. Devrimci öncünün ulusal dargörüşlülükten uzak oluşu sayesinde bütün bu engeller aşıldı ve *Rojava devrimi Kuzey Suriye halklarının bir devrimi* haline geldi. Kuşkusuz Kürtler ve Araplar dışında Asuriler, Ermeniler, Çerkesler, Türkmenler de var. Bütün bu halklar birlikte, eşit ve kardeşçe devrimci halk yönetiminde. Böyle olduğu içindir ki, Efrîn'e sömürgeci saldırı başladığı andan itibaren, yalnızca Kürtler değil, diğer halklar da direniş mevizisine geçti.

Rojava olarak başlayan ve Kuzey Suriye halini alan devrimin özellikleri ve mutlaka vurgulanması gereken bir başka karakteristik özelliği de onun kadın devrimi halidir.

Rojava, 21. yüzyılın kadın devrimi çağı olmasının ilk habercisi, öncü fişeği oldu. Bugüne kadarki bütün devrimlerde kadın cinsi vardır, kadınlar zaman zaman öncülük de yapmışlardır, ama bugüne kadarki devrimlerin hiçbiri kadın devrimi halini almamıştır. Lenin ev emekçisi kadınların devrimci devletin yöneticileri haline gelmesi ile devrimin gerçek içeriğine kavuşacağından söz ediyordu. Kuzey Suriye'de bugün on binlerce kadın komün, kooperatif ve meclislerde eş başkanlık yapıyor. Aşağıdan yukarıya devrimin tüm kurumlarında kadınlar yönetici organlarda yer alıyor. Kadınlar iç güvenlikten (asayiş) devrim ordusuna kadar her yerde. Binlerce kadını kapsayan devrimci kadın ordusu var. Daha dün ev kadını olan, ancak belirli mesleklerde bulunabilen, çocuk-ev-koca-iş karesinde bunalan kadınlar, şimdi on binler halinde hayatın her alanında, devrim kurumlarında yönetici, devrim ordusunda savaşçı ve komutanlar. Kuşkusuz bunların hiçbiri kadın devriminin tamamlanmasına yetmez. Kadın devrimi uzun soluklu bir sürekli devrim halidir. Rojava'da bu yönde etkili, güçlü bir adım atıldı.

Devrimin kurucu karakteri halini almış olan kadın devrimi anlaşılmalıdır, Efrîn'deki direniş anlaşılmalıdır. Binlerce kadın elde silah savaş mevzilerinde yer aldı. Kadın komutanlar direnişi yönetti. Bütün dünyayı şaşkınlığa düşüren bu direniş gücünün en büyük kaynağı kadın devrimidir.

Tüm bunlarla birlikte ama daha ötesinde, kendini adamaya hazır inanmış bir öncü devrimciler kuşağı olmadan böyle bir direniş sergilenemezdi.

Özyönetim Direnişlerinden Efrîn Savunmasına

Efrîn direnişi özyönetim direnişlerinin devamı oldu. O direnişlerin dersleri ve deneyleri ile donandığı kadar, özyönetim direnişlerindeki öncünün cansiperane direnişinden aldığı büyük moralle kendini donattı. *Bodrumlarda yakılan devrimci direnişçilerin ruhu Efrîn mevzilerinde dirildi.* Özyönetim direnişlerinde pek çok yerde sayısı yüzü bulmayan devrimcilerin, sıradan silahlar ve el yapımı patlayıcılarla, teknik donanı-

Rojava, 21. yüzyılın kadın devrimi çağı olmasının ilk habercisi, öncü fişeği oldu. Bugüne kadarki bütün devrimlerde kadın cinsi vardır, kadınlar zaman zaman öncülük de yapmışlardır, ama devrimlerin hiçbiri kadın devrimi halini almamıştır.

mı yüksek binlerce, on binlerce kişilik düşman ordusunu aylarca durdurabileceği görüldü. O zamanki sınırlı imkanlarla elde edilen bu başarıya, Efrîn'de daha güçlü bir devrimci hazırlık avantajıyla birlikte, yeni bir direniş halkası eklendi.

Özyönetim direnişlerinin zayıf tarafta yalnızca kullanılan silahlardaki eşitsizlik değildi. Asıl zayıflık *ör-gütlenmiş silahlı halkın katılımının yetersiz* olmasıydı. Bakur'da da halk önemli ölçüde örgütlüydü. Fakat ne

halkın öz savunması başarılabilmişti, ne de halk kongre ve meclisleri bir ikili iktidar organı halini alabilmişti. Sistem içinde kalarak bir çıkış, bir kurtuluş umudu İmralı görüşmeleri sırasında derinleşmiş, HDP'nin seçim başarısı da bunu kuvvetlendirmişti. Öncünün reformcu programı ile devrimci pratiği arasında bocalama halkta da ikircime neden olmaktaydı. Keza belediyelerde kazanılan mevzilerin, devrimci iktidar mevzileri olarak hazırlanmak yerine, faydalanılan kurumlar olarak

Sistem içinde kalarak bir çıkış umudu İmralı görüşmeleri sırasında derinleşmiş, HDP'nin seçim başarısı da bunu kuvvetlendirmişti. Öncünün reformcu programı ile devrimci pratiği arasında bocalama halkta da ikircime neden olmaktaydı.

değerlendirilmesi de şehirlerdeki devrimci pratiği ve devrimci örgütlülüğü kemiren bir sonuç doğuruyordu. *Devrimci bir halk savaşına kitleler yeterince hazırlanamamıştı.* Kırdan gerilla ordusu büyütülürken, şehirlere yeterli önem verilmemişti. Bir bakıma kırdan devrimci pratiğin merkezi iken, şehirler arka cephe olarak, legalizmin ve reformizmin alanları olarak ele alınmaktaydı. Oysa Bakur'un sosyo-ekonomisi önemli ölçüde değişmiş, şehirlerin önemi artmış ve belirleyici hale

gelmişti. Asıl çarpışmalar şehirlerde verilecekti. Aslında 6-8 Ekim 2014 ayaklanması bu gerçeği gün yüzüne çıkardı. Öfkeyle ayağa kalkmış halk yığınları karşısında sömürgeci devlet güçleri çaresiz kalmıştı. Öncünün ufku dar olmasaydı ve devrimci bir öngörüyle şehir savaşlarına hazır olsaydı, o gün ortaya çıkan fırsat bambaşka devrimci sonuçlar yaratabilirdi. Devrimci bir fırsat değerlendirilemedi. Bunda en önemli etken, öncünün şehirlerdeki bölüğünün sistemle kurduğu ilişkiydi. 6-8 Ekim'de halk ayaklandı, ama onun öncüleri, fiili meşru mücadele kurumları, hareketin başına geçmek yerine ayaklanmayı yatıştırmaya çalıştı.

Kürt ulusal demokratik hareketi sonraki süreçte bundan doğru sonuçlar çıkardı. Şehirlerin tayin edici rolünü kavradı. Fakat bu kez devrimci bir fırsatı değerlendirmek amacı ile değil, henüz yeterince bir hazırlık yokken, zorunlu olarak şehir savaşları adını alan özyönetim direnişlerine geçildi.

Özyönetim direnişleri bir zorunluluktadır, ama aynı zamanda *öncü ile halk arasındaki mesafeyi açtı.* Sonuçun böyle olduğu bilinse de, bu direniş gösterilmeliydi.

Devrimci savaşlar sadece devrimcilerin iradesiyle ortaya çıkmaz, bu bazen düşman saldırılarının sizi mecbur bırakmasıyla gerçekleşir. Bundan bazen kaçınılabılır. Bazen geri çekilmek, hazır olmadığın bir savaşa girmekten yeğdir. Fakat öyle savaşlar ve çarpışmalar vardır ki, geri çekilmek, bir mevziden geri çekilmenin çok ötesine geçerek, teslim olmayla sonuçlanır. Örneğin, Kızıldere'de

On'ların direnişi böyledir, 19 Aralık zindan direnişi böyledir. Daha pek çok örnek verilebilir. Kobanê direnişi çok daha canlı bir örnektir. Kobanê direnişine girilmeseydi, Rojava devrimi korunamazdı. Kobanê'de yenilginin eşiğine gelinmişti. Binlerce yurtsever gerillanın, onlarca komünist ve enternasyonalist savaşçının cansiperane direnişi ile Kobanê savaşı kazanıldı. Zafer yerine yenilgi de gerçekleşebilirdi. Böyle olsaydı da, Kobanê dünya halklarına bir direniş destanı bırakmış olurdu. Fakat direnişe geçilmeseydi, yalnızca Kobanê değil, Rojava devrimi de kaybedilecekti, bunun da ötesinde ezilenlerin umudu sönecekti.

Sömürgeci faşist burjuva Türk devleti daha İmrâlı görüşmeleri sürerken “çöktürme planı” hazırlamıştı. Bu plan gereği Bakur'daki demokratik mevziler dağıtılmadan, şehirlerde tam hakimiyet sağlanmadan, gerillaya devletin istediği çözümü dayatarak ulusal hareketi sistem içine çekip eritmek mümkün değildi. Görüşme masası savaş alanının bir başka versiyonuydu. Asıl savaş gücü gerillaydı ve gerillanın şehirlerle bağı kesilmeden devletin istediği sonucu alması olası görünmüyordu. HDP'nin seçim başarısı Kürdistan elden gidiyor korkusunu daha da büyüttü. “Çöktürme planı” tüm unsurlarıyla devreye sokuldu. Devletin “çöktürme planı” karşısında ulusal hareketin “devrimci halk savaşı” planı vardı. 6-8 Ekim serhildanından ilham alan ulusal hareket, o gün görece kendiliğinden olanın şimdi planlı bir biçimde uygulanabileceğini hesap ediyordu. Kabul etmek gerekir ki, devlet daha

hazırlıklıydı, ulusal hareket yukarıda bahsedilen zaafı nedeniyle yeterli bir hazırlık yapamamıştı.

Gel gör ki, hazırlık yeterli değil diye direnişe geçmemek yalnızca taktik değil, stratejik kayıplara yol açacak, ulusal devrim büyük yara alacak, halk yığınları arasında yeniden direnişe geçme cesareti uzun yıllar boyunca yitip gidecekti.

Şehir savaşlarına, yeterli hazırlık olmadan, halk buna uygun yeterli bilinç ve örgütlülüğe kavuşturulmadan başlandı. Başlatan sömürgeci devlet-

Şehir savaşlarına, yeterli hazırlık olmadan, halk buna uygun yeterli bilinç ve örgütlülüğe kavuşturulmadan başlandı. Başlatan sömürgeci devletti. Tüm mahsurlarına rağmen bu savaşa girmek kaçınılmazdı.

ti. *Tüm mahsurlarına rağmen bu savaşa girmek kaçınılmazdı.* Bu savaşlar sonucunda çok önemli genç bir öncü kuşak yok edildi. Fiili meşru mücadele mevzileri çok büyük oranda kaybedildi. Binlerce kişi tutsak edildi. Öncü ile halk arasındaki mesafe açıldı. Bütün bunlara karşın, ortaya konulan muazzam direniş Kürt ulusunun bilincine kazandı. *Devlet direnişi ezdi, fakat halkın umudunu ezmeyi başaramadı.* Bu umut Efrîn direniş mevzilerinde yeniden ete kemiğe büründü.

Efrîn Savunması Zorunluydu

Sömürgeci Türk devletinin Efrîn'e yönelik saldırı planı yeni değildi. Efrîn coğrafi konumunun tecrit oluşuyla ve üç tarafından Türk devletinin kuşatması altında kalışıyla yutulabilecek kolay lokma sayılıyordu.

Emperyalistler de Türk devletine yol vermekteydi. Rusya Türk devletinin işgal hazırlığını devrim yönetimine karşı bir şantaj olarak kullanmaktaydı. Eğer rejimle Rusya'nın isteklerine uygun olarak anlaşma yapılırsa, Türk devletinin işgaline

Kerkük'te aşırı zenginleşmiş yönetici tabaka ile halk arasında uçurum vardı. Efrîn'de ulusal çıkarla sınıfsal çıkar birbirini tamamlamaktaydı, ezilenlerin ve yoksulların ulusal kurtuluşu ile toplumsal kurtuluşu iç içe geçmişti.

izin verilmeyecekti. Bunu kabul etmek devrimi tasfiye etmek anlamına geliyordu. Çünkü Rusya Kuzey Suriye devrimi iddiasından vazgeçilmesini, IŞİD'den temizlenen tüm Arap bölgelerinin Esad rejimine teslim edilmesini ve Kürtlerin çoğunluk oldukları yerlerde belediyesel özerklikle yetinilmesini istiyordu. İran'ın da pozisyonu benzerdi. ABD ve Avrupa'nın emperyalist güçleri de, Efrîn'i Türk devletinin işgaline açmakla, hem Türk devletini yatış-

tıracak, hem de devrim yönetimini Fırat'ın doğusunda ABD'ye daha muhtaç hale getirecek ve devrimci amaçları terke zorlayacaktı.

Devrim yönetiminin manevra alanı sifıra inmişti. Şimdiye kadar emperyalistler arasındaki çelişkiden doğru temelde yararlanmış ve bu sayede hegemonya alanını genişletebilmişti. Şimdi oynayacak bir manevra alanı yoktu, ya en olumsuz koşullarda direnişe geçerek kazanımlarını korumaya çalışacak ya da emperyalistlerin ve Esad rejiminin isteklerine boyun eğecek, sömürgeci Türk devletinin işgaline baştan razı olacaktı. Böyle yapmakla yalnızca Efrîn'i değil, Rojava'nın bütünü ve devrim umudunu kaybedecekti. Böyle bir kayıp yalnızca Rojava'nın değil, bütün Kürdistan'ın olacaktı. *Kendi gücüne ve halka güvenerek savaşa girmekten başka bir yol yoktu.* Yeni manevra alanları ancak böyle bir direnişle açılabilirdi.

Türk devletinin planı *Efrîn işgali ile sınırlı değildi.* İşgale giriştiği andan itibaren etkili bir direnişin gerçekleşmeyeceğini ve korkuya kapılan halkın birkaç günde Efrîn'i terk edeceğini varsayıyor, Efrîn işgalinin zaferiyle birlikte önce Kobanê-Serêkaniyê ve Qamişlo-Serêkaniyê arasında bir işgal koridoru açarak kantonlar arasındaki bağı tamamen koparmayı ve ardından devrimi bütünüyle yerle bir etmeyi içeriyordu. Bu plan daha büyük bir planın, "çöktürme planı"nın bir aşamasıydı. Nihayet temel hedef Rojava ve Bakur'da ulusal iradeyi tamamen ortadan kaldırmak ve tecrit edilmiş yönetimi bütünüyle etkisiz hale getirerek "Kürt sorunu"ndan kurtulmaktı.

Türk devleti bir kez Efrîn'e girdi mi oradan çıkmayacak, işbirlikçi çeteleri eliyle önce yönetimi doğrudan ele alacak, ardından yeni bir Hatay oyunuyla Efrîn'i Türkiye'ye katacaktı.

En eşitsiz koşullarda bir direniş girişmek kaçınılmazdı. Öncünün direnişi daha en başından devrimci halk savaşı halini aldı. Efrîn halkı direnişin öznesi oldu. Sömürgeci Türk devleti nihayetinde Efrîn'i ele geçirse de, direniş Rojava'nın devrimci iradesinin dimdik ayakta kalmasını sağladı.

Kerkük-Efrîn Farkı

Türkiye'nin Efrîn'e işgalci saldırısı başladığında, Kürdistan'ı sömürgeci boyunduruk altında tutan devletler ve emperyalistler elbirliğiyle bir kez daha Kürtlere haddini bidirme derdindeydi. Her birinin farklı hesabı olsa da, Kürtleri "hizaya getirmek" ortak amaçlarıydı.

Bu ortak amaca daha yakın zamanda Başûr'daki bağımsızlık referandumu sırasında tanıklık etmiştik. ABD Başûr Kürt yönetiminin hamisi görünümündeydi. Almanya peşmergeye askeri eğitim ve ağır silahlar vermekteydi. İran'ın YNK üzerinden, Türkiye'nin KDP üzerinden güçlü ekonomik ve siyasi bağları vardı. IŞİD'e karşı mücadelede peşmerge temel askeri kuvvetlerden biriydi. Barzani bütün bu ilişkilere fazlasıyla güveniyordu.

Oysa bu görüntü ne kadar gerçekse, daha ileri bir ulusal statü karşısında birbiriyle çelişkisi olan sömürgecilerin ve emperyalistlerin birleşecekleri de o kadar gerçekti. Türkiye ve İran için Başûr'la kurulan ilişkiler taktik, Başûr'un olası bir bağımsızlık ilanı-

na doğru gidişi stratejik önemdeydi. Başûr'un bağımsızlık kararı Bakur ve Rojhat'a da ilham verecekti. İlk elde de Rojava ile Başûr'un birleşmesi gündeme gelecekti. Böyle bir gelişme olasılığı dahi Türkiye ve İran sömürgecileri için bir beka sorunu olarak algılanmaktaydı. Batılı emperyalistler de ortaya çıkacak böyle bir kargaşayı idare edemeyeceklerini biliyordu. Kavganın sonunda Türkiye ve Irak'ın nereye savrulacağı, Suriye'ye ne olacağı, IŞİD'in bu durumdan nasıl yararlanacağı ve Rusya'nın bu durumu nasıl bir fırsata çevireceği belli değildi. Özetle, sömürgeciler için de, emperyalistler için de Kürtler ile ittifak konjonktürel ya da taktik nitelikteydi. Kürtleri stratejik hedeflerini gerçekleştirmenin bir aparatı olarak değerlendiriyorlardı. Nitekim hepsinin bağımsızlık referandumu karşısında birleşmesi bunun kanıtıydı. Mevcut devletlerin toprak bütünlüğünü korumak hepsinin ortaklaştığı konuydu.

Sonuçta birleşerek Kürtlere saldırdılar.

Yine de öyle kolay zafer elde edemeyebilirlerdi. Ne var ki, Başûr'da burjuva içerikte de olsa bütünsel bir ulusal devlet yoktu. Ne parlamento, ne silahlı ve silahsız bürokrasi ulusal bütünlük içindeydi. Aşırı zenginleşmiş kimi yöneticilerin sınıf çıkarı ulusal çıkarın önüne geçmişti. Halk yönetim mekanizmalarından dışlanmış, halk bilincinde ulusal kurtuluş pörsümüştü. Bu koşullar altında Irak ordusu ve Haşdi Şabi çok kolay bir

Kürt ulusal sorunu Türk halk kitleleri için bir sınıf sorunudur. Bunu böyle kavramayan her Türk ilericisi şovenizmin batağına saplanır. Sınıf mücadelesi verme iddiasında olanların ateşi yoğunlaştıracağı asıl hedef şovenizmdir.

zafer elde etmişti. Ne peşmerge ne de halk direniş göstermemişti. İç ihanet daha en başta peşmergeyi dağıtmıştı. Peşmerge savaşmayı tercih etseydi, halk silahlandırılarak özsvunmaya çağrılıydı, Kerkük direnebilirdi. Onun direniş koşulları Efrîn'den çok daha elverişliydi.

Efrîn'de halk, yönetimin de ordunun da sahibiydi. *Kerkük'te halk bir eklentiydi. Efrîn'de öncü ile halk birleşmişti.* Kerkük'te aşırı zenginleşmiş yönetici tabaka ile halk arasında uçurum vardı. Efrîn'de ulusal çıkarla

sınıfsal çıkar birbirini tamamlamaktaydı, ezilenlerin ve yoksulların ulusal kurtuluşu ile toplumsal kurtuluşu iç içe geçmişti. Kerkük'te yoksulların ulusal kurtuluşu ile zenginlerin ulusçuluğu arasında büyük bir fark oluşmuştu. Efrîn'de kadınlar kendi cins devrimi ile devrimin eşit bileşeniydi, Kerkük'te kadınlar hala ikinci cinsti. Efrîn'de hem bir ulusal birlik vardı, hem de onu aşan halkların birliği vardı, ulusal kurtuluş ve sosyal kurtuluş bir arada inşa edilmekteydi. Efrîn'de devrimci-demokratik halk yönetimi vardı, Kerkük'te burjuva oligarşisi hüküm sürüyordu.

Kerkük'te ihanetin, Efrîn'deyse direnişin ortaya çıkışı bu koşullarda anlaşılabilir ancak. Efrîn'de de emperyalistler ve sömürgeciler bağımsızlık referandumundaki gibi ortak hareket etti. Emperyalistler, hem Türkiye'yi yatıştırmak, hem de Kürtleri kendi çıkarlarına alet olmaya razı etmek için, Efrîn'i sömürgeci Türk devletine bir yem olarak bıraktılar.

Devrim yönetimi ise yalnızca kendi gücüne güvenerek savaşa girdi. Aslında *Kerkük'le Efrîn'in asıl farkı, devrimci amaçlarla birleşmiş bir halkla böyle bir birlik sağlamamış bir halk arasındadır.* Daha genel anlamda ise bugün Kürtler için ancak sosyal kurtuluş amacı ile birleşmiş bir ulusal kurtuluş direnişi ve savaşı ile sonuç alınabileceği gerçeğidir.

Türk Halkının Savaş Destekçiliği

Efrîn, Kürdistan ülkesinin bir şehri. Resmîyette ise Suriye toprağı. Efrîn'e işgalci bir saldırının haksızlığı o kadar açık ki! Efrînliler vatanlarını, topraklarını, evlerini, çocuklarını

korudu. Türk halkı bu gerçeği nasıl olur da görmez? Türk işçi ve emekçileri nasıl olur da hükümete, orduya, egemen burjuvaziye bu denli angaje olur? Laikliği ortadan kaldırdığı inancıyla AKP ve faşist diktatör Tayyip'e düşman olanlar, neden söz konusu Kürtlerin ezilmesi olunca politik islamcılarla bu kadar can ciğer oluyolar? Kendini solcu olarak tanımlayanlardan kimileri nasıl olur da bu işgale karşı sesini yükseltmez, dahası işgali haklı çıkaracak açıklamalar yapar?

Soruları çoğaltmak mümkün. Yanıtları aynı kapıya çıkıyor. Türk halkını egemen sınıfa bağlayan en güçlü bağ Türk şovenizmdir. Bu bağ kırılıp atılmadıkça Türk halkının kurtuluşu söz konusu olamaz.

Mesele Efrîn'in, Rojava'nın yönetiminin devrimci olup olmaması değildir, devletin tabiri ile Efrîn'de "teröristlerin varlığı ve sınır güvenliği sorunu" değildir. Bağımsızlık referandumu karşısında da aynı histerik şovenizm ortaya çıkmıştı. Türk halk kitleleri içinde şovenizm egemen bilinç biçimidir. Türk halkının genel olarak savaş destekçisi olduğu söylenemez, Irak'a yönelik ABD saldırısına ya da İsrail'in Filistin'e saldırılarına karşıdır. Ama saldırgan taraf Türk devleti oldu mu, tartışmasız onun yanında saf tutmaktadır. Saldırıya konu olan Ermeniler, Rumlar ya da Kürtler olabilir, bu ikinci derecede önemlidir; önemli olan, burjuva Türk devletinin yanında olmaktır. Burjuvazi ve devlet için beka sorunu olan, kolayca Türk halkı için de beka sorunu olabilmektedir.

Bugünkü somutta şovenizm Kürtlere karşı üretilmektedir. Egemen ulus

bilinci ve pratiği, Türk halk kitlelerini Kürt düşmanlığı temelinde Türk egemen sınıflarına bağlamaktadır.

Kürt ulusal sorunu Türk halk kitleleri için bir sınıf sorunudur. Bunu böyle kavramayan her Türk ilerici şovenizmin batağına saplanır. Sınıf mücadelesi verme iddiasında olanların ateşi yoğunlaştıracakları asıl hedef şovenizmdir. *Şovenizm belasından kurtulmadıkça Türk işçi ve emekçi sınıfları sınıf bilincine kavuşamaz.* Bu durumda ortaya çıkacak her siyasal gelişmeyi şovenizme saldırının bir

Özyönetim direnişleri bu çizgide kırılma yarattı. Bakur halkı ulusal mücadeleden kopmadı, rejime yanaşmadı, fakat inançla peşinden gideceği çizgi bunalımına saplandı. Öcalan'ın ağır tecrit koşullarında tutulması da bunda etkili oldu.

gerekçesi yapmak, işçi sınıfına sınıf bilinci götürmenin başlıca yoludur.

Sömürgeci Türk devletinin Efrîn'e saldırısı, tam da şovenizme karşı cepheden savaşıarak, işçi sınıfı ve ezilenlere sınıf bilinci taşımanın vesilesiydi.

Ne var ki, Türkiye emekçi solunun bir kısmı sosyal-şovenizmden kendini sıyırmayı başaramadı. Geçmişte ABD işbirlikçiliği ile suçluyordardı devrim yönetimini. Bunun tamamen yanlış olması bir yana, Efrîn işgali sırasında, bırakalım devrim yönetimine ABD desteğini, tam aksine

Türk devletinin işgaline yol verme var. Buna rağmen işgale karşı neden öne çıkmıyorlar? Açık ki, bunlardaki sosyal-şovenizmin kaynağı Kürtlerin emperyalizmle işbirliği yaptıkları yanlıgısı değildir, düpedüz sol sosa bandırılmış egemen ulus bilincidir. Bu bir yana, faşizmin azgın saldırıları altında olan emekçi solun işgale karşı tutum alanları da şovenizme karşı etkili bir kampanya ile Türk halk bilincine yeterince hitap etmeyi başaramadı. Sömürgeci faşist devletin psikolojik savaşı daha etkili oldu. Türk halk kitleleri psikolojik savaşın da etkisiyle şovenizmin esaretine mahkum kaldı.

Ama Efrîn direnişi Türk halk bilincini sarstı. Çabucak zafer beklentisinin aksine “küçücük Efrîn’in kocaman Türkiye’ye kafa tutması, bu kadar direnmesi” halkı şaşırtdı. Bu, oluşan bilinç sarsıntısına hücum imkan yaratıyor. Efrîn’i işgal ve işgale karşı savaş, sınıf mücadelesinin odağına oturmuş bulunuyor. Bunu görmezden gelen her davranış, egemen ulus bilinci değirmenine su taşımak, egemen sınıflara hizmet etmek, Türk

halk yığınlarını psikolojik savaşta burjuvazinin esaretine terk etmek anlamına gelir.

Bakur’un Sessizliği

Efrîn’de yer yerinden oynarken, Qamişlo, Serêkaniyê, Heseke, Kobanê, Rakka ve Dêra Zor’dan binlerce insan işgalci Türk devletinin tehdit ve saldırılarına aldırmaksızın Efrîn’e akarken, Başûr ve Rojhilat’da on binlerce Kürt sokakları doldururken, Avrupa’da yaşayan Kürdistanlılar ve Türkiyeli ilericiiler gösteri üzerine gösteri yaparken, Bakur’da neredeyse yaprak kimildamaması neye bağlanmalı?

Türk halk kitleleri şovenizmin ağır etkisi ve baskısı altında. Ya Bakur Kürtleri, onlar neden harekete geçmiyorlar?

Sömürgeci faşizmin ağır saldırısıyla halka öncülük edebileceklerin büyük oranda tutuklandığı, bir gösteriye katılan, hatta bir twit atanın dahi gözaltına alınarak fişlenmekle, tutuklanmakla kalmadığı, bir kararnameyle işten, okuldan atıldığı koşullarda, kitleleri eylemlere katmanın, kitlelerin kendiliğinden eyleme

kalkışmasının kolay olmadığı açık. Kuşkusuz bu önemli bir faktör, fakat sorunun yanıtını yeterince kapsamıyor. Yukarıda özyönetim direnişlerine dair yapılan açıklamalar bu soruya da yanıtlar içeriyor. '90'lı yıllarda da ağır bir baskı vardı, fakat Kürt halk kitleleri olanak bulduğu her durumda sokaklara çıkıyordu.

'90'lı yıllarda gerilla savaşı ve serhildanlarla zaferin elde edileceğine inanç vardı. Reformlar silahlı mücadelenin yan unsurlarıydı. Kürt ulusal hareketinde de, halkta da egemen bilinç halindeydi bu. Politik öncü ile halk arasında bilinç uyuşumu vardı.

2000'li yıllarda değişimler oldu. Gerilla savaşı sömürgecileri reformcu çözüme razı etmenin bir aracı olarak görüldü. Örgütlenmiş halk yığınları ve gerilla, rejimi reforma zorlayacaktı. Özyönetim direnişlerine kadar aşağı yukarı bu çizgide ilerlendi. Özyönetim direnişleri bu çizgide kırılma yarattı. *Bakur halkı ulusal mücadeleden kopmadı, rejime yanaşmadı, fakat inançla peşinden gideceği çizgi bunalımına saplandı.* Öcalan'ın ağır tecrit koşullarında tutulması da bunda etkili oldu.

Kuşkusuz sessizlik geçicidir. Ulusal bilinç etrafında yeniden kümelenme olacaktır. Efrîn direnişi Bakur'da da yankısını bulacak, olanaklı olan ilk kanaldan akacaktır. Fakat bu yine de sorunun kaynağını ortadan kaldırmaz. Çizgi bunalımının aşılması gerekir. Bakur halkının devrimci halk savaşı çizgisinde yeniden şekillendirilmesi, rejimin reformlara zorlanması siyasetinin yerini devrimle yıkılması siyasetinin alması gerekir.

Varoluşsal Kriz Ve Enternasyonalizm

Efrîn savunması kapitalizmin varoluşsal krizini ve ezilenlerin enternasyonalist dayanışmasının önemini bir kez daha gösterdi.

Kapitalist emperyalizmin aşamadığı ekonomik krizi, politik ve ideolojik krizi ile birlikte bir bütün olarak bir hegemonya krizi olarak karşımıza çıkıyor. Emperyalist kapitalizm ne herhangi bir soruna çözüm üretebiliyor, ne de şu ya da bu emperyalist ülke kapitalist dünyanın liderliğini üstlenerek sorunları aşmaya öncülük edebiliyor. Efrîn bu gerçeğin aynası oldu. ABD, bir yandan İran ve Rusya'yı perdelemek için ancak Kürtlere dayanarak Suriye'de kalabiliyor, ama Türkiye'yi de dışlayamıyor. Rusya, ancak Kürtleri ikna edebilirse ABD'nin Suriye'deki varlık temelini ortadan kaldırabilir, ama bunun için Kürtleri Esad'ın isteklerine boyun eğdirmesi gerekir. Türkiye bu kargaşadan yararlanarak Rojava devrimini yıkmayı ve Efrîn'le birlikte Suriye'nin bir bölümünü yutmayı hesap etmekte. Suriye, Kürtleri Türkiye saldırılarıyla teslim almak ile Türkiye'nin yeni bir Hatay oyunu oynamasını engellemek arasında bocalıyor. İran, Türkiye'yi ABD'den uzaklaştırmak ile Türkiye'nin Suriye'de yerleşmesini önlemek arasında gidip geliyor. İsrail bu arada Suriye'nin yeniden toparlanmasını engellemek ve İran'ın Suriye'deki varlığını yok etmek için saldırılar düzenliyor.

Hiçbir güç uzun vadeli stratejiler kuramıyor. İçine girdikleri hegemonya krizi nedeniyle de kuramazlar.

Bugün Ortadoğu’da silah politikanın bir aracı değil, politika silahın bir aparatı haline geldi. Silahlar konuşuyor, politikacılar pozisyon alıyor. Bu istikrarsızlık içinde dengeler sürekli yeniden kuruluyor, ittifaklar yeniden şekilleniyor. Dün dost gibi görünen, bugün diğerine füze atıyor. Şu bölgede dost olan, diğer bölgede düşman saflarda karşı karşıya kalabiliyor.

Ne emperyalistler ne de sömürgeci devletler bölgeyi şekillendirecek güç ve yeteneğe sahip değil.

Buna karşın, bölgeyi şekillendirme yeteneğine sahip tek gücün Rojava devrimini yürütenler olduğu ortaya çıktı. Ne yapacağını bilen, halkı örgütleyebilen ve belirli bir hedef doğrultusunda harekete geçirebilen, burjuva ideolojinin yerini alan fikirlerle halkı etkileyebilenler onlar.

Bu yeni ideolojinin pek çok zayıf yönü var. Aşağıdan yukarıya devrimci-demokratik halk yönetim organları oluşturmada ileri, yeni bir ekonomi inşa etmede yetersiz. Komünalizm temelinde devletsizlik fikri ile hareket etmekte, fakat gerçekte halkçı temelde bir devlet kurmaktalar. Bunlar gibi yaşanan çelişki ve sorunlar var. Yine de, bu zayıf, eksik ve çelişkili yönlerine karşın, Kuzey Suriye ve Rojava’da ezilenlerin evrensel bir arayışı boy vermekte. Burjuvazi çaresizlik içindeyken, ezilenler kendi kurtuluş yolunu bulmaya çalışıyor. İşte Efrîn dünya devriminin ve yeni bir çıkış arayışının bir nevi sembolü

olarak sivrildi. Efrîn direnişi kadar onun bu içeriğini de dünya ezilenlerine mal etmek güncel görevdir.

Burjuvazi ekonomik olarak dünyayı birleştirmek ve üretici güçleri dünya çapında toplumsallaştırmak ile dünyayı siyasi olarak ulusal devletlere bölünmüş halde yönetmek arasındaki çelişkiyi yaşıyor. Bu çelişkiye çözüm bulması imkansız. Bu çelişki ancak dünyanın siyasi olarak birleşmesi ve dünya çapında toplumsallaşan üretim araçlarının toplumsal mülkiyet altına alınması ile çözülebilir. Tam da burada, işçi sınıfı ve ezilenler için zorunlu olarak ulusal devlet temelinde devrimci mücadele ile dünya devrimi arasında çelişki ortaya çıkıyor. Bu çözülebilir bir çelişkidir, çözüm adresi enternasyonalizmdir. Bu nedenledir ki, bir yandan burjuvazinin hegemonyasını sarsan her duruma devrimci müdahaleye girişmek ve bu yönde hamleleri desteklemek gerekirken, diğer yandan bütün bu gelişmeleri enternasyonalist bilincin gelişmesi için değerlendirmek komünistlerin görevidir.

Efrîn direnişi tam da buna işaret etti. Bir yandan Efrîn direnişinin yeni aşamasında yer alınır, bulunulan her yerde Efrîn işgaline karşı eylemler yapılırken, diğer yandan enternasyonalist bilinç tam da Efrîn direnişi üzerinden yükseltilmelidir.

Dünyanın bütün işçileri ve ezilenleri birleşin! Efrîn’in çağrısı budur.

KP'nin İşgale Ve Savaşa "Boyun Eğme"sinin Teorisi

Ziya Ulusoy

KP, gecikerek de olsa işgale "işgal", haksız savaşa "haksız" nitelemesi yapmaya başladı. Ama KP liderlerine göre, işgal ve savaş "egemenlik sahibi ayrı bir devlet olan Suriye'ye karşı", Rojava devrimine ve Kuzey Suriye Demokratik Federasyonu'na değil! KP liderleri, Rojava devrimi açısından işgale karşı direnişi haklı, devrimci, ulusal kurtuluşçu, ilerici bir savaş olarak görmek istemiyorlar. Rojava devrimini de, onun bir parçası olan Efrîn direnişini de, emperyalist güçlerin bölgedeki stratejilerine hizmet eden "ezilen ulusların ayrılması" çizgisinde, haksız bir savaş ve mücadele olarak göstermeye çabalyorlar.

Erdoğan faşizminin Efrîn işgaline/savaşına karşı, Okuyan-Güler KP'si, ikinci gün "Çekin Elinizi Suriye'den" bildirisi yayınladı. İşgale ve savaşa "operasyon" diyerek, savaşın boyutunu küçümsemek istedi.

Savaşa karşı direnişin cephesinden haber yapmamaya özen gösteren KP, Erdoğan faşizminin sivil katliamlarını bile ancak Rusya ve Suriye rejiminin açıklamaları üzerine ve açıkladıkları kadarıyla haber yapmakla yetindi.

Birkaç gün süren sessizlikten ve ancak Suriye rejiminin Efrîn işgalini sözle de olsa protesto etmesinden sonra, KP liderleri, işgal ve savaş kavramını daha sık kullanmaya baş-

ladılar. Ama KP, Efrîn direnişinden haber vermemeye ve savaş karşıtı mücadelesizliğe devam etti.

KP ve liderlerinin bu tavrı elbette rastlantısal değil. Bu tavır, sosyalizm adına merkezi görev belirlemede ve ulusal sorunda milliyetçi fikirlerinden kaynaklandığı için daha da önemli.

Efrîn İşgali Kimin Yurduna

KP, Efrîn işgalini/savaşını, başlangıçta "operasyon" olarak niteledi, küçümsedi: "AKP hükümetinin Suriye topraklarında başlattığı operasyon", "bugünkü operasyon".¹ Ancak Suriye rejimi Efrîn'e yönelik işgalden ve savaştan bahsettikten² sonra, KP liderleri, meselenin adını koyabildiler.

[1] Çekin Suriye'den Elinizi, KP MK, 21.01.18, tkp.org.tr

[2] "Suriye resmi haber ajansı SANA'ya Dışişleri Bakanlığı'ndan bir kaynak, 'Şam yönetimi, Suriye topraklarının ayrılmaz bir parçası olan Afrin'deki vahşi Türk saldırganlığını güçlü bir şekilde kınıyor' şeklinde konuştu." (Jetlerimiz Afrin'i Vurdu, 21.01.18, Hürriyet)

Bu düzeltmeyi A. Güler, savaşın üçüncü günü, Suriye rejiminin açılmasıyla iki gün sonra yapmaya başladı. Sonraki süreçte neden işgal ve savaş olduğunu izah etmeye, AKP'yle heyecansız bir polemik içinde kendi tabanını ikna etmeye devam etti.³

Savaş ve işgalin gerçekleri göz çıkarırcasına ortadayken ve kendi yorumlarıyla "hedef alınan Suriye" rejimi işgal ve savaşı kınamışken, bu değişiklik zorunluydu. Parti bildirisindeki "operasyon" basit ve yüzeysel bir niteleme olarak kalırdı.

B aas rejimi fiilen Efrîn'in işgaline izin verdiği halde, Kürdistan'ın değil Suriye'nin işgale uğradığını iddia etmek, Kürt ulusal özgürlük mücadelesine düşmanlıkla karakterize olan sosyal-şoven sahtekarlıktan başka bir şey değil.

Bu değişikliği yapan KP liderleri, Efrîn'e yönelik işgalin/savaşın, Kürt halkına, YPG'ye ve onların yurduna değil, Suriye'ye yöneltilmiş olduğu yorumunu değiştirmemekte ısrar ettiler. Israrda halen devam ediyorlar.

KP MK'nın savaşın ikinci günü yayınladığı bildirisinin başlığı "Çekin Suriye'den Elinizi" idi.⁴ Bildiride Efrîn adı, Kürt ulusunu çağrıştırdığı için, geçmedi bile.

KP ve liderleri, üçüncü dünya devletçisi teorik bakış açısına sahip oldukları, dahası emperyalizmin Türkiye'yi de bölüp parçalayacağı şovenist paranoyasını teori diye sundukları için, Kürt tarafının kirliliği ve işgalci bir savaşa maruz kaldığı gerçeğini söylemiyorlar. Onun yerine, Kürdistan'ın sömürgecisi/ilhakçısı olan ülkenin, Efrîn örneğinde Suriye'nin işgale uğradığından söz ediyorlar.

Üstelik Suriye Baas rejimi işgali/savaşı sadece sözle kınayarak, BM'ye başvurudan uzun süre sakınarak, hava savunma sistemlerini kullanmada Rusya'yı aşamarak, PYD-YPG'nin işgalle zayıflamasını gözeterek, fiilen Efrîn'in işgaline izin verdiği halde, Kürdistan'ın değil Suriye'nin işgale uğradığını iddia etmek, Kürt ulusal özgürlük mücadelesine düşmanlıkla karakterize olan sosyal-şoven sahtekarlıktan başka bir şey değil.

Tercih Edilmeyi ABD'ye Dayatmak Mı, Kürdü Ezmek Mi?

Erdoğan faşizminin sömürgeci işgalinin amacı konusunda, KP liderlerinden A.Güler, isim vermeden ama karşısına temel bir fikri alarak polemige giriyor:

*"AKP'nin Afrin operasyonunu Kürt düşmanlığıyla açıklamak saçmadır. AKP, Kürt hareketiyle ittifak kuran ABD'ye bir öneri paketiyle gitmiştir: Şam-Moskova eksenini sınırlandırmak için Kürt faktörü yerine koskoca Türkiye'yi kullanabilirsiniz."*⁵

Güler, Erdoğan faşizminin Efrîn işgaliyle, ABD ile Rusya arasında

[3] A. Güler: Bu savaş ne savaşı?, 23.01.18; Kürtler veya "sosyalizm yoksa...", 30.01.18; "AKP Afrin operasyonuna işgal denince çok kızıyor", İşgalciler, 03.02.18, habersol.org.tr

[4] Çekin Suriye'den Elinizi, KP MK, tkp.org.tr

[5] Kürtler veya "sosyalizm yoksa...", A. Güler, 30.01.18, habersol.org.tr

daki rekabeti kullanarak, ABD'ye Suriye'de Kürtler yerine Türkiye'nin tercih edilir müttefik alınmasını dayattığını, Rusya-Şam cephesine ise yine Kürtler yerine esnek pazarlığa elverişli Türkiye'nin muhatap alınmasını önerdiğini söylüyor. Efrîn savaşının temel nedeninin bu olduğunu vurguluyor. KP liderleri, hayati oluşturdukları milliyetçi teorilerine uydurmak için, yeniden ve sol adına milliyetçi argümanlar üretiyorlar.

Evet, diktatör Erdoğan son birkaç yıl boyunca, Rakka'nın IŞİD'den alınması için YPG'yle değil TSK'yla ittifak yapılmasını ABD'ye önerdi. Daha önce de, Esad'ı devirmek şartıyla TSK'nın kara savaşına sokulmasının NATO ve BM kararı haline getirilmesini ABD'ye önermişti. Bu kararların alınması için Reyhanlı bombalamasını bile gerçekleştiren Esad rejiminin üzerine atmıştı.

Dahası Erdoğan, başından itibaren Esad'ı devirecek kara savaşçısı olarak TSK'nın Suriye'ye girmesi planını önerdi. Bu işgal planı Suudi-Katar-Türkiye bölge troykasının planı olarak gündemleşti, ama ABD-Rusya savaşına yol açma riski ve savaşta

IŞİD ile Nusra ve Ahrar gibi Kaide çizgisindeki politik islamcılarının güçlenmekte oldukları kaygısı nedeniyle, ABD tarafından kabul görmedi.

Obama'nın son yılında benzer bir plan, "Esad'ı devirme amacı olmaksızın" Rakka'nın alınması için bir ara ABD tarafından dillendirildi. Fakat Esad'ı devirmekte ısrar eden Erdoğan, bu amaç olmaksızın TSK'nın işgalde kullanılmasını, "amaç-savaş maliyeti" çelişkisi nedeniyle kabul etmedi.

ABD, Rakka'nın ve Dêra Zor'un IŞİD'den alınmasında YPG/SGD'yle askeri ittifaka girdi. Suriye'de savaş sonrası masada etkili olacağı nüfuz bölgeleri yaratma siyaseti izliyor. ABD, Erdoğan faşizminin PKK'ye karşı sömürgeci savaşını desteklemek ile Rakka'nın alınmasında YPG/SDG'yle askeri ittifakı bağdaştırmak, bunu Erdoğan liderliğindeki Türk sömürgeciliğine kabul ettirmek istiyor.

Fakat saray faşizmi, içte ve dışta Kürde savaş stratejisinde karar kıldığı için, içte "Çöktürme Planı"yla 2015'ten başlayarak Kürt halkına karşı soykırımcı, devrimci ve demokratik güçlere karşı da tasfiyeci

savaşı yoğunlaştırdı. Dışta da, ABD-Rusya çelişkisinden ve Kürdistan sömürgecilerinin ortak çıkarlarından yararlanarak, Cerablus-Azez-Bab işgalini gerçekleştirdi. Bu, Rojava devriminin ilan ettiği Kuzey Suriye Demokratik Federasyonu'nu engelleyen kama işlevi görüyor. Erdoğan ve bilumum şovenistler, "Kürt koridorunu engelledik" narası atarak bu amacı açıkladılar.

Erdoğan, Musul savaşına Başika'dan girerek, Şengal'i almaya girişti. Dahası, en sıkı müttefik Barzani'nin

Erdoğan faşizmi IŞİD, Nusra ve diğer güçleri Kobanê'ye saldırarak, Rojava devrimini ve Kürt halkının statüsünü tasfiye etmek istedi. Başaramayınca Cerablus işgaline başladı, Efrîn işgaliyle de Kürde savaş stratejisini acımasızca sürdürüyor.

bağımsızlık referandumuna karşı savaş tehdidi dayattı. Şimdi de Efrîn işgalini başlattı. Minbic ve Fırat'ın doğusunu, kısaca Rojava devriminin ilan ettiği Kuzey Suriye Demokratik Federasyonu'nun yurdunu işgal etmeyi amaçladığını, başarıp başaramayacağından bağımsız olarak, kendi ağzından dile getiriyor Erdoğan.

Bu alt başlığı bitirmeden değinelim. Erdoğan, başlangıçta Suriye gerici iç savaşını örgütlerken, bir gün içinde Emevi Camii'nde namaz kılma hayali kurarken, iki amaca sahip-

ti. Suriye'de politik islamcı bir iktidar kurarak himayeci sömürgeciliğin yöneticisi olmak onun amaçlarından biriydi. Diğeri, Rojava Kürt halkının PKK öncülüğünde ulusal statü elde etme olasılığını önlemektir.

Uluslararası güçler ilişkisi buna el vermeyince ve 19 Temmuz devrimini karşısında bulunca, sömürgeci faşist şef, bu iki amacından birincisini, bir süre ABD ve AB'yle "eğit-donat" programı ve diğer yollarla sürdürdükten sonra, terk etmek zorunda kaldı, ama ikincisini ısrarla ve daha pervasızca sürdürdü.

IŞİD, Nusra ve diğer güçleri Kobanê'ye saldırarak, Rojava devrimini ve Kürt halkının statüsünü tasfiye etmek istedi. Başaramayınca Cerablus işgaline başladı, Efrîn işgaliyle de Kürde savaş stratejisini acımasızca sürdürüyor.

Erdoğan faşizmi, bu temel amaçla Cerablus'tan Efrîn'e işgali gerçekleştirenken, elbette kendisini ABD tarafından Suriye'de de tercih edilmesi gereken askeri ve siyasi müttefik olarak, Rusya ve Suriye rejimine ise esnek pazarlıkçı muhatap olarak sunmaya çalışıyor. Fakat bunu, asıl amacının yanında ek bir kazanım olarak hedefliyor. Erdoğan faşizmi, Türk burjuvazisinin sömürgeci rejimi olarak, her şeyden önce, Rojava devrimini ve Kürt statüsünü tasfiye etmek, PKK'yi ezmek istiyor.

Efrîn işgalinin/savaşının, Kürde içte ve dışta savaş stratejisinin bir halkası olduğunu reddetmek, bu yönde teori üretmek, gerçekte, Efrîn direnişinin haklı bir savaş olmadığına mantıksal temel oluşturmayı amaçlıyor. Bu, Türk işçisi ve ezileni

üzerindeki Kürt düşmanı savaş şovenizminin sürmesine hizmet ediyor.

Haklı Savaşı Haksız Göstermek

KP, gecikerek de olsa işgale "işgal", haksız savaşa "haksız" nitelenmesi yapmaya başladı. Ama elbette, KP liderlerine göre, işgal ve savaş "egemenlik sahibi ayrı bir devlet olan Suriye'ye karşı", Rojava devrimine ve onun kurduğu Kuzey Suriye Demokratik Federasyonu'na değil!

Doğrusu, KP liderleri, Rojava devrimi ve onun öncü güçleri açısından işgale karşı direnişi haklı, devrimci, ulusal kurtuluşçu, ilerici bir savaş olarak görmek istemiyorlar. Rojava devrimini de, onun bir parçası olan Efrîn direnişini de, sonuç olarak emperyalist güçlerin bölgedeki stratejilerine hizmet eden "ezilen ulusların ayrılması" çizgisinde, haksız bir savaş ve mücadele olarak göstermeye çabalyorlar.

Hatta öyle ki, KP hızını alamıyor, bildirisinde bazen burjuvazinin dilini kullanmakta bile bir sakınca görmüyor: "Evet, Suriye'de ABD ve onun 'müttefik' olarak gördüğü unsurlar tüm bölge halkları için olduğu kadar Türkiye için de tehdittir."⁶

ABD, "Türkiye için tehdit" değil, halklar ve demokratik güçler için tehdittir. Sınıf işbirlikçi "Türkiye için" söylemi, Türk şovenizminden bulaşmıştır. KP'nin "müttefik"ten kastettiği PYD ve YPG/YPJ, yani Rojava devriminin öncü ve savunma gücü ise, "Türkiye için" tehdit değil, ama Türk burjuvazisi ve devletinin sömürgeci/ilhakçı boyunduruğu için, Erdoğan faşizmi için bir tehlike, Ku-

zey Kürt halkını, ayrıca Türkiyeli antifaşist güçleri de esinlendirdiği için ulusal özgürlükçü ve antifaşist bir tehlikedir. KP, Rojava devrimini ve onun öncü güçlerini, içine kendisini de dahil ettiği "Türkiye için" tehlikeli göstermekle, Efrîn işgali ve savaşında Türk burjuvazisinin sömürgeciliğiyle kendisini aynı safa koyan bir söylemi benimsiyor.

Hatta KP liderlerinden K. Okuyan, antiemperyalizm adına Türk milliyetçisi bir coşkuya kapılarak, partisinin karşı çıktığı görüşü, ABD'nin olası

Efrîn işgalinin, Kürde içinde ve dışta savaş stratejisinin bir halkası olduğunu reddetmek, bu yönde teori üretmek, Efrîn direnişinin haklı bir savaş olmadığına mantıksal temel oluşturmayı amaçlıyor, savaş şovenizmine hizmet ediyor.

operasyonuna karşı Erdoğan'ı savunma görevini üstlenen görüşü bile heyecanla savunabiliyor: "Erdoğan'ı iktidara taşıyan ... uluslararası operasyon(a) ... zamanında karşı duranlar, aynı operasyonla Erdoğan'ın köşeye sıkıştırılmasına veya alt edilmesine de karşı dururlar."⁷

Kaba Şovenizm: "Emperyalizm Türkiye'yi Bölmek İstiyor"

KP liderleri, tutumlarının doğruluğunu, her ne kadar Rojava devrimi

[6] Çekin Suriye'den Elinizi, KP MK

[7] Erdoğan Atatürkçü Olursa, K. Okuyan, 31.10.17, haber.sol.org.tr

güçlerinin 2014 Kobanê direnişinde emperyalistlerden hava yardımı almak zorunda kalmasına vurgu yaparak kanıtlamaya çalışsalar da, esasen, 2000’li yılların başında oluşturdukları temel bir görüşe dayandırıyorlar.

KP, uzun süredir, emperyalizmin Türkiye ve bölge devletlerini bölüp parçalamaya çalıştığı ve devrimci merkezi görevin emperyalizmin bu saldırısına karşı mücadele olduğu temel görüşünü benimsiyor. Daha doğrusu, burjuva partilerin ve sömürgeci devletin yaydığı şovenist bölünme paranoyasını, KP de temel görüş olarak benimsedi, bu görüşü sürdürüyor:

*“Bölünme, parçalanma ... olasılık dahilindedir... Bizim ülkemiz içinden geçtiğimiz dönemde, Osmanlı devletinin son yıllarında olup bitene hayli benzer yollarla; provokasyonlarla, ekonomik diz çöküşle, iç karışıklıklarla, bölünme tehditleri ve hatta senaryolarıyla ... sürüklenir haldedir.”*⁸

2008’de partinin temel belgelerinde yer verdikleri bu tespiti, bir yıl önceki 8. kongre raporunda da kayda geçmişlerdi: *“Türkiye Cumhuriyeti’nin parçalanması/küçülmesi bir ‘düşünce’ olmaktan çıkıp emperyalist projelerde yerini alan seçeneklerden birisi haline gelmiştir.”*⁹

Sayısız temel belge ve yazısı içinde KP ve liderlerinin benimseyerek yer verdikleri bu bölünme paranoyası, Türk burjuva devletinin Kürt ulusal özgürlük savaşına karşı geliştirdiği bayağı şovenizmi benimsemek demektir. Gerçekten KP’nin bu tespitinin, Erdoğan, Bahçeli ve Perinçek’in görüşünden ne farkı var? Hiçbir farkı

olmadığını vurgulayalım. Erdoğan’ın etrafında birleşen faşistler, Kürt ulusal özgürlük mücadelesi karşısında burjuva devletin sömürgeci boyunduruğunu korumak için bölücülük paranoyasını tırmandırarak, Türk halkını zehirleyip kirli ve kanlı savaşın destekçisi yapmaya çalışıyorlar. KP liderleri ise bölücülük paranoyasını, bu kaba şovenist demagojiyi sosyalizm mücadelesi ve komünizm adına benimsiyor, durmaksızın propaganda ediyor ve sonuçta ilerici kitleleri “bölücülüğe karşı” saf tutmaya özendiriyorlar. Bu konuda basbayağı Türk milliyetçisi kesiliyorlar.

ABD emperyalizmi Irak’ı işgal etti, ama bölmedi, çünkü merkezi Irak iktidarını ele geçirmişti. Son olarak, Güney Kürdistan bağımsızlık referandumuna karşı ABD ve AB emperyalistleri ile Kürdistan’ın sömürgeci bütün efendileri merkezi Irak rejimini destekleyip bölünmeye karşı çıktılar.

ABD ve AB emperyalistleri, hadi diyelim Suriye’de merkezi iktidarı ele geçiremeyince bölünmesini hedeflerler ya da İran’da rejimi yıkmak için bölünmeyi teşvik ederler. Ama KP’nin analizine göre “emperyalistlerin en sadık işbirlikçisi olan AKP” iktidarda iken ve önceki iktidarlarda emperyalizmin sıkı işbirlikçileri iken, emperyalizm Türkiye’yi neden bölsün? Emperyalistlerin çıkarları, Türkiye’nin bölünmesine karşı bütünlüğünden yana. Çünkü emperyalizm, zaten hakimiyetindeki bu daha geniş alanı sermaye ihraç sahası ve hammadde kaynağı olarak kullanmak ister.

[8] Türkiye Cumhuriyeti Felaketin Eşiğinde, Temel Belgeler, 2008, tkp.org.tr

[9] 8. Kongre Raporu, tkp.org.tr

KP liderleri, bu kaba şovenist tespitten hareketle, merkezi görevi de bölünmeye/parçalanmaya karşı mücadele olarak ele alıyor ve tüm diğer mücadelelerin buna tabi olması gerektiğini öneriyorlar. Onlara göre devrimci hareket, "Türkiye'nin emperyalist projeler doğrultusunda parçalanmasının gündemde tutulmasına karşı koymadan işsizlik, yoksulluk, özelleştirme, sendikasıztırma gibi başlıklarda söz sahibi olamayacaktır."¹⁰

Bu argümanın, önce Perinçek ve Bahçeli'nin, sonra Erdoğan'ın savurduğu "emperyalizmin bölme/parçalama çabasına karşı ikinci milli kurtuluş savaşındayız" demagojisinden ve bu demagojinin oynadığı rolden nesnel olarak hiçbir farkı yok.

Eski ve neofaşist Türk burjuva liderlerinin söylemlerine benzer biçimde, KP liderleri de, bu aşırı subjektif analizi ve "üçüncü dünya devletçisi" milliyetçi görev tespitini yutturmak için, durumun "Osmanlı'nın son dönemi ve kurtuluş savaşı dönemindeki" gibi olduğunu vurguluyorlar, benzer bir durum analizi yapıyorlar.

KP Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkını Reddediyor

Bilindiği gibi, emperyalist sömürgeciliğin yıkılmasından sonra ulusal sorun ve devrimlerin iki ana kategoride, yeni-sömürge çok uluslu ülkelerdeki ezilen uluslarda ve emperyalizmin yeniden işgal ettiği uluslarda var olmaya daraldığı koşullarda, KP ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının (UKKTH), ayrılma hakkının devrim-

ci ve ilerici rol oynayabileceğini birinci kategoridekiler için reddediyor.

"Türkiye Komünist Partisi... 'ulusların kaderlerini tayin hakkı' ilkesini mutlaklaştıran bir yaklaşımı uzun bir süredir reddetmektedir."¹¹ KP, bu görüşe dayandığı sürece, Kürtlerin ve diğer ezilen ulusların özgürlük mücadelelerini, hangi devrimci özelliği gösterirlerse gösterebilirler, "emperyalizme hizmet etmek" ile suçlayacaktır. Çünkü bu görüş, emperyalizmin bu devletleri bölüp parçalama hedefiyle ve büyük ölçüde subjektif

KP liderleri bölücülük paranoyasını, bu kaba şovenist demagojiyi sosyalizm mücadelesi ve komünizm adına benimsiyor, durmaksızın propaganda ediyor ve ilerici kitleleri "bölücülüğe karşı" saf tutmaya özendiriyorlar. Basbayağı Türk milliyetçisi kesiliyorlar.

şekilde tanımlanan stratejisine karşı mücadeleye odaklanıp, "mutlaklaştırmamak gerekir" bahanesine dayanarak, bu ülkelerdeki ezilen ulusların ayrı devlet kurma özgürlüğünü, UKKTH ilkesinin devrimci içeriğiyle ele alınmasını reddediyor. Emperyalist böl-parçala stratejisine karşı "üçüncü dünya devletleri" savunucusu bir milliyetçi bakış açısına tekabül ediyor.

[10] 8. Kongre Raporu, tkp.org.tr

[11] 8. Kongre Raporu, tkp.org.tr

KP, bu şoven görüşü doğrultusunda, Kürt ulusal özgürlük hareketini, “devrimci halk savaşı” politikasıyla sömürgeci boyunduruğu yıkmayı da hedeflese, “çözüm süreci” politikasıyla halkların demokratik mevzilerini güçlendirmeyi de hedeflese, her iki halde de emperyalizme hizmet etmekle suçlayacaktır. Zaten bunu yaptı ve yapıyor da.

KP'nin Kürt ulusal özgürlük mücadelesine dönük suçlamasından vazgeçmesinin tayin edici şartı, onun Kürdistan'ın Türk ve diğer sömürgecilerine karşı, yani hepsi de aşırı despotik, gerici ya da faşist olan sömürgeci devletlere karşı mücadeleyi değil, emperyalizmin bu devletleri bölüp parçalamasına karşı mücadeleyi önüne merkezi görev olarak koymasındır! KP'nin bu şartı ve isteği, dosdoğru, Kürt ulusal özgürlük hareketinin faşizme ve gericiliğe karşı mücadeleyi sona erdirmesi anlamına geliyor. Gerçekten de, faşizme ve gericiliğe karşı mücadeleye ağır darbe vurmaya öngören bir perspektif ve öneri.

Faşizme Ve Savaşa Karşı Mücadele Önemli Değil Mi?

Nitekim KP liderleri, faşizme karşı mücadelenin sonuç alamayacağını vurgulayarak, savaşa karşı mücadele etmemenin teorisini yapıyorlar. Güler'in Efrîn savaşının yoğun bombardımanı koşullarında yazdıklarına göz atalım: “Sonuç alınması mümkün biricik mücadele sosyalizm mücadelesidir. Faşizme, savaşa, şuna buna karşı demokrasi mücadelesi koskoca bir yalandır.”¹²

Oysa Lenin ve Komünist Enternasyonal'in konuya ilişkin temel tezlerinin defalarca vurguladığı üzere, faşizme ve savaşa karşı ve demokrasi için mücadele edilmeden sosyalizm için kitlelerin eğitilemeyeceği, sosyalizm mücadelesinin zafere ulaştırılmayacağı açıktır: “Ne var ki, demokrasi savaşımı okulunda okumamış olan bir proletarya, iktisadi bir devrim yapma yetisine sahip değildir.” (Lenin)¹³

Fakat, sadece pratik açıdan bakarsak bile, komünistler ve devrimciler, eğer rejimin Erdoğancı faşist resto-

[12] Faşizmle Demokrasi Arasındaki Fark, A. Güler, 27.01.18, habersol.org.tr

[13] Marksizmin Bir Karikatürü Ve Emperyalist Ekonomizm, Sol Yayınları, 1. baskı, s. 23

rasyonunda zaferi önleyemezlerse, doğacak sonuç, tam da KP liderlerinin önemsemek istemedikleri sonuç olacaktır. Erdoğan Humeyni'nin başardığını başaracak şans ve yetenekte olursa, devrimci güçlerin imha edildiği ve zindana atıldığı, tüm demokratik örgütlerin zindan ve yasaklama yoluyla tasfiye edildiği, siyasal iklimin yıllarca çöleştirdiği bir sonuç... Ve sonucun bir parçası da KP'nin kapatılması, liderleri ve üyelerinin zindana atılması olacaktır.

Neyse ki, KP'den farklı olarak, başta Kürt ulusal özgürlük hareketi olmak üzere, komünist ve devrimci hareket, tutarlı demokratik güçler Erdoğan'a boyun eğmedikleri, teslim olmadıkları için, faşist şef Türkiye ve Kürdistan'ı mezar sessizliğine büründürmeyi başaramıyor.

Erdoğan, sömürgeci savaşla aynı zamanda tüm ırkçı şoven unsurları etrafında birleştirerek, tekçi faşist diktatörlüğünün inşasını tamamlamak istiyor. Bu nedenle savaşa/işgale karşı mücadele, aynı zamanda faşizme karşı mücadeledir. Erdoğan faşizminin yıkılması için, komünistler, devrimci hareket, faşizme karşı mücadelede katkısı olabilecek tüm demokratik örgütlenmeler güç birliği yapmak, mücadele ittifakı kurmak zorundalar. Bu ittifak dinamiklerinin başında Kürt ulusal özgürlük hareketi geliyor.

Ama KP, milliyetçi görüşleri nedeniyle, faşizme ve savaşa karşı mücadelesizlik önermesini yaldızlamak için sözüm ona sosyalizm hedefi dışındaki mücadelelerin yalan olduğu teorisini üfürüyor. Gerçekteyse Erdoğan faşizminin zaferini kolaylaştıran bir yol ve tutum önermiş oluyor.

O, Efrîn direnişinin yenilgisini bekleyip, sonuçta sosyalizm için mücadele dışındaki hiçbir mücadelenin sonuç almayacağını pratik tarafından kanıtlandığını iddia etmeye meylediyor.

KP, çoğu zaman, devrimci hareketin başarısızlıklarını, küçük burjuva devrimciliğinin kaçınılmaz yenilgisi ve kendisinin "sosyalizm için mücadele"sinin yolunun açılması diye gösterecek kadar gerici tutumlara düşmüşlüğüyle kötü ünlüdür. Bugün de Efrîn'in devrimci direnişine benzer bir saldırı yöneliyor.

Kendi Hükümetinin Yenilgisi İçin Mücadele Etmek

Efrîn işgalinin/savaşının haksız olduğunu dillendirmeye başlayan KP, yine de işgal ve savaşa karşı mücadele görevini tamamen bir tarafa atıyor.

Her iki taraf açısından da savaş haksız gören bir perspektifle hareket ettiğini düşünen KP, hiç olmazsa "haksız savaşlarda" yönünü kendi hükümetinin yenilgisi için mücadeleye çevirebilirdi.

Fakat KP, bunun da tersini yaparak, mücadelesizliği seçiyor. Erdoğan diktatörlüğü karşısında antifaşist ve ilerici bir kitle hareketi yaratmak için savaşın derinleştireceği krizden yararlanma perspektifiyle hareket etmiyor, bu görevden uzak duruyor. Sessiz kalarak ya da önüne "örgütlenme" kampanyası koyarak, bu görevden özellikle uzak duruyor.

Açıkça belirtmek gerekir ki, savaş şovenizminin saldırganlığı ve savaş hali sıkıyönetimi altında, KP liderleri, aslında savaş karşıtı mücadeleyi göze alamayarak, bunun gerektirdiği

bedellerden korkarak, düpedüz mücadele kaçınılığı yapıyorlar.

Efrîn: Halkçı Devrimi Savunma Direnişî

KP ne denli ideolojik saldırı yaparsa yapsın, Efrîn Rojava devriminin bir parçası. Rojava devriminin güçleri emperyalist savaşlar, gerici rejimlerin saldırıları, inançsal ve ulusal boğazlaşmalar içinde demokratik halkçı yönetimler kurmanın örneğı oldular. Demokratik bir ışık olarak halkları etkilediler. Efrîn’de ise 7 yıl gibi uzun bir süre boyunca halkları savaşın yıkımından uzak tutmayı başardılar. Savaşın zulmünü çeken Suriye halklarının bir bölümü, Efrîn’de göçmenliğı barış ve kardeşlik koşulları içinde yaşayabildi.

Eğer Efrîn halkı Erdoğan faşizminin sömürgeci savaşında ölüm kusan bombardımanına karşın iki ay boyunca kahramanca bir direniş sergilediyse, devrimin kitleleri ulaştırdığı bu politik gelişme düzeyi ve örgütlenme gücü sayesindedir.

Efrîn direnişinde, KP’nin de inkar edemeyeceğı gibi, ABD emperyalistleriyle ittifak olmadı. Kürt özgürlük hareketi, enternasyonal devrimciler, Türkiye devrimci hareketi, komünistler ve halk mücadele etti, direndi. Rusya, mevcut üssünü terk ederek, Türkiye’yi ABD’den koparmak için, ona işgal izni verdi. Türkiye’yi parçalamak için Kuveytvari bir tuzak da yoktu.

Rojava devriminin güçleri, Efrîn halkı, anlaşılması kolay bir sadelikte, Erdoğan faşizminin işgaline ve savaşına direndi. Şimdi işgale karşı yeni bir formda süren direniş zafer kazanırsa, Rojava devrimi gelişmeye devam edecek, Erdoğan faşizminin savaş mağlubiyetinin başlangıç olacağı bir yenilgi süreci başlayacak. Milliyetçi ve politik islamcı faşist mutabakat odağı dağılmaya gidecek. Türkiye’deki devrimci ve demokratik güçlerin faşizme karşı mücadelesi sıçrama yaşayacak. Sosyalizm için mücadele eden hareketlerin güçlenme koşulları gelişecek.

Efrîn direnişine katılanlardan faşizme karşı mücadele eden tüm güçlere uzanan bir cephe, sömürgeci savaşa ve işgale karşı dövüşmek öne çıkan görevlerin en acil olanıdır. Bu görevi, bölünme paranoyasının girdabına atan, doktriner laf yığınyla bir kenara bırakan her parti ve birey, Erdoğan faşizminin tank paletleri ve uçak bombardımanları altında komünist ve devrimci hareketin tasfiye edilmesine hizmet ediyor demektir. Hele bunu komünistlik adına yapıyorsa, suçu daha da ağırdır.

KP’nin yaptığı budur.

KP’ye sosyalizm amacıyla gönül vermiş bireyler, liderlerinin önerdiği bu şovenist batağa gitmeyi reddetmeli, ırkçı faşizme ve sömürgeci işgale karşı mücadelenin yolunu tutmalıdırlar. Sosyalizm amacına bugün ancak bu yoldan geçilerek yürünebilir.

Gençlik Hareketinin Yarısı Genç Kadınlardır

Nergis Gediz Efe

Genç kadın hareketinin kolektif özneleri ve öncülüğünü yapan genç kadınlar, genç kadın kitlelerinin örgütlenmesini, "kendi özgürlükleri için ayağa kalkış zorunluluğu, genç kadınların özgürce varoluş mücadelesi" olarak kavrayamaz, anlık-dönemsel bir politika yapma biçimi, "pragmatist" tarzda genç kadın kitlelerini kazanma refleksi olarak algıarlarsa, baltayı taşla vurmuş olurlar. Nitekim genç kadın örgütlülüğü oluşturma, genç kadın kitleleriyle buluşma ve genç kadın politikasında süreklilik sağlama, dönemsel politikanın taktik bir ihtiyacı değil, doğrudan kadın devrimi programının güncel stratejik görevidir.

AKP diktatörlüğü, rejimin faşist politik islamcı restorasyonunu sürdürürken, ezilenlere dönük saldırılarıyla özgürlük isteyenlere yaşam hakkı tanımıyor. En cinsiyetçi, en gerici, en insanlık dışı yöntemlere girişiyor. Katliamcı, kadın düşmanı zihniyetiyle, halkların eşitlik ve özgürlük istemlerini kanla ezmeye çalışan DAİŞ barbarlığını kendine örnek alıyor. Bir taraftan DAİŞ'vari, çeşidi belirsiz kanlı çete örgütlenmeleriyle işbirliği halinde Efrîn işgalini başlatarak, sömürgecilikte "sınır"ları yok saydığını ilan ediyor. Diğer yandan, Türkiye ve Bakur Kürdistan ezilenlerine, kadınlara ve genç kadınlara karşı sindirme ve ezme saldırılarıyla "sınır"sızlıkta DAİŞ'leştiğini gösteriyor.

Toplumsal devrim mücadelesinde ve faşist politik islamcı saray dikta-

törlüğüne karşı savaşımında yer alan gençlik hareketinin yarısı genç kadınlar ve lgbtilerden oluşuyor. Bu gerçeklik, erkek egemen cinsiyetçi saldırganlığa karşı genç kadınların ve lgbtilerin siyasal saflaşmasında, toplumsal cinsiyet çelişkisine dair farkındalığı da aşan, daha ileri bir bilincin varlığına işaret ediyor. Toplumsal yaşamın dinselleştirilmesiyle de birlikte, işçi, işsiz, liseli, üniversiteli tüm genç kadınların özgür yaşam talebinin üzerine, egemen erkek saray rejimi, dayandığı sayısız kurumu (polis, ordu, yargı, okul, diyanet vb.) ve sırtını bu erkek egemenliğine yaslayan birey erkeğiyle (erkek cinsiyetle) adeta bir karabasan gibi çöküyor.

DAİŞ'leşen saray diktatörlüğü, en çok kadınların, özellikle genç kadınların özgürlük alanlarını kısıkaca

alıyor. Kadınların on yıllara varan mücadeleleri sonucu kazanılmış haklarını ve hatta gün gün yaşatılan katliamlarla kadınların yaşam hakkını gasp ediyor. Gerici-cinsiyetçi yargı eliyle ve vaaz-fetva yoluyla kadına yönelik şiddeti, kadın cins kırımını olağanlaştırmaya çalışıyor. İşte bu saldırılardan dolayıdır ki, genç kadınlar, toplumsal mücadelenin ve kadın özgürlük mücadelesinin reformist ya da devrimci, barışçıl ya da silahlı, o ya da bu düzeyinde, her cephesinde kendilerini var ediyorlar. Bu, genç kadınlar bakımından, kadın devrimi ve toplumsal devrim ihtiyacının yakıcılığını gösteriyor. Genç kadınlar, kendi cinsel özgürlük taleplerini, toplumsal mücadelenin önemli bir parçası, hatta kendi yaşamlarının dolaysız ifadesi olduğu için, birincil mücadele alanı olarak görüyorlar. Çünkü kendi bedenleri üzerindeki sınırlı tasarruf hakkının da, işgalci, sömürgeci, erkek egemen faşist saray rejimi geriletilemezse, son bulacağını anlıyorlar.

Bu bilinç elbette yalnızca Türkiye ve Bakur'da kadınların saray dikta-

törlüğüne karşı yükselttikleri direniş özgünlüğünde yaşanmıyor. Toplumsal gericiğin ve faşist diktatörlüklerin hüküm sürdüğü Ortadoğu ülkelerinde de kadınlar, kendi özgünlükleri seyrinde, aynı politik bilinçle cins temelli direnişlerini örgütlüyorlar. İran'da kadınlar, hapsedilmeyi ve hatta idam edilmeyi göze alarak, molla rejiminin politik islamcı ideolojisine, toplumsal adaletsizliğe, eşitsizliğe ve yoksulluğa karşı olduğu kadar, erkek egemen dinsel baskı ve tahakküme karşı da direniyorlar. Başörtülerini çıkartma eylemleriyle özgürlük ayaklanmasının simgesi haline geliyorlar. Çok net kavramak gerekir ki, İranlı kadınların eylemi yalnızca başörtü takmama serbestliği istemek değildir. Bu düpedüz, gerici molla rejimine karşı gelişen özgürlük ayaklanmasının güçlü bir nedeninin kadınların cinsel özgürlük talebi ve eskisi gibi yaşamak istememe, şiddeti-tahakkümü reddetme duruşu, kadınların eşitlik ve özgürlük eylemi olduğu gerçeğidir. Özü itibarıyla, tıpkı bizim topraklarımızda olduğu gibi, İranlı kadınlar da, su kadar ih-

tiyaç duydukları cinsel özgürlüklerinin kazanılmasının yolunun ancak ve ancak gerici molla rejiminin yıkılmasından geçtiğinin farkındalar.

Cinsel özgürlük, ilk olarak, kadınların kendi yaşamları, bedenleri üzerinde söz, karar, tasarruf hakkıdır. Kadınların, özelde de genç kadınların sevişme ya da reddetme, evlenme ya da evlenmeme, boşanma, doğurma, kürtaj vb. haklarını içeren, ancak bunları da aşan bir özgürlük istemidir cinsel özgürlük talebi. Kadın cinsi olarak neyi ne kadar düşüneceği, nasıl davranıp tutum alacağı, giyim-kuşam tercihi, kiminle, nerede, hangi koşullarda yaşamını kuraacağı, nasıl eğlenip nerede duracağı, nasıl para kazanacağı gibi sosyal, kültürel, eğitsel vb. hayatının her zerresinde neyi reddedip neyi kabul edeceğinin özgürce iradileşmesidir. Kendi iradesini kullanabilme özgürlüğüdür, asıl olarak da bir varoluş savaşıdır. Elbette cinsel özgürlük talebi ile yaşam tarzı özgürlüğü kapsamındaki talepler büyük bir kesişim kümesi oluşturur. Hatta son yıllarda, kadın kitlelerinin sokakları dolduran isyanının nedeni somut olarak yaşam tarzı özgürlüğü savunusudur.

AKP diktatörlüğünün kadın cinsi üzerindeki baskısını doğrudan yaşamaya başlayan genç kadın kuşağı, eski genç kadın kuşaklarına kıyasla, cins bilinci ve kendi cinsinin özgürlüğü konusunda ciddi bir farkındalıkla yetişti, politikleşti. Üniversite gençliğinin “kızlı-erkekli” aynı evi paylaşmasını engelleme girişimleri, ayyuka çıkan cinsel taciz ve tecavüz saldırılarından dolayı genç kadınları suçlu ilan etmeler, kürtaj hakkının

yok edilmeye çalışılması, çocuk yaşta evliliklerin önünü açan yasal düzenlemeler ve bununla atbaşı giden devletlü resmi açıklamalar ve fetvalar, sokakta el ele yürüyen ya da öpüşen sevgililere sözlü-fiziki saldırılar, lgbtilerin katlini vacip kılan homofobik söylem ve pratikleri hakkı gören erkek yaklaşımlar, gençlerin ve ağırlıklı olarak genç kadınların giyim-makyaj vb. tarzına bakarak ötekileştirilmesi ve daha bir dizi baskılamalara karşı gelişti bu isyan hali. Saray rejimi, biliniyor ki, biçimden öze dindar

Cinsel özgürlük kadınların kendi yaşamları üzerinde söz, karar, tasarruf hakkıdır. Kadınların, özelde de genç kadınların sevişme ya da reddetme, evlenme ya da evlenmeme, doğurma ya da kürtaj haklarını içeren, ancak bunları da aşan bir özgürlük istemidir.

nesil yaratmayı hedefliyor. İşte genç kadınların lisede, kampüste, çalışma yaşamında, sokakta, toplu taşımada ve aile kurumu içerisinde tekil ya da örgütlü olarak sürdürdüğü mücadeleleri sonucu elde ettikleri cinsiyet özgürlükçü-eşitlikçi kazanımlar, DA-İŞ’leşen AKP eliyle on yılı aşkındır tırpanlanarak, iç edilmeye çalışılıyor.

Şüphesiz ki, genç kadın kitleleri sınırlı cinsel özgürlüklerinin gasp edilmeye çalışıldığını kavıyor, farklı biçimlerde buna itirazını yükseltiyor. Çocuk yaşta evlendirilmekten kur-

tulmak için kendi canına kıyabiliyor, öz savunma hakkını kullanıyor, kendi iradesi dışında başörtüsü takmayı kabul etmiyor, etek boyuna ya da dekoltesine karışılmasına bıkmadan usanmadan isyan ediyor, sevgili tercihinin kendisinden çok başkalarını meşgul etmesine tavır alıyor ve özcesi cinsiyet ayrımcı yaklaşımların tümüne başkaldırıyor. Erkek egemen kapitalist devlet ve sürdürücüsü saray rejimi tüm aygıtlarıyla yıkılmadan, özgürleşemeyeceğini de görüyor. Bundan dolayıdır ki, genç kadınların

Her politik öznedede olduğu gibi genç kadın özneler de, ancak ve ancak oluşturdukları sağlam örgütlülükleri ışığında, deney haznelere yaslanarak, süreçlerin ihtiyaçları temelinde politik sürekliliklerini yaratabilirler.

genç kadın olmaktan kaynaklı her reddi, isyanı, başkaldırısı, gerçek anlamda toplumsal mücadelenin yükseltilmesinin de temel eylemidir.

**Genç Kadın Hareketi
Yaratmanın Anahtarı:
Örgütlenme Ve Politik Süreklilik**

Kadın devrimi toplumsal devrim mücadelesiyle paralel ilerlemek zorundadır. Toplumsal cinsiyet çelişkisi bu zorunluluğu koşulluyor.

Genç kadınlar, erkek egemenliğinin can yakıcı, azgınca saldırılarına

maruz kaldığı, her gün okul arkadaşlarının kaçırıldığı, barbarca katledildiği, kız kardeşlerinin memleketin herhangi bir yerinde cinsel tacize veya tecavüze maruz kaldığı bu süreçte, kendi örgütlülüklerini daha da güçlendirerek yaygınlaştırmak zorundadır. Yine genç kadınlar, toplumsal mücadelenin bir öznesi pozisyonunda kendini iradeleştirdiğinde, eylemiyle var olmaya başladığı anda, faşist politik islamcı saldırıların -bir erkek öznenen farklı olarak- cinsiyetçi, kadın düşmanı histerisine çarptığında afallamaya, sendelemeye, duraksamaya, öğretilmiş toplumsal kadınlığın girdabında cebelleşmeye de mahkum değil. Her politik öznedede olduğu gibi genç kadın özneler de ancak ve ancak oluşturdukları sağlam örgütlülükleri ışığında, deney haznelere yaslanarak, süreçlerin ihtiyaçları temelinde politik sürekliliklerini yaratabilirler.

Kabul etmek gerekir ki, kadın cinsine, genç kadınlara dönük saldırılar bir sonuçtur! Genç kadınlar en başta kendileri için, kendi cinsel özgürlükleri için cinsiyet ayrımsız bir dünya talebiyle, bağlarında taşıdıkları yaşamın tüm renklerini özgürce bayraklaştırarak, kendi genç kadın örgütleriyle, kolektif özne oldukları bilinciyle, cinsiyet özgürlükçü politika üretmede bir düzey yakalamak zorundadır. Genç kadın özgürleşmesinde, genç kadınların toplumsal mücadelede öznelenmesinde “politik istikrar” konusu olmazsa olmazdır. Bu öylece takvimsel gündemlere hapsolacak, dönemsel kampanyalara bağlanarak “geçştirilecek” bir mesele değildir.

Eğer genç kadın hareketinin kolektif özneleri/örgütleri ve öncülüğünü yapan genç kadınlar, genç kadın kitlelerinin örgütlenmesini, “kendi özgürlükleri için ayağa kalkış zorunluluğu, genç kadınların özgürce varoluş mücadelesi” olarak kavrayamaz, anlık-dönemsel bir politika yapma biçimi, “pragmatist” tarzda genç kadın kitlelerini kazanma refleksi olarak algıarlarsa, baltayı taşla vurmuş, ciddi bir hataya düşmüş olurlar. Nitekim genç kadın örgütlülüğü oluşturma, genç kadın kitleleriyle buluşma ve genç kadın politikasında süreklilik sağlama, dönemsel politikanın taktik bir ihtiyacı değil, doğrudan kadın devrimi programının güncel stratejik görevidir.

Peki böyleyse, “Özgür Genç Kadın” örgütlülüğünü büyütmenin yolu nereden geçer? Öncelikle bu hareketin öncüsü genç kadınların, cins bilincinde derinleşmesi şarttır. Cins bilincinin gelişkinlik düzeyi, kadın devrimi çizgisiyle buluşmanın ve genç kadın direnişini örgütlemenin kuşkusuz en belirleyici etkenidir. Eğer “devrim” en basit anlamıyla bir altüst oluşsa, hangi ezilen kesim için, kimler için dövülecekse, neyi hedefleyerek yola çıkmışsa, onun için harekete geçmek, direnişi örgütlemek ve başarılar biriktirerek zafere yürümek zorundadır. Genç kadın mücadelesi bakımından böylesi zaferler de, kuşkusuz güçlü, sürekliliğini garantilemiş bir genç kadın örgütü ve genç kadınların özgürlük istemini militanca savunan bir politik hatla kazanılabilir. Tekrarlar pahasına vurgulamak gerekir ki, politik süreklilik ancak ve ancak örgütsel süreklilikle

sağlanabilir. Geleceği garantilenmiş bir genç kadın örgütlülüğünü geliştirmeden genç kadın kitleleriyle birlikte politika üretiminin sağlanması ve politikada sürekliliğin yakalanması mümkün değildir.

Yine atlamadan vurgulamak gerekir ki, başta sosyalist genç kadınlar olmak üzere, genç kadın örgütleri ve birey özneler her daim durmaksızın bir genç kadın örgütlenmesi ve buna bağlı olarak genç kadın politikası temelli düşünsel emek içinde olmalıdır. Güncel politik gelişmeler neye

Politik süreklilik ancak örgütsel süreklilikle sağlanabilir. Geleceği garantilenmiş bir genç kadın örgütlülüğünü geliştirmeden genç kadın kitleleriyle birlikte politika üretiminin sağlanması ve politikada sürekliliğin yakalanması mümkün değildir.

işaret ederse etsin, cins özgürlükçü, politikayı genç kadınlar cephesinden yorumlayan, “genç kadımlarla birlikte genç kadınlar için” bir politik planlama ve eylemliliğiyle gerek karma örgütlerde gerekse kendi örgütlülüklerinde mutlaka bir hazırlık olmalıdır. Genç kadın örgütlenmesi kendi özgün eylemsel hattı için talepkar olmakta tereddütsüz yaklaşmalıdır. Bu yaklaşım son derece haklı ve meşrudur.

Örneklendirmek gerekirse, saray rejimi faşist politik islamcı temelde

kendini restore ediyorsa, bunun ilk yansıması eğitimin dinselendirilmesi ve genişletilerek bilfiil yaşamın dinselendirilmesi üzerinden kadınların ve genç kadınların özgürlük alanlarının saldırıya uğramasında cisimleşmiştir. Peşi sıra çıkartılan yasalarla kürtaj hakkı gasp edilmeye ve çocuk yaşta evliliklerin önü açılmaya çalışılmıştır. Genç kadınların sarayın faşist-cinsiyetçi terörü karşısında kendi özgürlükleri için dövüşerek politik süreklilik kazanması ve bunda her koşulda ısrarcı olması “daha önemli

Erkek egemen saldırılara karşı, ancak kampüsleri aşarak sokağı da tutacak birleşik ve militan bir genç kadın mücadelesiyle karşı konulabilir. Böylesi birleşik bir genç kadın hareketinin yaratılmasının olanaklarının güçlülüğü apaçık ortada.

gelişmeler var, sürecin ihtiyacı genç kadın politikası değil” gibi ön kesmelerle vuku bulan gerici erkek direncine, “genç kadın örgütlerinin nicelik sorunu” bahanelerine asla pirim vermemesi şarttır. Bilinçli ya da “bilinçsiz”, açık ya da örtük ön kesen, geriye çeken, ertelemeyi öneren, genç kadınların etkinliğini zayıflatan her söylem ya da pratik, genç kadınların toplumsal devrime katılımını geciktirdiği gerçeğiyle devrim mücadelesini de zayıflatacaktır. Dahası DAİŞ’leşen AKP diktatörlüğünün ekmeğine

erkek egemenliğinin yolunu temizleyerek yağ sürmüş olacaktır.

Genç Kadınların Birleşik Mücadelesi

Bir genç kadın örgütü de, tıpkı diğer politik örgüt formları gibi, varlık hakkını sokakta kazanır. Politik refleks hızının, eylem araç ve biçimlerindeki canlılık ve sıradışılığının yanı sıra, genç kadın kitlelerini kapsama esnekliğini ve bugünkü erkek egemen faşist saldırganlığa karşı erkek-devlet şiddetini göğüsleme militanlığını kuşanmış genç kadın örgütü formuna kavuşulabilirse, sürekliliğini sağlamayı başarmış demektir. Genç kadınlarla birlikte genç kadın politikası üretme düzeyinizin çıtası, kuşkusuz diğer genç kadın örgütlerinin de politik dikkat merkezine oturmanızı beraberinde getirecektir. Kısacası, genç kadın hareketinin politik öncülüğü düzeyine erişebilmenin yolu, kendi örgütsel varoluşu temelinde istikrarlı bir politik mücadeleyle sokağı tutmaktan geçer. Bu başarılabildiği oranda, başkaca genç kadın örgütlerinin eylemsel birliği ve hatta birleşik genç kadın hareketinin dönemsel veya uzun erimli örgütsel birliklerinin önünü açmış olursunuz.

Halihazırda belli başlı büyük kentlerin sayılı üniversiteleri dışında birleşik genç kadın eylem ve direnişleri gerçekleştirilemiyor. Kimi genç kadın kolları ve kulüplerinde yan yana gelen üniversiteli genç kadınların oluşturduğu örgütlülüklerle, genç kadın örgütlerinin yine kampüslerde kurduğu genç kadın platformları mevcut yalnızca. Bu birliktelikler kampüslerde yaşanan şiddet biçim-

leri, eğitimde cinsiyet ayrımcılığı gibi gündemlerde politika üretebildi sadece. Dolayısıyla genç kadınların cinsel özgürlük talebi akademik sınırlar içerisinde kaldı. Oysa erkek egemen, cinsiyetçi, gerici saldırılara karşı, ancak kampüsleri aşarak sokağa da tutacak birleşik ve militan bir genç kadın mücadelesiyle karşı konulabilir. Böylesi birleşik bir genç kadın hareketinin yaratılmasının olanaklarının güçlülüğü apaçık ortada. Bu tespitten daha önemli olansa, genç kadınların militan bir eylemsel birlik platformuna olan ihtiyacın zorunluluk haline gelişidir. İttifaklar, birleşik direniş hareketleri kendiliğinden oluşmadığına/kurulmadığına göre, kim, hangi politik özne bu işlevi yerine getirecek? Kuşkusuz ki, birleşik bir genç kadın hareketinin yaratılması görevi sosyalist genç kadınların omuzlarındadır.

Faşist politik islamcı saray diktatörlüğü karşısında yıllardır sokakları isyanın rengiyle boyayan birleşik bir kadın mücadelesi kendini var etti. Genç kadınlar da bu hareketin genç dinamik bölümünü oluşturuyor. Genç kadın kitlelerinin, 8 Mart’larda, 25 Kasım’larda, kadınların özgürlük alanını daraltmayı hedefleyen saldırılar karşısında harekete geçen on binlerce kadının en dinamik kesimi oluşu, capcanlı, kabına sığmaz yaratıcılığıyla, kendi özgürlüğü uğruna ne denli cesaretli, savaşkan bir kesimi oluşturduğu gerçeği, bağrında taşıdığı özneleşme potansiyeline işaret ediyor.

Azgın erkek egemen faşist saldırıganlık karşısında basın açıklaması yapmak, sokağa çıkmak, yaratıcı eylemlerin yapıcısı olmak, uzun gözaltı

saldırıları ve tutuklamalar karşısında faşizmin mahkemelerinde onurluca yargılayan savunmalar yapmak, yani direnişin “herhal”i söz konusu olduğunda, öncü genç kadınlar kendi cins kimlikleriyle ve cinsiyet özgürlükçü bakış açılarıyla, yer yer kolektif özneler olarak örgütlü güçlerine yaslanarak, bedel ödemeye hazır olduklarını haykırıyorlar. Saldırıları karşısında sinip, kabuklarına çekilip, saraya ve onun dayattığı gerici yaşam tarzına boyun eğmiyorlar. Antifaşist, antikapitalist oldukları kadar, cins bilinciyle

Fazla uzağa gitmeye gerek yok. Son yıllarda erkek-devlet şiddetinin envai çeşidiyle yüzleştiren genç kadınlar. Dolayısıyla, kendi iradeleriyle varoluş haklarını garantileyebilmek için örgütlü bir tarzda öz savunmalarını oluşturmak zorundalar.

erkek egemenliğine karşı olduklarını, lgbti mücadelesini savunduklarını, genç kadınlar olarak DAİŞ’e karşı savaşanların onurlu mücadelesini sahiplendiklerini vurguluyorlar.

Hal böyleyken, toplumsal mücadelenin yarısını cüretkarca omuzlayan genç kadın özneler niçin kendi genç kadın örgütlülükleriyle birleşik genç kadın direnişini örgütleyemiyorlar? Bu konuyu niçin hep bilinmez bir bahara erteliyorlar? Lafı hiç dolandırmadan vurgulamak gerekir ki, genç kadınların birleşik mücadele

hattını örmek, kadın devrimi görüş açısını kuşanmış sosyalist genç kadınların asli görevidir. Toplumsal devrim mücadelesinin, akademik-demokratik mücadelenin, katliamlardan hesap soran adalet mücadelelerinin, işgal ve sömürgeci savaş karşıtı direnişin “yarısı” sosyalist genç kadınlardan oluşmuyor mu? En geniş anlamda saray rejiminin karşısında duran gençlik hareketinin “yarısı”, genç kadınların iradeleri ve emekleri üzerinde yükselmiyor mu?

Erkek egemen faşist politik islamcı saray rejimine o ya da bu biçimde itirazı olan, işgale ve sömürgeci savaşa karşı taraf olan, eğitimin dinselleştirilerek cinsiyet ayrımının yoğunlaşmasına isyan eden, yaşam tarzı özgürlüğünü savunan, cinsel taciz-tecavüz ve şiddetin her türlüsüne karşı çıkan, gündüzleri de geceleri de özgürce sokakları arşınlama hakkını isteyen, nefeslenmek isteyen, en geniş tanımıyla cinsel özgürlük isteyen tüm genç kadınları ve genç kadın örgütlerini birleşik bir mücadele hattında buluşturmak olmalıdır hedef. Genç kadın kırımını, gerici-cinsiyetçi uygulamaları, bitmek tükenmek bilmeyen şiddeti ancak ve ancak genç kadınların birleşik direnişi geriletebilir. Toplumsal cinsiyet saflaşmasının bu denli keskinleştiği ve genç kadınların özgür yaşam hakkını ve hatta yaşam hakkını gasp ettiği bu süreçte, birleşik genç kadın direnişini örgütlemek zorunludur.

Birleşik genç kadın direnişini örgütlemek için kapsayıcı, genç kadınların kendi cins temelli talepleriyle buluşmuş bir politik program ve esnek bir örgütlenme tarzı baz alın-

malıdır. Yüzünü sokağa dönen, çapı ne olursa olsun sokaktaki başkaca direniş dinamikleriyle buluşmaya hazır olan, hiçbir mücadele aracını küçümsemeksizin her politik fırsatı direnişin büyütülmesi ve sarayın geriletilmesi görüş açısından kavrayan bir çizgide hareket edilmelidir.

Genç kadın örgütlerinin, özelde de sosyalist genç kadınların yer aldığı “Özgür Genç Kadın” örgütlülüğünün deneylerinde, cesaret verici bir birleşik genç kadın direnişini örmenin aklı ve pratiği fazlasıyla mevcuttur. Burada temel mesele, iradi bir kararlılıkla pratik örgütlenmeye girişmektir.

Bıçağın Kemiğe Saplandığı Nokta: Özsavunma

Devrimci öznelerin, ezilen sınıfların ve halkların gündemi olduğu gibi, kadınların-genç kadınların da temel gündemi olmaya devam ediyor özsavunma.

Kadınların tekil özsavunma eylemlerine kabaca baktığımızda, kadınlar, en yakınlarındaki erkek cinsi olan baba, abi, erkek kardeş, koca, sevgili, eski koca ya da eski sevgili, patron, komşu ve öğretmenden, sokaktaki-otobüsteki-parktaki-sahildeki herhangi bir erkeğe kadar, yaşamlarının her alanında ve her anında erkeklerce tırmandırılan sistematik şiddet sarmalında oldukları için böylesi bir eyleme yöneliyorlar. Şiddet halleri cinsel taciz ve tecavüz, fiziksel şiddet, yoğun psikolojik şiddet, ekonomik şiddet vs. olarak yaşanıyor. Özsavunma hakkını kullanan bu kadınların neredeyse tamamı politikanın herhangi bir biçimiyle ilişkilenebilmiş ve yaşamının hiçbir

evresinde örgütlü olmamış. Yaşadıkları şiddet hali sistematik işkenceye dönüştüğünden ve ruhlarını parçalayan bir hal aldığından, kadınlar kendi kurtuluşlarını kendi ellerine alarak, yani ölmek için öldürmek zorunda kalmışlar. Maruz kaldıkları dayanılmaz işkenceler karşısında yaşam haklarını gasp ettirmeyerek, özgürlüklerini kim bilir kaçınıcı kez tırnaklarıyla söküp alan bu kadınların cesur çıkışlarına tanık olduk/oluyoruz. Peki, aklını kadın devriminin yol göstericiliğine bağlamış, bilincindeki özgürlük düşü tüm kız kardeşlerinin özgürlük düşüyle büyüyen sosyalist genç kadınların genel olarak özsavunmalarını örgütlemekte daha atak olmaları gerekmez mi?

Fazla uzağa gitmeye gerek yok. Son yıllarda erkek-devlet şiddetinin envai çeşidiyle yüzleşti genç kadınlar. Dolayısıyla, kendi iradeleriyle varoluş haklarını garantileyebilmek için örgütlü bir tarzda özsavunmalarını oluşturmak zorundalar.

Faşist politik islamcı saray rejimi, tüm tahakküm kurumlarıyla ve şiddet araçlarında sınır tanımaksızın, genç kadınların ve kadınların katliamını meşrulaştırmaya çalışıyor. Direnen kadınları katlediyor, hapsediyor, özgürlük taleplerini bastırmaya çalışıyor. Saray hangi kadınlara doğrudan saldırıyor? Ses çıkarmayan, reddetmeyen, isyan etmeyen, boyun eğen, şiddetin her türlüüne karşı özsavunma hakkını kullanmayan, sömürgeci işgal ve savaş tamtamlarını çalan, yani politik saflaşmada kemikleşmiş AKP-MHP çizgisini savunan kadınları elbette böyle hedeflemiyor. Kazanılmış cinsel özgürlüklerinden

taviz vermek istemeyen, sömürgeci faşist işgale karşı direnen, kahkahasına, şortuna, sevgilisine, öpüşmesine, doğurma ya da doğurmama hakkına, evlenme ya da evlenmeme hakkına, boşanma kararına, makyajına, sporuna, kısacası yaşamına dair müdahaleleri reddeden kadınlar faşist politik islamcı saray rejiminin erkek egemen cinsiyetçi saldırılarının hedefi oluyor.

Gerçeğin gözünün içine bakarak berraklaşacaksa bilincimiz, “özsavunma” kavramını en geniş haliye ele alıp kendi gelecek hakkını erkek egemenliğinin, politik islamcı saray faşizminin elinden söküp almak, acil ve kaçınılmaz bir sorumluluk olarak, sosyalist genç kadınların ve özgürlük isteyen tüm kadınların omuzlarındadır. Özsavunma hakkının meşruluk bilinciyle eyleme geçirilmesi, yalın bir gerçeklik olarak genç kadınların, sosyalist genç kadınların öncülüğünü bekliyor. Sokakta, kampüste, toplu taşımada vs. erkek şiddetine karşı genç kadınlar tarafından cesurca yükseltelen bireysel tutumlar, yine böylesi bir saldırı karşısında kent

merkezlerinde hızlı yan yana gelişlemlerle yapılan eylemler, son yıllarda sarayın kurumları olan diyanet ve çeşitli vakıflardan veya birey erkeklerden yükselen cinsiyetçi saldırgan seslere karşı verilen her türlü öz savunma yanıtları tüm kadın hareketi için gelişim sıçraması yaratacaktır.

Daha özgün bir örgütlenme biçimi olarak genç kadınların oluşturacağı öz savunma grupları ve milis örgütlenme tarzının içeriğine uygun olarak izlenecek eylemsel hat aslolarak kendini dayatıyor. Şiddeti yok saymakla kalmayıp bizzat uygulayan polise, kadın katliamlarının önünü açan erkek yargı sistemine, bir cinsel şiddet karşısında yine kadını suçlayan baba-abi-sevgili gibi ailenin erkek fertlerine, yine çocuklara uygulanan cinsel saldırılarla çürümüşlüğü teşhir olan devlet kurumlarına güveninin sıfırlanmış toplumsal gerçeklik içinde kadınların, genç kadınların “gerçek adalet” istemini iyi kavramalıyız. Kadınların olduğu her yerde, tüm yaşam alanlarında oluşturulacak olan öz savunma grupları, “profesyonelleşme” basıncıyla işi yokuşa sürerek kesinkes ertelemeciliğe düşmemelidir. Geçmiş süreçte sınırlı da olsa açığa çıkan “Kızıl Sopalılar” deneyi, biçim olarak farklılığı göz önünde tutularak, ancak örgütlenme tarzı, cesareti, hızı, sonuç alıcılığı itibarıyla öz savunma gruplarının örgütlenmesinde esin kaynağı olacaktır.

Sonsöz Yerine

Dönemsel bakımdan ise sosyalist genç kadınlar, Efrîn işgalini teşhir

ederek, genç kadın kitlelerini işgalci, yayılmacı, sömürgeci savaştan yana değil, özgürlükten ve barıştan yana tutum almaya çağıran, cinsel özgürlük taleplerini bununla birleştiren bir hattan yürümelidir. İşgalci-sömürgeci saray zihniyetinin erkekliği şahlandırıp erkek şiddetini daha da tırmandırdığı ve DAİŞ’vari yöntemlerle (yakarak, keserek) genç kadın katliamlarının önünü açtığı bilinciyle genç kadın politikası oluşturmalıdır. Sosyalist genç kadınların özgürleşme kavgasında, özellikle bu dönem Efrîn işgali karşıtlığını genç kadınlar cephesinde örgütlenme düzeyi, saraya karşı direnişin de turnusolu olacaktır. Cinsel özgürlük kapsamındaki talepleriyle yola çıkan Türkiyeli genç kadınların, tam da Rojava kadın devriminde bu talepleri gerçekleştiren kadınlarla siyaseten birleşmesi, toplamda kadın devriminin evrensel kazanımları ve değerleri haline gelen Rojava kadın devriminin kazanımlarını sahiplenmesi, bu uğurda Efrîn direnişini büyütmesi kadın özgürlük mücadelesine büyük itilim katacaktır.

Genç kadın hareketi, “Özgür yaşamak istiyoruz! Barışı, yaşamı, özgürlüğü kazanalım! İşgal-savaş-diyamet değil, bilimsel eğitim! DAİŞ yuvası üniversiteler istemiyoruz! İşgal değil, özgürlük istiyoruz! Tacize, tecavüze, işgale hayır! Erkek devlete, işgale geçit yok!” gibi sloganların eylemsellikleriyle bulunduğu, genç kadın örgütlerinin birleşik direnişinin geliştiği, özgün koşulları gözetken yaratıcı bir tarzda kendini daha güçlü var edecektir.

AKP İktidarına Karşı İşçi Sınıfı Hareketi

Hüseyin Aslan

İşçi sınıfı cephesindeki iki önemli gelişme, sürecin devrimci görevlerine işaret ediyor. Bunlardan biri bazı işçilerin iş talebiyle kendilerini yakmaları gibi bireysel eylem ve refleksler, diğeri ise 130 bin işçiyi kapsayan metal toplu iş sözleşmesi sürecinde yaşananlar. İki örnekte de, işçilerin sınıfsal öfkelerini yansıttıkları gerçeği var. İlkinde, bireysel öfke ve tepkiyle hak arayışı içine giren işçi, artık bıçağın kemiğe dayandığını, ölümden öte bir şey olmadığını söylemiş oldu. İkincisinde ise, işçilerin kolektif iradesini ve direnişte ısrarını, OHAL yasaklarını teslim olmayan bir kararlılığı gördük, ki bu, hükümeti ve sermayeyi Efrîn savaşı koşullarında uzlaşmaya zorladı.

Sermaye Hükümetlerinin Neoliberal Politikaları

'90'ların başında işçi sınıfının bahar eylemliliği, Zonguldak maden işçilerinin büyük direnişi, bölgesel ve lokal düzeyde grevler ve iş bırakma eylemleri işçi sınıfı hareketinin dalgaları anlamına geliyordu.

2002'den sonra AKP'nin 15 yıllık iktidarında, neoliberal saldırılar istikrarlı, sistematik, kesintisiz biçimde sürdürüldü. Bu saldırılar bazen fiili sendikal hak ve özgürlükler yasaklanarak, bazen dini hayırseverlik söylemleri ve kısıntılarla "rıza" alınarak, bazen de işbirlikçi sendikalar üzerinden siyasi ve ideolojik hegemonya ve etki kurularak yürütüldü.

2002 sonundan başlayarak AKP hükümetleri, emperyalist sermaye

ve işbirlikçi tekelci sermaye sınıfının ihtiyaçları ve istemleri doğrultusunda hükümet etmeye başladı. Tabii ki, bu ihtiyaçlar esasen neoliberal saldırılardı: özelleştirme, taşeronluk sistemi, çalışma yaşamında esneklik, kuralsız çalışmanın yerleştirilmesi, güvencesiz ve geçici çalışma biçimleri, sendikasızlaştırma, iş saatlerinin uzatılması, emeklilik yaşının yükseltilmesi, ücretlerin düşük tutulması, sosyal güvenlik kapsamının daraltılması, yeni vergi ve zamlar, işsizliğin kronik bir halde yürütülmesi vs.

2003 yılında çıkartılan yeni "İş Kanunu"yla "alt işveren" (taşeron) sistemi yasallaştırıldı. Taşeron sistemi sendikasızlaştırmayı kısıktı, işçilerin sendikal örgütlenmesini zorlaştırdı, iş cinayetlerini artırdı.

Bu yasayla özelleştirilen işyerlerinde sendikalar büyük oranda tasfiye edildi ya da işçilerin hükümet yanlısı sendikalara geçmeleri sağlandı. Özelleştirme kapsamına girmeyen kamu işyerlerinde ise, kadrolu işçiliğin yerini 4-B/C tipi güvencesiz, geçici, süreli çalışma biçimleri almaya başladı. Öyle ki, okullar, hastaneler, belediyeler, bakanlıklar ve hizmet sektörünün başka alanlarında bu uygulamaya geçildi. Buralarda taşeron şirketler çalışmaya başladı.

AKP bu gerici saldırıları “reform” adı altında yaptı. 2008 yılında SSK dahil tüm kamu hastanelerini tek bir çatı altında topladı. Güya sağlık hizmetlerine erişilir bir durum ya da “rahatlık” yarattı! İşçi ve emekçilerin istediği hastanelere gitmesini sağladığını, SSK hastaneleri ve ilaç kuyruklarına son verdiğini propaganda etti.

Örgütsüz ve bilinçsiz işçi ve emekçiler, burjuva propagandanın etkisinde kalarak, sağıktaki bu saldırı paketinin bir “reform” ve “iyileşme” getirdiğini sandılar. Hatta bu yasa bazı “sol” çevreleri bile etkiledi.

Oysa aynı yasada, emeklilik yaşı 65’e çıkarıldı. Bu yasayla en başta kamusal sağlık hizmeti büyük bir ticari sektör haline getirildi. İşbirlikçi tekeli sermaye sağlık hizmetlerine yatırımlarla birikim sağladı. Ve bu alan, ilaç ve tıbbi malzeme için geniş bir pazar ve karlı bir yatırım dalına dönüştürüldü.

Başka bir yasal düzenleme ise, “Ulusal İstihdam Stratejisi” oldu. Bu yasa ile işçilerin kıdem tazminatı ortadan kaldırıldı. İşten atma kolaylaştırıldı. “Özel İstihdam Büroları”yla çalışma yaşamının esnekleştirilmesi, güvencesizleştirilmesi ve ücretlerin aşağılara çekilmesi hedeflendi.

“Yeni Sendikalar Yasası”yla sendikalaşma zorlaştırıldı. Sendikal hak ve özgürlükler sınırlandırıldı. Bu yasayı doğrudan burjuvazi istedi. Ve yasa, halen eksikleri bulunan esnek ve güvencesiz çalışma düzenini yasal güvenceye kavuşturdu. 30’dan az işçi çalıştıran taşeron işyerlerinde sendikalaşmanın yolu kapatıldı. İşten atılan işçilerin sendikal tazminat davası açmasının önü kesildi.

Politik islamcı faşist rejim “Arabuluculuk Yasası” ile mahkemelerdeki iş davalarına son verdi. “Özel İstihdam Büroları” ile işçilerin “esnek ve kuralsız” sömürsünü ağırlaştırdı, modern ve özel kölelik pazarlarını yaygınlaştırdı. Böylece “işgücü pazarlığı” kavramı iyice biçimsel bir hal aldı.

Bu yıllarda, doğrudan sınıf çelişkileri ve çıkarları ekseninde işçi yığınları arasında büyüyen bir cepheleşme, siyasallaşma, hareketlenme ve birimlerde örgütsel derinleşmenin olmaması, sendikaların işçilerin ekonomik ve demokratik hakları için yeterince mücadele yürütmemesi AKP hükümetlerinin işini kolaylaştırdı.

Oysa Kocaeli SEKA ve Ankara TEKEL direnişleri, aslında grev ve iş bırakmaların yaygınlaşması durumunda sermayeye ve faşist rejime geri adım attırmanın pekala mümkün olacağını göstermişti.

AKP hükümetleri, politik islamcı ve milliyetçi argümanları saldırı politikalarında kullanarak, Türk-Sünni paradigmasıyla işçilerde “biat” üretmeyi başardı. Kamusal haklar yerine hayırseverlik yöntemini öne geçirdi. İşçileri dini, siyasi ve ideolojik yönelimlerine göre istihdam etmeyi dayattı. İşe almada AKP’lilik ve tarikat üyeliğini koşul haline getirdi. Ağır işsizlik koşullarında, dinsel hayırseverlik yöntemiyle birleşen bu saldırı işçiler üzerinde etkili de oldu.

Erdoğan Sermayenin Diktatörlük Ve Savaşını Yürütüyor

Erdoğan ve AKP hükümetlerinin OHAL ve KHK’larla ülkeyi yönetmesinden, Türk burjuvazisi yararlanmaktadır. TÜSİAD ve MÜSİAD,

içte faşist devlet terörünü, dışta Efrîn işgalini destekliyor.

Erdoğan ayan beyan ilan etti: “Biz OHAL’i iş dünyasının daha rahat çalışması için getirdik. İş dünyasında herhangi bir sıkıntınız, aksamanız var mı? Şimdi grev tehdidi olan yere OHAL’den istifade izin vermiyoruz. Bunun için kullanıyoruz OHAL’i.”

Sermaye karşılığı ödenmemiş artı-emektir. Kapitalizm sadece sömürü ve ücretli kölelik düzeni değildir. Sermaye azami kar sağlamak ve rakipleri karşısında üstünlük elde

AKP, işçileri dini, siyasi ve ideolojik yönelimlerine göre istihdam etmeyi dayattı. İşe almada AKP’lilik ve tarikat üyeliğini koşul haline getirdi. Ağır işsizlik koşullarında, dinsel hayırseverlik yöntemiyle birleşen bu saldırı işçiler üzerinde etkili de oldu.

emek için mümkün olan her yola başvurur. Savaş, şiddet, işgal ve sömürgeciliğin de üreticisi, kaynağıdır. Yağma, talan ve siyasi gericilik onun karakteridir. Rojava ve Efrîn işgali, işbirlikçi tekelci Türk burjuvazisinin, aynı zamanda bu sömürgeci ve yayılmacı politikasıdır.

Coğrafyamızda bugün yaşanan da odur. Bu kirli savaşın faturası en başta işçi sınıfı ve emekçilere çıkarılır. Savaş koşullarında yasaklar çoğalır. Hak, adalet ve özgürlük tümden yok edilir. Grev ve sokak yasak-

lanır. Çünkü haksız ve kirli bir savaş ancak koyu karanlık ortamında yürütülebilir. “Devletin bekası”nın söz konusu olduğu yerde, işçi ve emekçilerin talep ve çıkarları “teferuat” kalır. İşte savaş seferberliğiyle çocuklar dahil bütün toplum savaş talimine sokuluyor. OHAL ve KHK ile, kentlere, beldelere, hatta köylere yasaklar getiriliyor.

Sadece AKP hükümeti değil, sermaye sınıfı ve düzen partilerinin tümü, bugün de kirli savaşı bir “milli mesele” gibi propaganda etmekte

Savaşın mali yükünü, örgütlenme, eylem ve grev yasağı, vergi ve zam soygunu, işsizlik, yoksulluk ve sefalet biçiminde emekçilere yıkıyorlar. Türk işçisini savaş şovenizmiyle zehirleyerek Kürt halkına düşmanlaştırmaya çalışıyorlar.

yarışıyorlar. AKP, paralı askerleri ve faşist politik islamcı çeteleri savaşa sürüyor, CHP hiç geri kalmayacak biçimde Suriyeli mültecileri eğiterek savaşa göndermeyi istiyor.

AKP ve saray hükümeti, askeri darbe girişimi bahanesiyle ve Efrîn’de yürüttüğü kirli savaş vesilesiyle bütün burjuva muhalefeti yedeklemiştir. Demokratik kurumlara ve sömürgeci işgale karşı çıkanlara savaş açmıştır. Burjuva sınıfın düzen partileri, diyanet, üniversite yönetimleri ve burjuva medya sö-

mürgeci kirli savaş seferberliğinde yarışıyorlar.

Diyanet İşleri Başkanlığı camilerde savaş hutbeleri ve fetih sureleri okutmakla ırkçı saldırganlığı derinleştiriyor. Kürt halkına karşı kirli savaşta, Efrîn’e yönelik sömürgeci işgalde emekçi çocuklarını “şehit” ajitasyonu ile ölüme sürüyorlar. Savaşın mali yükünü, örgütlenme, eylem ve grev yasağı, vergi ve zam soygunu, işsizlik, yoksulluk ve sefalet biçiminde emekçilere yıkıyorlar. Türk işçisini savaş şovenizmiyle zehirleyerek Kürt halkına düşman yapıyorlar.

İşçilerin Ağırlaşan Çalışma Ve Yaşam Koşulları

AKP hükümetleri, işçi ve emekçilerin yaşam ve çalışma koşullarını ağırlaştırdı. Ücretlerin alım gücü düşerken, güvencesiz ve esnek çalışmayla yoksullaşma ve kronik işsizlik büyüyor.

AKP, buna karşı işçi sınıfında içten içe mayalanan ve biriken tepki ve öfkeyi, dinsel hayırseverlik ve demagojiyle, şoven savaş histerisiyle, işbirlikçi sendika patronları eliyle sönmülmeye oynuyor. Politik islamcılık, neo-osmanlı yayılmacılık ve ırkçılıkla, iktidarına faşist kitle dayanağı örgütlemeye çalışıyor.

Taşeronluk Öldürüyor, İşsizleştiriyor, Örgütsüzleştiriyor

Taşeronluk sistemiyle işçi ve emekçilere kurlsız ve kölece çalışma koşulları, sendikasızlaşma ve örgütsüzleşme dayatıldı. AKP iktidarı öncesinde -2002 yılında- kayıtlı taşeron işçi sayısı 387 bin iken, bu rakam 14 yılda -2016 yılında- 6 milyona yükseldi.

Taşeron çalışma sistemi, sendikalaştırma ve örgütsüzleştirilmenin yanı sıra, iş cinayetlerinin de yolunu açıp teşvik ediyor.

İnşaat ve gemi sektörü iş cinayetlerinde en öndedir. Sermaye büyümesi böyle kanlı bir birikimle hızlanıyor. İnşaat işkolunda iş cinayetlerinin ilk nedeni taşeronlaştırmadır ve en çok iş cinayeti de bu işkolunda yaşanıyor. Kuralsız, güvencesiz ve sigortasız çalışma koşulları iş cinayetlerini kaçınılmaz kılıyor. İnşaat sektöründe 2 milyon işçi çalışıyor. Bunun yarısı, yani 1 milyonu kayıtsızdır.

Madencilik, iş cinayetlerinde önde gelen bir diğer işkoludur. AKP hükümetleri döneminde, 14 yıl içinde, bin 571 maden işçisi göçüklerde, güvensiz çalışma koşulları nedeniyle yaşamını yitirdi. Tersane ise bir diğer sektördür. Tersanelerde çalışan 35 bin işçinin 25 bini taşeron şirketlere bağlı. İş cinayetlerinin yüzde 94'ü taşeron işçi çalıştıran işyerlerinde gerçekleşiyor.

İşçi sınıfı düşmanı faşist Erdoğan, ekonomik büyüklükte Türkiye'nin dünyada 17. sırada yer aldığını sürekli tekrarlıyor. Ancak iş cinayetlerinde Avrupa'da birinci sırada yer aldığının lafını bile etmiyor. Hatta iş cinayetlerini işçiliğin fitratına bağlıyor. Türkiye'de ayda 150 işçi iş cinayetine kurban gidiyor. Sadece İstanbul'da 3. Boğaz Köprüsü inşaatında 400 işçi can verdi.

AKP hükümetleri döneminde, toplam 17 bin işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi. Soma faciası bu katil sermaye iktidarının başlı başına işçi düşmanı politikasını göstermeye yetti.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi (İSİG), yakın zamanda bir iş cinayetleri raporu yayınladı. Sadece Ocak 2018'de 141 işçi, iş cinayetleri sonucu hayatını kaybetti. Rapora göre, ikisi 14 yaş ve altında olmak üzere 5 çocuk işçi de can verdi. Ayrıca işçilerin 10'u mülteci; Suriye, Pakistan ve Afganistanlıydı. Yaşamına yitiren işçilerin yüzde 11, yani 8'i sendikalı, yüzde 92'si ise sendikasız.

Sadece Ocak 2018'de 6 işçi intihar etti. Tabii ki bu intiharlar, kendini yakmalar, işçilerin duydukları

İşçi sınıfı düşmanı faşist Erdoğan, ekonomik büyüklükte Türkiye'nin dünyada 17. sırada yer aldığını sürekli tekrarlıyor. Ancak iş cinayetlerinde Avrupa'da birinci sırada yer aldığının lafını bile etmiyor. Hatta iş cinayetlerini işçiliğin fitratına bağlıyor.

öfkenin çaresizlik ve çözümsüzlük zemininde bireysel protestolarla dışavurumudur. Örgütsüz ve bilinçsiz işçi, kolektif örgütlü mücadele yolunu tutmadıkça, çözümü bireysel öfke patlamasında ve kendine zarar vermede buluyor, kurtuluşu intihar etmekte görüyor.

Sermaye ve faşizm için emekçi insanın yaşamını yitirmesi çok ucuz ve kolaydır: Efrin işgali savaşında yüzlerce genç ölebilir ve yaralanabilir. Soma'da olduğu gibi iş cinayetlerinde yüzlerce işçi yaşamını yitirebilir.

Şubat 2018’de, sadece bir ayda 47 kadın öldürülebilir. Yüzlerce çocuk cinsel istismara uğrayabilir. Tümü “devletin bekası” ve “kamu güvenliği” ile burjuvazinin semirmesi ve hızlı sermaye birikimi içindir!

“Türkiye İşçi Sınıfı Gerçeği” başlıklı DİSK araştırma raporuna göre, sorunlara işaret eden işçilerin yüzde 77’si düşük ücreti, yüzde 46’sı sigortasızlığı, yüzde 75’i işsizliği, yüzde 43’ü ise iş güvenliğini ilk sırada önemli görmektedir.

“Türkiye İşçi Sınıfı Gerçeği” başlıklı DİSK araştırma raporuna göre, sorunlara işaret eden işçilerin yüzde 77’si düşük ücreti, yüzde 46’sı sigortasızlığı, yüzde 75’i işsizliği, yüzde 43’ü ise iş güvenliğini ilk sırada önemli görmektedir.

Çalışma Saatleri Uzun

DİSK saha araştırması verilerine göre, Türkiye’de çalışma süreleri OECD ve AB ortalamasına kıyasla hayli yüksek. OECD ülkelerinde haftalık ortalama çalışma süresi 40,4 saat, Türkiye’de ise 49,3 saat. İşçilerin yüzde 55’i en az bir gün fazla mesai yapmak durumunda.

Bu durum, sadece nispi artıdeğerin değil, mutlak artıdeğerin de artışı anlamına geliyor. Oysa biliniyor ki, bugünkü teknik düzeyle bile dünyada çalışabilir durumdaki nüfusun birkaç saat çalışmasıyla, dünya nüfusunun

bütün ihtiyaçlarını karşılayacak kadar üretim yapılabilir.

Düşük Ücretler Bir Diğer Sorun

DİSK-AR anketine göre, işçilerin yüzde 77’si düşük ücretleri birinci sorun olarak görüyor. Bu araştırmada, 2017 sonu itibarıyla ortalama giydirilmiş net gelir bin 894 TL. Aynı yıl asgari ücret ise bin 404 TL. İşçilerin yüzde 66’sı 2 bin TL’den düşük ücret alıyor. Bu araştırmaya göre, işçilerin yüzde 54’ü kiracı, konut sahibi işçilerin oranı ise yüzde 44.

Sendikalar Çekici Değil Ve İşlevsiz, Sendikalı İşçi Sayısı Dibe Vurmuş Durumda

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın Ocak 2018 verilerine göre, sendikalaşma oranı yüzde 12,38. Resmi verilere göre, toplam 13 milyon 844 bin işçi -gerçek rakam 20 milyona yakın- bulunurken, sendikalı işçi sayısı 1 milyon 714 bindir. Sendikalı işçilerin 925 bin 39’u Türk-İş’e, 615 bin 30’u Hak-İş’e, 148 bini ise DİSK’e üyedir.

Yeni yasaya göre, Türkiye’de 163 sendikadan yalnızca 54’ü yüzde 1 barajını geçerek TİS hakkı elde etti. Bu sendikaların 31’i Türk-İş, 17’si Hak-İş, 5’i DİSK üyesi sendikalar.

DİSK araştırma verilerine göre ise, sendikalaşma oranı yüzde 12,8. İki veri de birbirine yakın. Her halükarda işçi sınıfı, kitle örgütü sendikalar da örgütlü değil. Örgütlü olmadığı için de ücret ve çalışma koşullarına ilişkin sınıf çıkarları ve ihtiyaçlarının çok gerisinde bir durum içinde yaşıyor. DİSK araştırmasında sendikalı işçi oranı, genel ortalama olarak yüzde 12,8 iken, erkeklerde yüzde 14,10, kadınlarda yüzde 12,20.

Sendikasılaşmanın başlıca nedenleri AKP hükümetinin gerici politikaları ve işçi düşmanı yeni yasaları, sermayenin saldırıları ve sendikalar bürokrasinin eylemsizliği ya da sınıf işbirlikçi niteliğidir.

AKP hükümet olunca ilk işi, 4857 sayılı İş Kanunu ile, işçi sınıfının kazanılmış haklarını gasp etmek oldu. Bu yasa ile birçok sendika hükümetin koyduğu yüzde 1 barajının altında kaldı ve toplu iş sözleşmesi hakkını kaybetti.

İşçilerin sadece yüzde 6,5'i toplu iş sözleşmesi kapsamında bulunuyor. Bu oran özel sektörde yüzde 4,5'e kadar düşüyor. Ticaret, büro, eğitim ve güzel sanatlar işkollarında 3 milyon 74 bin işçi çalışıyor, bunun yüzde 5,1'i, yani sadece 158 bini sendikalı. Bugün Türkiye'de 1 milyon 546 bin sendikalı işçiden 500 bini toplu iş sözleşmesi kapsamında değil.

Araştırmaya katılan işçilerin yüzde 66'sı işsizlik korkusu nedeniyle sendikalı olmak istemediğini söylüyor. Ancak bu işçilerin yüzde 44'ü sendikalara olumlu bakıyor. Yüzde 16'sının yaklaşımı ise olumsuz. Sendikalı işçiler sendikasızlara göre yüzde 21 daha fazla ücret alıyor. Sendikalı işçilerin yıllık izinleri de daha iyi. Sendikalı işçilerin yaşam ve çalışma koşulları sendikasızlara göre daha iyi seyrediyor.

1970'li yılların sonunda, işçi sayısı bugüne kıyasla çok daha düşük olmasına rağmen, sendikalı işçi sayısı bugünkü rakamın biraz daha üzerinde, yaklaşık 1,5 milyonu buluyordu. DİSK'in üye sayısı o tarihte 500 bine dayanmıştı.

Sendikalı işçi oranının bu kadar düşük seyretmesi, işçilerin siyasal örgütsüzlüğü yanında, işçi kitle örgütsüzlüğü gibi ciddi bir duruma da işaret ediyor. Demek ki, işçi sınıfının siyasal öncülerinin karşısında, yeni sendikal anlayış ya da yeni işçi kitle örgütü araçları ihtiyacı gibi başlı başına bir tartışma konusunun durduğunu söyleyebiliriz.

En Büyük Korku İşsizlik

DİSK-AR araştırmasına katılan işçilerin yüzde 75 gibi yüksek bir ora-

İşçilerin sadece yüzde 6,5'i toplu iş sözleşmesi kapsamında bulunuyor. Bu oran özel sektörde yüzde 4,5'e kadar düşüyor. Ticaret, büro, eğitim ve güzel sanatlar işkollarında 3 milyon 74 bin işçi çalışıyor, bunun yüzde 5,1'i, yani sadece 158 bini sendikalı.

nı işsiz kalmaktan korktuğunu ifade ediyor.

TÜİK'in işsizlik rakamı yüzde 12,7. 2016'dan 2017'ye işsizlik 1,9 oranında artış kaydetti. DİSK-AR'a göreyse, 2017'de işsiz sayısı 5 milyon 948 bindir. Bu, yüzde 17,73 gibi bir orana tekabül ediyor. Ayrıca DİSK-AR'da, geniş tanımlı işsizlik 7 milyona, yani yüzde 21,7'e ulaşıyor.

Hükümet İstihdamda

Ayrımcı Politika İzliyor

Araştırmaya katılan işçilerin yüzde 14'ü siyasal görüş ve düşünceleri nedeniyle ayrımcılığa uğradığını be-

lirtiyor. Kadın işçilerin yüzde 23,2'si işe alım aşamasında ayrımcılığa uğradığını söylüyor. Kadın işçilerin ancak yüzde 7'si işyerlerinde kreş desteği alabildiğini anlatıyor.

Ne yazık ki, faşizm ve sermaye, işçilerin büyük mücadelelerle kazandıkları 8 saatlik işgünü, kıdem tazminatı, sendikalı ve insanca çalışma haklarını, koyu gerici yıllarında tek tek gasp etmiş durumda. İşçi sınıfı, bırakalım örgütlenme ve gösteri özgürlüğünü, ekonomik ve sendikal haklarını, mevzilerini koruyamaz bir

2008'de Limter-İş öncülüğünde Tuzla tersane işçilerinin havza çapında iki günlük politik grevi, 2010'da TEKEL direnişi, 2010'dan sonra metal işçilerinin grev ve sendikal eylemlerinin açtığı yolda hareketlenme işaretleri görüldü.

duruma düştü. Bu mevzi yitimleri ya da hak gaspları, en başta, işçi sınıfının siyasal gelişmelere müdahalesizliği ya da müdahale zayıflığı ile açıklanabilir.

Kürtlere, Alevilere ve kadınlara kırım uygulayan sömürgeci, politik islamcı, erkek egemen faşist rejime ses çıkarmayan işçi sınıfı, kendi haklarını da koruyamaz.

AKP Hükümetleri Ve Sermaye Saldırılarına Karşı İşçi Direnişleri

AKP hükümetleri, 2002'den 2017'ye kadar 15 grevi "milli güven-

lik" gerekçesiyle yasakladı. Sadece 2007 Ocak-Haziran aylarında metal, bankacılık, cam ve ilaç sektöründe 5 grev yasaklandı.

Fakat bu baskılara rağmen işçi mücadeleleri durmadı.

27-28 Şubat 2008'de Limter-İş öncülüğünde Tuzla tersane işçilerinin havza çapında iki günlük politik grevi, 2010'da TEKEL direnişi, 2010'dan sonra metal işçilerinin grev ve sendikal eylemlerinin açtığı yolda hareketlenme işaretleri görüldü. Greif işçilerinin direnişi ve dönemin başka lokal direnişleri bu sürecin sonraki halkalarıydı. Gezi-Haziran ayaklanması ise, ana gövdesini işçi kitlelerinin meydana getirdiği bir hareket olarak, politik mücadelenin kitlesel tepe noktası oldu.

15 Aralık 2009'dan itibaren Ankara'da 78 gün boyunca süren TEKEL direnişi, işçi sınıfı hareketinde önemli bir tarihsel uğraktı. Direniş üç ay sürdü. Çeşitli uluslar ve ulusal topluluklardan, inançlardan ve politik eğilimlerden işçileri, sınıf çıkarları ekseninde birleştirdi. Direniş içinde sınıf refleksi ve sınıf bilinci doğrultusunda değişim ve dönüşümlerin yaşandığı görüldü. "Her yer TEKEL her yer direniş" sloganı yaygınlaştı. Bu direnişin ruhu, yıllar sonra, Gezi-Haziran ayaklanmasının ruhuyla buluştu ve yayıldı. TEKEL direnişi ve Haziran ayaklanması, işçi, emekçi ve ezilenlerin cepheleşmesi doğrultusunda önemli yakınlaşma, kapsayıcılık ve birleştiricilik pratikleri açığa çıkardı.

Bu, HDP'nin 7 Haziran seçim zaferini hazırladı. Ne var ki, faşist rejim devrimci ve ilerici ateşin bü-

yüdüğünü gördü ve korktu. Karşıdevrimci taktikler ve faşist katliamlarla bu büyük dalgayı söndürmenin yol ve yöntemlerini devreye soktu.

2015'te "metal fırtına" dalgası, yeni bir işçi mücadelesi eğilimine işaret etti. Metal işçileri, estirdikleri eylem rüzgarıyla, çalışma şartlarına, düşük ücretlere "hayır" dediler. Sektörde hakim olan sendikal anlayışa ve yönetim zihniyetine, yani Türk-Metal'a baş kaldırdılar. İşçilerin bir kısmı DİSK'e bağlı Birleşik Metal-İş Sendikası'nı tercih etti.

Aynı zamanda bu eylemlerde, işçi sınıfının mücadelede deneyimsiz olduğu, sınıf bilinçli ve deneyimli öncü kuşaktan yoksun kaldığı da görüldü.

2016-2017 yıllarında işçilere sınıfsal saldırı, sendikalaşma kıyımı biçiminde somutlandı. DHL, Diam, Posco Assan ve Na-De direnişleri, tamamen sendikalaşma mücadeleleriydi.

Bu yıllarda çok sayıda eylem, grev ve direniş yaşandı. Direniş ve eylemler, sendikalaştıkları için işten atılanların geri alınması, ücret artışı

ve sosyal hak talepleriyle yürütüldü. Bütün engellemelere, idari ve fiziki saldırılara rağmen, işçiler fiili meşru mücadele çizgisinde bir arayış, eğilim ve yönelim içinde oldular. 2017 yılında, Asil Çelik, Emiş, Akbank ve cam işçilerinin grevleri yasaklandı. Erdoğan, aynı günlerde, "OHAL'i grev tehdidini ortadan kaldırmak için kullanıyoruz, artık öyle grev mrev yok" demişti.

Öte yandan, eylem sayısının, 2015'ten 2016'ya 74'ten 36'ya düşmesine rağmen, 2017'nin ilk yarısında 198'e değin yükseldiği görüldü.

İşçi Sınıfı Hareketinin Durumu Ve Gelişim Dinamikleri

a) Türkiye'de örgütsüz ve bilinçsiz işçi sınıfı da, politik islamcı gericiilik ve Türk ırkçılığının yaratmış olduğu toplumsal zehirlenme ve çürümenin bir parçasıdır. İşçi sınıfı içinde bu düşünce ve eğilimler, etkiler belirginleşmiş haldedir. Yeni işçi kuşakları okullarda, burjuva medyada, askerde, asker uğurlamaları ve cenazelerinde, giderek ailede ırkçı

şovenizm ve politik islamcı gericiilik propagandasıyla kendi sınıf çıkarlarına yabancılaşmış durumdadır. Halklarda ulusal ve dinsel kimlik eksenli ayrışma, dışlanma ve düşmanlaşma eğiliminin kışkırtılması yeni işçileşme sürecinin özellikleriyle örtüşmektedir.

b) Taşeronluk, kronik işsizlik, esnek çalışma, gerici yasalar işçi sınıfını, nesnel sınıf çıkarlarına dayalı kitle örgütleri olan sendikalardan ve sendikal mücadeleden yoksun kılıyor. İşçiler, sermayenin güçlü

Sendikaların büyük çoğunluğu patron sendikası nitelikleriyle ve sınıf işbirlikçi duruşlarıyla çekiciliklerini kaybetmişlerdir. Sendikal bürokratism ve teslimiyetçi çizgi, ekonomik ve demokratik talepli sendikal mücadeleyi geriye düşürmüştür.

örgütlülüğü karşısında, güçsüz, örgütsüz ve dağımık kalıyor. Mevcut sendikaların büyük çoğunluğu sınıf mücadelesi tarihinde patron sendikacısı nitelikleriyle ve sınıf işbirlikçi duruşlarıyla çekiciliklerini kaybetmişlerdir. Sendikal bürokratism ve teslimiyetçi çizgi, ekonomik ve demokratik talepli sendikal mücadeleyi geriye düşürmüştür. Türk-İş ve hatta DİSK'te işçi düşmanı MHP'liler çeşitli mevziler edinmiştir.

c) Kendiliğinden işçi hareketinin iç dinamikleri, taşeronlaştırma, es-

nek üretim, işten atma vb. saldırılarla güçten düşürülmüştür.

d) İşçi sınıfının komünist öncüsü, üç alanda -işçi semtleri, sendikalar ve işyerleri- devrimci çalışma yürütme yoluyla işçi sınıfı hareketiyle kopmaz bağlar kurmada, yer yer başarılı örnekler yaratmıştır. Ama onun işçi hareketini devrimcileştirme yönündeki mücadelesi ve müdahalesi inişli çıkışlı olmuştur. Gerek komünist öncünün, gerekse genel olarak emekçi solun işçi sınıfı içindeki çalışmalarının istenen ivmeyi kazanamaması, politik islamcılığın ve Türk şovenizminin bu alanda halen yenilgiye uğratılmamasına yol açmıştır.

İhtiyaçlar Ve Görevler

İşçi sınıfı hareketinin mücadeleleri içinde geliştirilmesi ve devrimcileştirilmesi, komünist öncünün temel bir görevidir. Birinin zayıflığı, şu veya bu ölçüde diğerinin zayıflığına yol açmaktadır. Ama elbette, bu zaafın giderilmesine öncünün sınıfa yönelik politik-örgütsel çalışmasını geliştirmekten başlanabilir.

Komünist öncü, kendi çalışma deneylerinden yararlanarak, işçi sınıfının mücadele deneyimlerini kuşanarak, semt-işyeri-sendika alanlarındaki faaliyetlerin birleşik sonuçlarına dayanarak, işçilerin sorunlarına ve güncel politik meselelere müdahale ederek, uzun erimli çalışma ve örgütlenme stratejisiyle gelişme sağlayabilir.

Unutmamalıyız ki, Türkiye ve Kürdistan'da siyasal iklimin şekillenmesi, toplumun en büyük parçası olan işçi sınıfını da doğrudan etkileyecektir. Efrîn işgalinin yenilgisi ya da tutsakların hapishanelerde tek tip

elbiseye karşı zaferi, saray faşizminin geriletilmesi veya faşist iktidar bloğunun çözülmesi anlamına gelecektir. Bu da, işçi sınıfının örgütlenmesi ve bilinçlenmesinin olanakları ve fırsatlarında güçlenme demektir.

Faşist diktatörlüğün OHAL-KHK yönetimine ve Efrîn'in sömürgeci işgaline karşı çıkmayan işçiler, grev ve sendika haklarını elde tutamazlar. Çünkü grev yasakları, sendikalaşma ve örgütlenme özgürlüklerinin gaspı, aynı zamanda OHAL-KHK zulümüyle ve Efrîn işgaliyle ilgilidir. Savaş ve OHAL işçilere ve emekçilere, sadece asker ölümleri olarak değil, yasak ve baskı, yoksulluk, vergi ve zam olarak da dönüyor.

Güncelde işçi sınıfı cephesindeki iki önemli gelişme, sürecin devrimci görevlerine işaret ediyor. Bunlardan biri bazı işçilerin iş talebiyle kendilerini yakmaları gibi bireysel eylem ve refleksler, diğeri ise 130 bin işçiyi kapsayan metal toplu iş sözleşmesi sürecinde yaşananlar. İki örnekte de, işçilerin örgütsüzlükten kaynaklanan biçimler altında sınıfsal öfkelerini yansıttıkları gerçeği var. İlkinde, bireysel öfke ve tepkiyle hak arayışı içine giren işçi, artık bıçağın kemiğe dayandığını, ölümden öte bir şey olmadığını söylemiş oldu. İkincisinde ise, işçilerin kolektif iradesini ve direnişte ısrarını, OHAL yasaklarını teslim olmayan bir kararlılığı gördük, ki bu, hükümeti ve sermayeyi Efrîn savaşı koşullarında uzlaşmaya zorladı.

MESS, en fazla yüzde 3 gibi bir zammı öngörüyordu ve toplu iş sözleşmesini imzalamaya yanaşmıyordu. Grev karşısında OHAL yasakları

yetmemiş ve lokavt ilan edilmişti. Ne var ki, işçilerdeki kararlılığı gören AKP hükümeti, Efrîn işgali koşullarında yeni bir işçi grev dalgasını tetikleyebilecek bu direnişin sürmesini göze alamadı. Zira sömürgeci kirli savaşta cephe gerisini sağlama alması gerekiyordu. Hükümet TİS'in imzalanmasını istedi. Ve işçilere toplamda yüzde 25'i bulan bir zam verildi.

Faşist politik islamcı saray iktidarı, toplumsal öfke patlamasını önlemek için, öncelikle işçi ve emekçilerin siyasal özneleri olan partileri ve ör-

Fakat kapitalizmin nesnel yasaları işliyor. Emek-sermaye antagonizması Türkiye koşullarında daha da keskinleşiyor, rejimin faşist karakteri işçi sınıfı ve halk ile devlet arasındaki çelişkiyi uzlaşmaz boyutlarda derinleştiriyor.

gütleri tasfiye etmeye, etkisiz ve faaliyetli duruma getirmeye çalışıyor. Kitlesele gözaltı ve tutuklamalarla, hiçbir yasa ve kuralla sınırlanmayan yasaklarla, tehdit ve saldırılarla politik sınıf savaşı yürütüyor. Karşıdevrimci burjuva medya, saray hükümetinin emrinde talimatlarla çalışarak, şovenist ve politik islamcı kavramlar ve söylemlerle bütün toplumu zehirlemeye savaş halinde daha fazla devam ediyor.

Fakat kapitalizmin nesnel yasaları işliyor. Emek-sermaye antagonizma-

sı Türkiye koşullarında daha da keskinleşiyor, rejimin faşist karakteri işçi sınıfı ve halk ile devlet arasındaki çelişkiyi uzlaşmaz boyutlarda derinleştiriyor. Bu gelişmeler ve üstelik faşist politik islamcı diktatörlüğün sömürgeci-yayılmacı savaşlarında karşılaşacağı olası yenilgiler, işçi sınıfı ve ezilenlerin yeni ve daha güçlü mücadelelerinin patlak verme koşullarını elverişli hale getiriyor.

Gelişen kapitalizm şartlarında sürekli büyüyen işçi sınıfı, patlak verecek mücadelelerde de en geniş kesimleriyle yer alacak ve güncel taleplerle eylemlerini en fazla yaygınlaştıracak olan sınıftır.

İşçi sınıfı içinde güncel taleplerle mücadelelerin tutuşturulması, uzun erimli kitle ve örgüt çalışması yolundan sınıfla bağların güçlendirilmesi, öncüye de sınıf hareketine de güç katacaktır. Yaygınlaşacak eylem ve direnişler içinde sınıfla kurulacak

güçlü bağlar, işçi sınıfının daha büyük mücadelelere katılmasına, bu mücadelelerde daha etkin yer almasına hizmet edeceği gibi, patlak verecek büyük çaplı mücadeleler de, öncünün işçi kitleleri arasında etkili olmasını sağlayacaktır.

Bugün, faşist devlet terörünün zirvede olduğu koşullarda bile, lokal ve parçalı düzeyde iş bırakma, işyerini terk etmeme, fiili direnişe geçme gibi etkili işçi eylemleri yaşanabiliyor. İşçilerin grev, işgal ve sokak hareketleri ortaya çıkabiliyor. Bütün bunlar, işçi sınıfın biriktirmekte olduğu mücadele dinamiklerine ve politik gelişme potansiyeline işaret ediyor.

AKP iktidarının ne hayırseverlik yöntemleriyle sönmümlendirme ve faşist baskılarla teslim alma saldırıları, ne de politik islamcı ve şovenist bilinç biçimlerini kışkırtması, işçi sınıfının yeni ve büyüyen mücadelelerini engelleyebilir.

Kendi Zemininde Politik Dil Ve Tarz Olarak Avukatlık

Av. Özlem Gümüştaş

Özgürlükçü savunmanlık pratiği bu konuda eylem ve deneyimle doludur. Gramsci, organik aydının ortaya koyacağı bilgi ve pratiği, temsil ettiği kitlenin hislerine bağlılık ve tutku ile bütünlüyor. Avukatlar bu nedenle, müvekkillerinin savunmanı oldukları kadar sözcüsü, onun eyleminin-isteklerinin, sokaktaki mücadelenin dili ve ritminin anlatıcısı olurlar. Siyasi iktidarın “örgüt kimliği” dediği tam da budur. Üzerine aldığı cübbede bildiri, slogan, afiş, sırtında Berkin, Taybet Ana, Çilem-Hande, omuzlarında Soma, Suruç, Ankara, cübbenin kırmızısında özgürlük ve yeşilinde yaşam durur.

Savunmanlık mesleğinin içeriklendirilişi, tarzı bir duruşu, konumu ifşa eder. Kişiye özgü ve bağımsız bir statü gibi görünen bu meslek, onun bağlaşıklık unsurları olan ilkeler, kanun metinleri, suç-ceza sistemi ile birlikte, bireysel varoluştan çok kolektif bir duruşu, tarafı simgeler. Modern toplumun yükselttiği özgürlük ilkesinin güvencesi olarak tanımlanan hukuk sistemi içinde avukatlar birer sistem/nizam üreticisidirler. Evrensel bir değeri üstün hukuk normları içinde savunmakla yükümlü avukatların üzerlerine giydikleri cübbenin cepeleri yoktur, rüşvetle satın alınamayacaklarını göstermek için. Cübbenin düğmeleri yoktur, hiçbir otoriteye boyun eğmeyeceklerini simgelemek için. Çünkü cübbe, istekler ve hakların toplamı olarak bireyi temsil eder ve bayrağı özgürlüktür.

Cübbenin içinde duruşunuz ve bu bayrağı tutuşunuz, bir uzman-teknişyen olarak müvekkiliniz olan bireyin haklarını savunuşunuz, size kimliğinizi verir. Hukuk sahasındaki birey özne, edinme, olma hakkına sahip olan, aynı zamanda da genel iradeye uyması beklenendir. Genel iradenin çıkarları ise yasalarla çerçevelenir. Birey kendi hakları ve özgürlüğünün öznesi iken, yasalarla belirlenen sınırlar ve koşulların da nesnesidir. Bu bireysel hak ve özgürlük sürecine savunması ile katılan avukatın işlevi, Gramsci'nin tarifıyla, yöneten grubun/sınıfın memuru olarak, siyasal iktidarın alt kademedeki görevlerini yerine getirmektir.

Deniz'ler hakkındaki idam kararının hükmünün icra edileceği gece, avukatları Halit Çelenk hapishaneye çağrılır. Müvekkilleri ile kısa görüş-

meler yapmasına izin verilir. Çelenk hem vedalaşır, hem de müvekkillerinin ailelerine, yoldaşlarına, halklarımıza bıraktıkları mektuplarını, son çağrılarını alır. Avluya geçilir; Halit Çelenk'in avluya gidişini, o kısacık mesafeyi uzun bir anlatışı vardır, ömrünün en uzun yolu! Deniz'ler kardeşleşme ve özgürlük çağrılarıyla devirirler idam sehpalarını. Çelenk ayakta durur. Bu ana tanık olmuş biri olarak Çelenk'e düşen hususi yük, gördüğüne katlanmaktır. Katlanan yüreği anın tarihselliğini, o sehpalara

Konunun öznesi olanların toplumsal sorunlar karşısındaki çözüm önermeleri ve temel siyasi meselelere yaklaşımları pratik duruşta farklılıklar yaratır, fakat savunmanlık faaliyetinin özü özgürlük ve adalet için aynı redde, itiraza ve hak arayışına denk düşer.

çaresizce çıkarılmak istenen birey öznenin bütün insanlık değerleriyle karakterize oluşunu, baş eğmez duruşunu taşıma sorumluluğu ile yoğrulur. Burada avukat olarak görmenin, tanık olmanın, savunmanın toplumsal varoluşla buluşan bilinci billurlaştırır.

Amed Sur'da, kendi kaderini tayin için özyönetim ilan eden halkın bir adım ötesinde, cübbeleriyle avukatlar durur; evrensel hukuk ilkelerine, özgürlük ve güvenlik hakkına, self-determinasyona çağrı çıkararak. Bu üstün hak ve siyaset üretiminin bir

halk direnişi ile buluşan tarzı, "herkesin önceden izin almaksızın basın açıklaması yapma hakkı vardır" diyen anayasa maddesini gerer, polisi kasar, tetiği çeker ve avukat Tahir Elçi katledilir. Orada, Elçi'nin düştüğü Dört Ayaklı Minare'nin yanı başında, bir halkın tarihsel, kültürel, siyasal düşünce ve değerlerinin, varoluşunun sorumluluğu ile mayalanmış bir savunmanlık pratiği doğrulur.

Her iki örnekte de, hukuk normları içerisinde tanımlanmış bir meslek duruşundan öte, özgürlüğü özgürlük için mücadele etmekle özdeşleştiren praksis felsefesinden kaynağını alan savunmanlık geleneği vuku bulur. Bu gelenek, aynı zamanda, Gramsci'nin "organik aydın" olarak tanımladığı örgütsel işlevi, düzenleme işlevi olan aydın duruşu, misyonudur.

Gramsci, aydınları "geleneksel" ve "organik" aydınlar olarak ikiye ayırır. Geleneksel kategorideki aydınlar, profesyonel anlamda aydınlardır; sanatla, bilimle, kültürle uğraşırlar. Aydınların sınıflar-üstü görünümüne bürünmüş konumları, büyük ölçüde bu geleneksel aydınların toplumdaki yerlerine bağlıdır. Çünkü bunlar, değişik sınıflardan, özellikle eski yönetici sınıftan gelebildikleri gibi, geldikleri sınıfların görüşlerinden farklı tutumlara da sahip olabilirler.

Aydınlar, örgütledikleri inanç ve ideoloji sistemiyle, devlet ve toplum ilişkilerini düzenler. Çünkü aydınlar, buldukları durumun, sosyal, sınıfsal, tarihsel anın bilincinde olan ve bunun gereğini yapan kişilerdir. Burjuva aydınların klasik işlevi, organize ettikleri ideoloji ile sömüren sınıfların sömürülen sınıflar üzerindeki

hegemonyasını mümkün kılmak, buna aracılık etmektir.

Toplumda genellikle resmen kategorize edilen geleneksel aydınlar olmakla birlikte, asıl önemli işlevi gören organik aydınlardır. Bunlar niteliklerini mesleklerinden almazlar. Özerk-bağımsız bir toplumsal sınıf oluşturmazlar. Temel toplumsal sınıflardan biri içinde düşünme, örgütlenme işlevini yerine getirirler. Belli bir sınıfın üyesi olarak hayatı sürdürenlerin parçalı duygu ve düşüncelerini, tutarlı ve akla dayanan bir açıklamaya dönüştürecek olanlar, bu aydınlardır. Bu nedenle, ilerici aydın olarak bahsedilen kişilerin üretecekleri bilgi ve pratik, temsil ettikleri kitlelerin hislerinden kopuk olamaz.

“Avam ‘hisseder’ ama daima anlamaz veya bilmez; aydın kesim ise ‘bilir’ ama daima anlamaz ve özellikle her zaman hissetmez... Aydınların hatası, birini anlamadan, hatta hiç hissetmeden, tutku duymadan (sadece bilginin kendisiyle ilgili değil, bilginin nesnesiyle de ilgili) bilebileceğine inanmasından ileri gelir. Bir başka deyişle aydın, halktan ayrı

ve bağımsızsa ve bu insanların temel hislerini duyumsamazsa, yine de onları anlar ve böylece onların durumunu belli bir tarihsel bağlam içinde değerlendirir ve açıklarsa ve onları tarihin yasalarına, bilimsel ve tutarlı özellikler sergileyen, örneğin bilgi gibi üst bir dünya tasarımıyla ilintilendirirse aydın olabileceğini sanar. Oysa insan bu his olmadan, yani halk ve aydınlar arasında bu his bağı olmadan politika-tarih yapamaz.” (Antonio Gramsci, Hapishane Defterleri)

Egemen sınıf kültürel, ideolojik, dinsel ve tüm bunların üstyapısal öğeler olarak değerlendirildiği yeni bir kültür, yeni bir hukuk sisteminin oluşturulmasını sağlar. Bunlar, topluma aktif biçimde katılır, insanların zihinlerini sürekli değiştirir. Modern aydının üstlendiği bu aktif pozisyon, üstyapısal süreçlerin daha sorunsuz işlemesinin, toplumsal rıza üretiminin kaynağıdır.

Organik-ilerici aydın, duygu ve tutkuların gücünün yanı sıra, pratik yaşama kurucu, örgütleyici, ikna edici kimliğiyle karışır. Kültürü ya-

şar ve eylem haline getirir. Özetle, *“bir toplumdaki entelektüel faaliyet alanı, ortak bir epistemoloji ve uzmanlaşmış bilinçsel bir tarz uygulayan kültürel elite ait değildir, daha ziyade kökleri bütün olarak halkın kültürüne ve günlük yaşamlarına dayanan politik eylemin ayrılmaz bir parçasıdır”*. (Chris Jenks, Alt Kültür: Toplumların Parçalanışı)

Avukatlık mesleği de, bireysel hakların ve ihtiyaçların aksine, yasalar ve siyasi iktidar eliyle belirlenmiş sınırlara itiraz eder ve özgür insan olarak birey özneyi savunurken politik mücadele sahnesine çıkar. Böylece savunma faaliyeti, kolektif bir hareketin parçası, avukat örgütlü bir duruşun, bütünü sözçüsü olur.

Kamuoyundaki genel ifadelendirmeyle, politik avukatlık, devrimci avukatlık; hukuk siyaseti ve mesleki örgütlenmelerde kendilerini ifade edişleriyle, ezilenlerin avukatları, halkın avukatları, asrın davası avukatları, dayanışmacı avukatlar, adalet için, demokrasi için hukukçular, çağdaş avukatlar; bizlerin en genel deyimleriyle özgürlükçü hukukçular ve özgürlükçü savunmanlık pratiği tam olarak bu duruşu savunur, temsil eder.

Elbette konunun öznesi olanların toplumsal sorunlar karşısındaki çözüm önermeleri ve temel siyasi meselelere yaklaşımları pratik duruşta farklılıklar yaratır, fakat savunmanlık faaliyetinin özü özgürlük ve adalet için aynı redde, itiraza ve hak arayışına denk düşer. Bu eylemsellik, toplumun bilincine etki eder, politik mücadeleyi büyütür, sahasını genişletir.

Özgürlükçü savunmanlık pratiği bu konuda eylem ve deneyimle dolu-

dur. Gramsci, organik aydının ortaya koyacağı bilgi ve pratiği, temsil ettiği kitlenin hislerine bağlılık ve tutku ile bütünüyor. Avukatlar, tam da bu nedenle, müvekkillerinin savunmanı oldukları kadar sözcüsü, onun eyleminin-isteklerinin, sokaktaki mücadelenin dili ve ritminin anlatıcısı olurlar. Siyasi iktidarın “örgüt kimliği” dediği tam da budur. Üzerine aldığı cübbede bildiri, slogan, afiş, sırtında Berkin, Taybet Ana, Çilem-Hande, omuzlarında Soma, Suruç, Ankara, cübbenin kırmızısında özgürlük ve yeşilinde yaşam durur.

Haziran ayaklanmasında kendilerine “Gezici Avukatlar” diyen yüzlerce avukat, Taksim Dayanışması’nın yükselttiği park savunusu ve kent hakkı talebine sahip çıkmış, bu sosyal talebin-mücadelenin arkasında durmuştur. Talebin bitip isyanın başladığı yerde, avukatlar önleyici-koruyucu hukuk hizmeti için seferber olmuştur. Bu oluşumu ve pratiği belirleyen, tek tek avukatların siyasi fikirleri, toplumsal konuları değildir. Bir araya geliş, siyasi iktidarın yaşam alanları ve yaşam tarzına müdahalesine itirazdır. Gezi zekası ile söylersek, “O son birayı yasaklarsan, barikat haktır”.

Soma’da, Suruç ve Ankara’da yaşanan katliamlar, kitle kısımları karşısında adalet platformlarında yana gelen avukatlar, katliam faillerinin izini sürmeyi yargıya bırakmayıp, kamu vicdanı ve eylemi ile yol almayı seçerler. Meslek, bu faili belli kısımlar karşısında yürütülecek mücadelenin sahası haline gelir. Avukat iz sürerek, talep ederek, itham ederek halkın bilincinde olayı aydınlatır, katili ifşa eder.

Kürt halkının özyönetim iradesi ve pratiği karşısında sokağa çıkma yasaklarıyla kapatılan alanlara girenler avukatlar olmuştur. 9 km'lik mesafeyi yürüyerek geçip Cizre'ye giren ilk avukat grubu, şimdi dünyanın BM raporu ile konuştuğu "bodrum vahşeti"ni belgelemiştir. Bu çatışma sahasına girme riskini baştan alan avukatlar, hukukun işlemediği yerde sabır ve özverileriyle bir hukuk örgütlemiş, katliamları belgelemiş, mağdurların tanıklıklarını almıştır. Sadece Kürt avukatlar değildir bu çalışmayı yapan, gerekçesi Kürt olmak da değildir avukatların. Soykırımı, bir kentin bütün tarihi ve çevre dokusuyla, insanıyla yıkımına karşı olmak, susmayı vicdana ve meslek onuruna sığdıramamaktır hareket gerekçesi.

Kadın cinayeti, kadına yönelik şiddet davalarında, öz savunma hakkını kullanan kadınların davalarında pek çok kadın avukat yan yana gelir. Geldikleri siyasi çevre, kadın özgürlük mücadelesinde durdukları teorik, politik yer belirleyici ya da engelleyici olmaz bu yan yana gelişte. Cins kırımına, siyasi iktidarın kadının nasıl yaşaması gerektiğini söyleyen "makul kadın" dayatmasına, erkek gericiliği ve erkek egemen normlara itirazdır kadın dayanışmasını belirleyen. Bu davalar ve bu davalar etrafında örülen kadın dayanışması, kadınların bedenleri ve yaşamları üzerinde söz söylemelerinin en güçlü sahalarıdır. Kadın özgürlük mücadelesinin özneleri, bu davaları erkek gericiliği ile hesaplaşma ve onun güncel saldırganlığına set çekme eylemi ile ele alır, örgütler.

AKP iktidarının "güvenlik ve kamu düzeni" adına ortaya attığı İç Güven-

lik Paketi'ne karşı da avukatlar sokağa çıkmıştır. TTB'nin çağrısı ile il barolarından yüzlerce avukat Ankara'ya gelmiş, meclise yürümüştür. Avukatlar İstanbul Adliyesi'nde adliyeyi terk etmeme eylemi yapmıştır. Bu avukatların iktidara uyarısı ve topluma çağrısı, siyasi iktidarın ihtiyaçlarına göre şekillenen "güvenlik ve kamu düzeni" normuyla özgürlüklerin korunamayacağı ve topluma yönelmiş bu saldırının geri çekilmesidir. Avukat, mesleğinin tabiatı ile itiraz eder, çağrı yapar, kendini politik öznelerin de önüne koyarak eyleme geçer bu örnekte.

Soma'da, Suruç ve Ankara'da yaşanan katliamlar, kitle kıyımları karşısında adalet platformlarında yan yana gelen avukatlar, katliam faillerinin izini sürmeyi yargıya bırakmayıp, kamu vicdanı ve eylemi ile yol almayı seçerler.

OHAL sonrasında da avukatların benzer pratikleri olmuştur. OHAL'le kapatılan örgütlerin, hakları gasp edilenlerin savunmanları olan avukatlar, aynı zamanda OHAL'in kaldırılması mücadelesinin de özneleridir.

Bütün bu pratiklerde avukatlar, AKP rejiminin siyasi-hukuki saldırganlığının karşısında durmuş, toplumsal saflaşmanın dayanaklarını kendi cephelerinden üretmiştir.

Dava ya da bir konu etrafında dayanışma ağları, platformlar kurmak, düzenli takip ve dökümantasyon

için kriz masaları oluşturmak, temel bir talep ya da çatışma gündemini hukuk cephesinden mücadelesi konusu kılmak, aydınlatma faaliyeti yürütmek, baro siyasetiyle özgürlükçü savunmanlık ilkelerini meslek örgütüne yerleştirme mücadelesi vermek, tanık olunan durumları kamuoyunun bilgisine sunmak, uzman görüşü açısıyla rapor etmek ya da eylem yapmak ise avukatların hareket tarzıdır. Avukatlar örgütsel formda değil, savunusu yapılacak talep ve omuzlanacak toplumsal dava ile yan yana gelir, harekete geçer. Hareketin belli anlarında toplumsal konumları ve işlevlerinden aldıkları güç ve sorumlulukla politik öznelerin önünde de yer alır. Bu anlamda avukatlık, politik mücadelenin öznesi, temsil ettiği sınıfın, dinamiğin eylemcisi pozisyonunu alır. Öte yandan bu pozisyon, karşılık geldiği toplumsallık boyutuyla, siyasi iktidarın ideolojik hegemonya alanını daraltacak en etkili konumlanışlardır.

Gramsci'nin organik aydın kategorisine aldığımız avukatların bu konumlanışları süreçlere, durumlara göre değişmez. Bu, aydının politika-ideoloji kurucusu/üreticisi olarak işleviyle ilgilidir. Bu işlev, OHAL-KHK rejimi ve siyasi iktidarın toplumu dinselleştirme dayatması karşısında, toplumsal alanın ve yaşamın savunusunun politik eylemin başat konusu haline geldiği durumda da rolünü oynamaya adaydır. Saray iktidarı, yaşam ve düşünce tarzına müdahaleyle beraber, antifaşist cepheleşmenin toplumsal dinamiklerinin karşısına dikilecek geniş bir sos-

yal-kültürel saha üretmek için, bütün meslek örgütlerine, mesleki pozisyonlarla da demokratik mücadelenin örüldüğü kamu sahasına siyasi kırım saldırısı yürütüyor. Organik aydınları, siyasi iktidarın toplumsal alanı gerek zor yoluyla gerekse rıza üretimiyle yeniden inşasına itiraz ederek, kitlelerin, ezilenlerin organik parçası olarak, iktidarın yalnızlığını büyütüp kaybını hızlandıracak eylemi örgütleme sorumluluğu bekliyor.

Türkiye aydınının, kimi zaaf ve eksikliklerine rağmen, kitle hareketinin yükselme ve geri çekilme dönemlerinde egemenlerin ideolojik sahasını sınırlandıran pratikleri vardır. Mayasını savunduğu öznenin kolektif duruşundan, savunma makamının yasalarla çelişik özünden alan politik avukatlık dinamiği de, hukuksuzluğun hukuku olarak OHAL-KHK rejimine itirazla, bu itirazın bütün yaşamsal gerekçelerini ortaya koyan bilgi ve pratik hattıyla politik özgürlük mücadelesinde etkin bir rol ve konum almaya adaydır.

Bir anket verisine göre, Türkiye toplumunun en acil ihtiyaç nedir sorusuna, ekmek ve su değil, iş değil, "adalet" yanıtını verdiği bir politik iklimde, hak ve özgürlük savunucuları olarak avukatlar, pekala en güçlü savunmayı icra edebilirler. Adaleti saraylardan, adaleti TEM otobanından Maltepe'ye giden politik düzlükten, adaleti tek tek eylemlerin, politik öznelerin tekil iradelerinin yetersizliğinden çıkarıp, antifaşist eksende güçlü, emekçilerde ve ezilenlerde karşılık bulacak bir politik-ideolojik hat, platform örebilirler.

Politik Özgürlük Mücadelesinin Kurucu Unsurlarından Biri Olarak Aydınlar

Bora Poyraz

Türkiye’de üniversiteler aydınlar mücadelesinin kaynaklarından biri ve yarı-aydın gençlik kitlelerini yetiştirme mekanları olmuştur. Bu yüzden her askeri darbe, sol-sosyalist mücadeleye yatkın aydın/yarı-aydın gençlik dinamiğini tarumar etmeye odaklanmıştır. Darbelere sonra üniversitelerin atom bombasına maruz kalmış kentler gibi tanınmaz hale gelmesi bu nedenledir. İktidar payandası niteliksiz kişi ve grupların buralara doldurularak niteliğin ve standart ölçülerin durmaksızın aşağı çekilmesi de bir bozma ve kurutma yöntemi olarak kullanılmaktadır.

Tarih sınıf mücadeleleri tarihidir. Kölecilikten bu yana ezenlerle ezilenlerin mücadelesi bazen açık ve bazen dolaylı biçimlerde sürmüştür. Kimi defa büyük zaferler ve kimi defa büyük yenilgiler düşmüştür ezilenlerin payına. Ancak her mücadele, tarihsel akış içinde bir deneyime dönüşmüş, sonraki kuşaklar öncekilerin yaşadıklarından dersler çıkararak kendilerini yenilemiş ve mücadelelerini tahkim etmişlerdir. Dolayısıyla her devrim, aynı zamanda önceki bütün ezilen, sömürülen kuşaklar adına kazanılmış bir zafer olmuştur. 1917 Ekim Devrimi’nde sadece 72 günlük Paris Komünü deneyimi değil, geriye doğru bütün özgürlükçü, devrimci akımların payı ve mirası vardır. Sonradan gelen Ekim öncekilerin tamamını içerecek onları aşmıştır.

Egemenlerin ve ezilenlerin kolektif hafızaları vardır. Genel bir eğilim olarak egemenler, hakimiyetleri altında tuttukları işçi ve emekçileri, çeşitli ideolojik tazyiklere tabi kılmamanın yanı sıra, sürekli bir şimdiki zamanda tutmak ve oraya hapsedmek isterler. Şayet karşı konulmazsa, ordu, okul veya dinsel mabet, kısacası akla gelebilecek her araç, tahakküm-cü despotik iktidarların hapsedme siyasetinin birer aygıtı haline dönüşür. Ezilenleri geçmişinden, tarihinden, birikiminden uzak tutmak ana hedeflerden biridir. Diğerleri, hayatın ve tarihin her zaman ezenler ve ezilenler biçiminde bir ayrıma tabi olduğunu, bunun kaçınılmaz bir yasa olduğunu onlara kabul ettirmektir. Egemenlik ilişkilerini, daha tam bir ifadeyle sömürülen-sömüren ilişkisini ebedi-

leştirmek egemenlerin rüyası haline gelmiştir. Hemen hepsi birer özgürlük arayışı olarak ortaya çıkan dinleri ve dinlerin temel metinlerini dahi bu amaçla kullanan, akla gelebilecek her konuyu araçsallaştıran egemenler bakımından tayin edici olan, açık ki, konumlarını sürdürmektedir.

Tam da bu nedenle her özgürlük isyanı, olağanın dışında bir karşı şiddetle yanıtlanır. On kişilik basın açıklaması alanına yüz polis yığılmaktan tutalım da, olağan şartlarda dinme/sönümlenme ihtimali bulunan

Egemenlerin basıncına ilk karşı koyanlar, tarihin ve hayatın onların dikte ettiği gibi olmadığını haykıranlar, bu uğurda hapsedilen, yakılan ve öldürülenler genellikle ezilenlerin özgürlük mücadelelerine bağlanan aydınlar olmuştur.

protestolara, şiddet tekeline elde tutmaya eklenen siyasal paranoyayla ve katliamcı bir saldırganlıkla yaklaşmaya dek varabilir bu. Üstelik herhangi bir kişi başkasını öldürünce kendisini mahkemelerde/hapishanelerde bulurken, şiddet tekeline uhdesinde tutan devletin yüzlerce, binlerce insanı sorgusuz sualsiz öldürmesi çoğu zaman tartışma konusu dahi edilmez. Bu saldırganlığı üretenler umarlar ki, köleler, serfler veya bugün işçi-emekçi kitleler bir daha böylesi özgürlük arayışlarına yeltenmesin. İsyana yeltenenler ise geç-

mişin acı deneyimlerini hatırlayan kuşaklarca engellensin. Saflarında esaslı tereddüt ve ihtilaflar olan bir isyan hareketinin başarıya ulaşması çok zordur. Enerji ve dikkat türlü bahanelerle “içeriye” yöneldiğinde, egemenler rahat bir nefes alırlar. Ne var ki, her şeye rağmen, özgürlük mücadelesi bazen menderesler gibi kıvrılır, dolambaçlı yollardan ilerler, ama asla durmaz. Kimi defa parmakla sayılacak kadar az insanla, kiminde milyonlarla, ama bir biçimde mutlaka sürer. Sınıf ve sömürü ilişkileri ebedi değil tarihseldir, belli bir anda ortaya çıkarlar ve belli şartlar altında varlıklarına son verilir ki, kömünizm gayesi uğrunda bütün araç ve biçimlerle mücadele asıl olarak bunu sağlama iradesini ifade eder.

Egemenlerin basıncına ilk elde karşı koyanlar, tarihin ve hayatın onların dikte ettiği gibi olmadığını haykıranlar, bu uğurda hapsedilen, yakılan ve öldürülenler genellikle ezilenlerin özgürlük mücadelelerine bağlanan aydınlar olmuştur. Tarih bilinci sağlayan metinler yazanlar, buldukları yer neresi olursa olsun orayı bir duruş ve direniş mevzisine dönüştürenler halkın doğal önderleri ve çoğu zaman aydınlanmış bireyler olagelmiştir. Bu kendini ortaya koyuş hali, açık sınıf çatışmalarında, sahada elde ok, kılıç, tabanca, tüfek biçiminde olabildiği gibi, bazen bilimi savunmak, özgürlük mücadelesinin bastırılmayacağını haykırmak biçiminde de olmuştur. Marks'ın yoğun saldırılarla karakterize olan gericilik dönemlerinde sınıf mücadelesinin edebiyat ve sanat uğrakları/uğraşları üzerinden sürdürüldüğünü söyleme-

si boşuna değildir. Kitle hareketleri geriye çekilir, bazen sokaklar boşalır ve bütün saldırılara doğrudan göğüs germek gerektiği zamanlarda aydınlar egemen düzenin hedefi olur. Buna karşın tarihin dönüm noktalarında, kırılma anlarında ilk öne çıkan öncü aydınların yaktığı ateş bir yolunu bulup toplumların özgürlük umudunu tutuşturmuş, bazen de o umudun sönmesini engellemiştir.

Yazı yazabilmek ve kitap okuyabilmek henüz bir ayrıcalıkken, ezilenlerin mücadelelerine katılan aydınların çoğunu diğer sınıf ve katmanlardan gelenler oluşturuyordu. Dikkat edilirse, hem somut örnekler bağlamında ve hem de halk masallarında kurtarıcı aydın figürler, genellikle zalim ailelerden gelmiş, ancak zalimlere karşı çıkarak yoksulların mücadelesine katılmış, hatta önderlik etmişlerdir. Öyle ya, tam zamanlı olarak baskıya ve sömürüye maruz kalan ve uyumak için dahi yeterli zamanları olmayan yoksullar yazıyı öğrenmeye, kitaba ulaşmaya nasıl imkan bulacaklardı. Onları çoğu zaman cezai uygulamalarla kitaptan ve

yazıdan uzak tutmak, egemenlerin bilinçli bir politikasıydı. Egemenler yazıyı ve kalemi biliyordu, ama tarihsel akış içindeki konumlanışlarından hareketle, günün birinde yıkılacaklarının sezgisel olarak da farkına varmışlardı. Bazen öldürmek yerine muhalif olanları satın aldılar, onlara kendi propagandalarını yaptırıldılar hatta. Buna rağmen bu türden bütün tedbirler boşa çıktı.

Kapitalizmle birlikte, elbette yine kapitalist iktisat bakımından okur-yazarlık bir gerekliliğe dönüşünce, kitaba ulaşmak veya yazmak ayrıcalık olmaktan çıktı. Bu nedenle aydın derken kast edilen/murat edilen çerçevenin teknik yanı artık fazla bir içerik üretmemektedir. Aydın olmakla formal eğitim de koşul veya birbirinin yeter şartı değildir. Bu şu demektir: Aydın olma hali teknik bir terime, bir mesleği sürdürmeye indirgenemez. Günümüzde aydın olmanın belirleyici unsuru, bunlarla birlikte veya bunlardan bağımsız olarak, egemenlere karşı özgürlük etiği ve özgürlük mücadelesi temelinde tavır almaktır. Hem özgürlük mücadelesi içinde ol-

mak, hem bunu özel bir alanda daha, düşünce sahasında da sürdürmek; aydınlar kategorisi böylesine kapsamlı bir varoluşla anlam kazanıyor.

Kapitalizmden komünizme geçiş çağı olan çağımızda, aydınlar üst başlığı çeşitlenmiştir. Bir yanda ana akım dediğimiz ve geleneksel itirazlarını sistem sınırları içinde sürdüren entelektüeller vardır. İktidar kaygısıyla kişisizleşerek iktidarlara kapılanlar böyle bir tartışmanın olumsuz uçtaki muhatapları dahi değildir; böyleleri, işleyen düzen mekanizmasında basit birer aparatır yalnızca. Geleneksel entelektüellerin önemli bir bölümü sosyalizme karşı olmayan ama aktif devrim mücadelesinin günlük gereklerini yerine getirme güçlükleri karşısında kendilerini geri çekenlerden oluşur. O durum, kendi şartları içinde yine de kıymetli bir kendini var edıştır. Çünkü politik özgürlük mücadelesinde birlikte bir adım dahi yürünebilecek her insanla yapılabilecekler vardır. Kaldı ki, politik özgürlük devrimi, sosyalist olamayan ama sosyalizme karşıt pozisyonu da bulunmayan aydınların, entelektüellerin özgür üretim sürekliliğinin de teminatı durumundadır. Bir başkası için değil bizzat kendi varoluşlarını özgürce otaya koyabilmek için dahi, eylemli entelektüeller olan aydınların ve genel entelektüel kesimlerin faşizmin yıkılmasından yaşamsal “çıkarları” vardır.

Entelekt kelimesi, orijin bakımından Rusçadır (1875’te Dyelo dergisinde, ondan önce de Tolstoy’un Savaş Ve Barış’ında kullanıldı). Geniş halk kitlelerini çar despotizmine karşı mücadeleye çağıran öğrenciler

birer entelektüel sayılırdı ve politik eylemci yanları vardı. Dekabristlerden Narodniklere ve literatürde sosyal demokratlar olarak anılan dönemin marksistlerine dek Rus özgürlük mücadelesinin öncü isimleri, aynı zamanda birer “entelekt”ti.

Türkiye’de ise, belli bir anlam genişlemesiyle, çeşitli alanlarda kendini gerçekleştiren, bilme/üretme alanıyla ilgili kesimleri kapsadı entelektüel ifadesi. Bahsettiğimiz entelektüel katman, Türkiye’de genellikle birer politik özne olmayan ve dış etkenlerden fazlasıyla etkilenen, bazen bu tür nedenlerle savruluvenerlerden oluşan bir kümedir. Güçlü bir emekçi sol ve devrim mücadelesi olmadıkça, bu kesimlerin sözlerine kulak verilmesi de zordur. Bu iki başlık, yani emekçi solun devrimci bileşenlerinin kuvvetli birer politik vektör haline gelmesi ile aydınların ve entelektüellerin ne dediklerine bakılması arasında doğrusal bir ilişki vardır. Aydınlar mücadelesi ile politik özgürlük mücadelesi yürüten emekçi sol bileşenleri birbirinden güç alır ve bazen birbirinin eksikliğini tamamlar ve biri diğerinin önünü açar. Örnekse, 1996 ölüm orucu ve süresiz açlık grevleri döneminde, aralarında marksist leninist komünistlerin de bulunduğu devrimci tutsakların sokakta da yankılanan direnişinin iktidarı zorlayıcı olmasıyla, başta Yaşar Kemal olmak üzere Türkiyeli aydınların sürece dahil olarak iktidar üzerinde basınç oluşturmaları hatırlanabilir. Aydın ve entelektüellerin desteklemediği, o uğurda zihinsel emek sarf etmediği politik hareketlerin ideolojik hegemonya mücadelesini kazanmaları mümkün değildir.

Kapitalizm şartlarında, adını sosyalizm olarak ifade etsin ya da etmesin, içerik olarak sınıfsız, sömürsüz ve sınırsız bir dünya tahayyülü ve hedefini benimsemeyen ve sorguladığı düzene buradan hareketle karşı çıkmayan birinin aydın olma dinamiği daha baştan kurmuş demektir. Onları kötüye kullanılmış bir entelektüel meşgale olarak tanımlanır, titr dağıtan güdümlü üniversiteler onlara kapılarını açar, kendilerine birer kanaat önderi olarak medyalarda söz verilir, velinimetleri olan iktidarla türlü ilişkiler kurarak kendilerine yer edinirler. Ancak bundan öteye gidemezler, çünkü egemenlere iltihak ederek özgürlük mücadelesi ekseninde iş ve düşünce üretmek mümkün değildir.

Türkiye’de üniversiteler aydınlar mücadelesinin kaynaklarından biri ve yarı-aydın gençlik kitlelerini yetiştirme mekanları olmuştur. Bu yüzden her askeri darbe, sol-sosyalist mücadeleye yatkın aydın/yarı-aydın gençlik dinamiğini tarumar etmeye odaklanmıştır. Darbelerden sonra üniversitelerin atom bombasına maruz kalmış kentler gibi tanınmaz hale gelmesi bu nedenledir. İktidar payandası niteliksiz kişi ve grupların buralara doldurularak niteliğin ve standart ölçülerin durmaksızın aşağı çekilmesi de bir bozma ve kurutma yöntemi olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte, çok kısa sürede orada yeni filizlenmelerin meydana gelmesi, darbelerle hedeflenenin başarılmadığını gösterir.

Politik mücadelede aydınların desteğinin farkında olan AKP, dikkat edilirse, önceleri, süregelen faşist rejimden rahatsızlık duyan kimi sol

liberal aydınlarla birlikte yürümüş ve onların sağladığı meşruiyet ve argüman çeşitliliğiyle yolunu açmıştır. Bir süre sonra, fırlatma kapsülüyle uzay mekiğinin birbirinden ayrılması gibi, AKP, boş kapsül muamelesi yaptığı liberal aydınları dışlamış ve kendi yürüyüşünü sürdürmüştür. Üstelik günden güne küçümsediği, hatta kitleler karşısında itibarsızlaştırdığı aydınlarla yolunu ayıracağını, kendilerine araçsal yaklaştığını ancak artık işinin bittiğini, onlara ihtiyacı kalmadığını açıkça ilan etmiştir.

Üniversitelerdeki öğrenci veya akademisyenlerin meydana getirdiği aydın dinamiğinin türlü bahanelerle dışlanması, takibe alınması ve sindirilmeye çalışılması sadece rutin/sıradan bir devlet refleksine değil, bilinçli bir organizasyona dayanmaktadır.

Bu kopuş/dışlayış ile Erdoğan’ın “ustalık dönemi” dediği evre birbirini bütünlemiştir. O saatten sonra maskeli davranma ihtiyacı duymayan, kendisini olduğu gibi ortaya koyan, toplumsal mühendislik amacını ve bunun içeriğini saklamayan bir AKP ile karşı karşıyayız.

Hükümet olmanın ötesine geçerek iktidarlaştığı ve her yolla devlete yerleşmeye başladığı günlerden bu yana, özgür aydın yatağını kurutmak AKP bakımından sistematik bir uğraş haline gelmiştir. Bu nedenle,

zaman zaman tartışma konusuna dönüşen bir başlık olarak, üniversitelerdeki öğrenci veya akademisyenlerin meydana getirdiği aydın dinamiğinin türlü bahanelerle dışlanması, takibe alınması ve sindirilmeye çalışılması sadece rutin/sıradan bir devlet refleksine değil, bilinçli bir organizasyona dayanmaktadır. AKP eliyle bu, gerek geleneksel gerekse yeni faşizmin bütün kurucu unsurlarını kendinde toplayan ve bununla birlikte devleti sıradan bir restorasyona değil, politik islamcı bir yeniden yapılanmaya/

Eski dönemlerde sol saflarla etkileşimi bulunan ancak bazen inançsızlık, bazen korku, bazen dünya nimetlerine tenezzül etme gibi birçok nedenle düzene dönenleri de alıp kullanabilen rejim ve bu arada AKP, artık bu imkandan yoksundur.

reorganizasyona tabi tutmaya odaklı sabit hedefe bağlı olarak yürütülen bir siyasettir. Bundan önce de, her darbe öncesi ve sonrasında üniversitelerin durumu, devrimci-demokrasi mücadelesi veren aydınları düşman ceza hukukuna tabi tutmak biçimindedir. Şu anda bu, bütün kontrol ve denge mekanizmaları ortadan kaldırılarak sürdürülmektedir.

AKP, zaten yapageldiği bir politikayı, 15 Temmuz Amerikancı darbe teşebbüsünü araçsallaştırarak derinleştirmiştir. Gidişata itiraz eden kendi yol

arkadaşlarına veya ortak geçmişten geldiği Saadet Partisi'ne reva gördüğü o geniş yelpazeli yıpratma, kenara itme, hedef haline getirme uygulamaları düşünülecek olursa, devrimci-demokrasi mücadelesine katılanlara ve orada söz alarak itiraz eden aydınlara/entelektüellere neler yapmayı tahayyül ettiği daha kolay anlaşılır. Örneğin basına dönük hapsedme siyasetinin günlük rutine döndüğü bir politik iklim zaten yeterince veri sunmaktadır. Buna karşı geniş bileşenli esnek ve fakat eşitlik-özgürlük ilkesi/etiği temelindeki örgütlenmelerin, öngörülenden çok daha geniş bir etki sahası bulunduğu rahatlıkla söylenebilir.

Osmanlı ve Türkiye tarihi okunduğunda, hayatlarının bir bölümünde özgürlük mücadelesine katılan ancak şu veya bu nedenle pişmanlık duyup düzene dönen aydınların trajedisine tanıklık edilir. Kendini entelektüel planda üretemeyen sistem, bu tür devşirilmiş isimlere olanaklar sunarak, onlardan rejimi yeniden üretmelerini bekler. Osmanlı'nın son zamanlarında "sivil paşa" olarak taltif edilenlerin önemli bir bölümü, hemen öncesinde sisteme muhalefet edenlerden oluşur. Devşirilmiş, maaşa bağlanmış, rahata erdirilmiş ve sistemin propagandacılığı görevi yüklenmişlerdir. Tanzimat aydınları arasında da örnekleri çoktur. Cumhuriyet döneminde en bilinenleri, TKP'den ayrılanlara "Kadro" dergisinin tahsis edilmesi ve bu isimlerin orada bir tür kemalizm imalatına girişmeleri sürecidir. Başka bir koldan gelişen örnek ise, Necip Fazıl'a verilen paralarla çıkartılan dergiye yazdırılanlardır. Hakeza yüzü eleştirel

bir özgürlüğe ve sosyalizme dönük '68 yükselişinde yer alanlardan bazılarının, entelektüel enerjilerinin kısa sürede soğurularak, düzene adapte edilmeleri akla gelir. Ne var ki, burada da deniz bitmiştir. Liberal aydınların önemli bir bölümü AKP'ye, çıkar kaygısıyla değil, eski kontrgerillacı devlet yapılanmasını içeriden ve tedrici yollarla dağıtacağını, haklar ve özgürlük mücadelesi karşısında katı bir konumlanış içinde bulunmayacağını umarak, öyle tarif etmek mümkünse eğer, böylesi bir gizli koalisyon protokolü çerçevesinde destek vermişlerdi. Bunun stratejik düzeyde bir yanlışlık olduğunu zaman içinde tümü görmüştür, ama olan olmuş ve "Atı alan Üsküdar"ı geçmiş"tir.

Eski dönemlerde sol saflarla etkileşimi bulunan ancak bazen inançsızlık, bazen korku, bazen dünya nimetlerine tenezzül etme gibi birçok nedenle düzene dönenleri de alıp kullanabilen rejim ve bu arada AKP, artık bu imkandan yoksundur. Hülya Koçyiğitlere, Yavuz Bingöllere, Kadir Çöpdemirlere kalan bir iktidarın nasıl bir entelektüel sefalet/tükenmişlik içinde olduğu, esaslı analiz gerektirmeyecek denli ortadadır. Bugün sistemi destekleyen ve ona argüman üreten isimlere ve zihinsel çaplarına baktığımızda, nasıl bir kuruma ve kavrulma yaşadıklarını hemen görebiliriz. İktidar herhangi bir düşünce üretemeyen, son derece sığ isimlerle baş başa kalmak ve onların komplo teorileriyle iş görmeye çalışmak biçimindeki bir kadere mahkum olmuştur. Aydın veya sanatçı olarak öne çıkarmak istediği kim varsa, hepsi adeta eline patlamakta

ve hızla itibar kaybına uğramaktadır. Kimi gülünçlüklere yol açan iktidarı koruma çabasının "Türkiye'de baskı yok, herkes özgür" biçimindeki yandaş medya diline yuvarlanması, düzey kaybının giderilemeyecek kadar derin olduğunu gösterir. Entelektüel hiçbir kapasitesi olmayan kimselerin birer aydın olarak dolaşıma sokulmaları, gününbirlik iş görme aracı olarak kullanılmaları trajik bir duruma işaret etse de, analiz değeri bakımından, insan canlısının faşizme boyun bükmesi halinde neye dönüşeceğini gösterir.

Bu aydın ve entelektüel damar tıkanması faşist rejimlerde çok daha yakıcı olarak kendisini duyuruyor olabilir. Ancak sadece onlara özgü değil. Varoluş krizinin bir boyutu tam da budur; sistem kendisini yeni fikirlerle üretemediği gibi eskinin tekrarı veya basit yeniden üretimi/çoğaltımı üzerinden sürdürmeye gayret ediyor. Birbirinin kopyası vasat isimlerle sığ fikirler ortalığı kapladıkça, sistem ideolojik hegemonyasını koruyamaz hale geliyor. Bu açıdan, genel manada kapitalizm çoktan beridir bir savunma/izah çabasına mahkum olma döneminde ve kesinlikle bir entelektüel resesyondadır.

Dolayısıyla burjuva demokrasisi diye ifade edilen, ancak artık 20. yüzyıldaki tipik burjuva demokrasilerine de benzemeyen ve varoluş krizinde debelenen kapitalizmin güncel aydın yoksunluğu da süreğen bir karakterdedir. Düşünce üretemedikleri gibi kendilerini entelektüellerle de tahkim edemiyorlar. Tümü kendi kulvarlarındaki yolun sonundadır ve paradigma değiştirme çabaları da sonuç vermiyor. Yıkılış paniği, faşist veya "bur-

juva demokratik” karakterli olsun, bütün rejimleri ve kapitalist dünyayı sarmıştır. Rıza üretim kapasitelerinin bütünüyle zayıflaması tipiktir. Bazıları ırkçı-dışlayıcı faşist milliyetçiliğe, bazıları dinsel-inançsal düşmanlık yaymaya çalışarak, ama her halükarda içlerine dönerek ve oraya seslenerek kendi kalelerini sağlamlaştırmaya çalışıyor. Ancak öyle bir dalgayla karşı karşıyalar ki, aldıkları önlemlerin onları dağılma eşiğine savrulmaktan kurtarması mümkün değil.

Bilindiği gibi, devrim ve sosyalizm mücadelesinin ömürlerini bu hedefe hasreden kurucu isimlerinin neredeyse tamamı aynı zamanda birer entelektüel ve aydındı. Marks, Lenin, Ernesto, Mahir, Deniz, İbo... Hangi ülkeye, hangi özgürlük akımına barksak bakalım, bu hakikatle karşılaşırız. Bunlar, geleneksel aydınların dışında bir konumlanışa ve kopuşa işaret ettikleri için, Gramsci’nin ifadesiyle “organik aydın” tanımı içindedirler. Kendi aydınını oluşturmak, gerek parti literatürü gerekse bu yolla konvansiyonel aydınlarla etkileşim ilişkilerini yürütmek, her devrim hareketinin başat amaçların-

dan olageldi. Zira aydın-entelektüel dinamiği güçlü olmayan bir akımın/partinin, devrimin zaferini sağlamak şöyle dursun, kendini üretmesi ve geleceğini güvenceye alması mümkün değildir. Bir yanı kapitalizmi aşmayı da içeren sahadaki politik özgürlük mücadelesinin komünizme adanmış hayatlara sahip partili aydınlar yetiştirme kapasitesi, çok alanlı/cepheli mücadeleye komünist partinin etkin katılım sürekliliğini de garanti altına alır.

Anadolu ve Mezopotamya coğrafyasında kuvvetli bir aydın damarı geçmişten bu yana olagelmıştır. Sadece Şeyh Bedreddin’in hayat serüvenine bakarak dahi bunu doğrulamak mümkündür. İsyân eden, özgürlük arayan, yenildiğinde idealinden vazgeçmektense derisinin yüzülmesini ve darağacına çıkarılmayı seçen çok sayıda tarihsel isim hafızalardadır. Onların varlığı kuşaklar boyunca sultanların korkusu olmuştur. Osmanlı’nın son zamanlarında, dışa sıkıca kapatılmış o toplumsal atmosferde, bu defa Batı’daki özgürlük akımlarından da haberdar olan, mesela Fransız devrimini inceleyen

aydınlar, tercüme odasında çalışanlardan çıktılar. Yabancı dil biliyorlardı; dönemdaş olayları günü gününe takip ediyor, metinleri Osmanlıcaya çeviriyor, özgürlükçü akımlardan etkileniyor ve bunu etraflarına yayıyorlardı. Kapital'in ilk çevirilerinden birinin Osmanlıcaya yapılması tesadüf değildir. Daha o günlerde aydın muhitlerinde Marks ve Engels'ten bahsedilmesi de. Çürüyen ama çökmeyen Osmanlı idaresi, gündeş muadilleri gibi dışa iyice kapanarak, ulusal devrimler dönemindeki dünya konjonktüründen etkilenmeyeceği inancına sahipti. Oysa fena halde yanıldılar. Zapturaptla yönetilen bir halklar hapisanesine dönüşmüş Osmanlı'dan kurtuluş mücadeleleri çabucak sonuç vermeye başlamıştı.

Gerek Osmanlı'da gerek kuruluşundan itibaren Türkiye'de hafifsenmeyecek bir etkinliği bulunan özgürlükçü sol damar ve birikim çeşitli dönemeçlerde kendisini dışa vurdu. Osmanlı hakimiyetindeki Balkan topraklarından, ekalliyetler arasından ve Türk halkından çıkan çok sayıda sosyalistin adı bir çırpıda sayılabilir. 1960'lara kadar yaygın ve kitlesel karakter kazanamasa bile bu aydın birikimi vardı. Elbette içinde buldukları şartların imkanları ve sınırlılıkları, kimi zaman da sosyalizm algısındaki darlıklar ve yüzeysellikler bu birikimi bazen heba etmeye, mesela yer yer kemalizmden kopuşamanın olağan sonucu olarak sosyal-şoven unsurlara, yer yer halk dinamiğini anlayamamaya, yer yer içeriksiz bir Avrupa taklitçiliğine varmıştır, ancak bir güç/sıklet merkezi olarak aydınlar hep var olmuştur.

Günümüzde iktidar partisi olan AKP'nin etrafında liberal aydınların bulunmamasının yanı sıra, eski dönemlerin geleneksel ve muhafazakar entelektüelleri de kalmamıştır. AKP'nin kendini tek/mutlak hakikat adresi olarak görmesi ve gide-rek dayatması, tabiatı gereği bu tür mutlaklıklardan uzak duran entelektüellerde önce tereddüde ve sonra mesafeye yol açmıştır. Artık bilinen islamcı ulema da AKP'nin yanında değildir. İktidarın argüman sağlayıcıları, onun dağıttığı devlet imkanlarından sınırsızca faydalanan ve bu arada onun gönüllü memurluğunu kabul edenlerden çıkmaktadır. Aynı zamanda bir ideolojik hegemonya sahası olan aydınlar mücadelesini baştan kaybeden ve şimdi ilkokul müsamerelerini hatırlatan toplu gösterilere girişen bir iktidar vardır.

Türkiye ve Kürdistan'daki emekçi sol mücadelenin geniş kitleleri sarıp sarmalaması '60'lı yıllara, asıl olarak da dünya ölçeğindeki '68 yükselişi yıllarına rastlar. '68'in dolaysız devamı denilemez belki ama o isyan ve özgürlük konjonktürü bu coğrafyadaki özgürlük arayışıyla çakışmıştır. '71 devrimci kopuşunu gerçekleştirenler bu toplumsal ortamda yetişmişler ve kendi yollarını oluşturmuşlardır. Oluşturucu isimlerinin tamamı birer aydın niteliğindedir; kurucu teorik metinler yazarlar, devrimlerin strateji-taktik belgelerini ve sınıflar mevzilenmesini kendi meşreplerince tespit ederler, mücadele biçimleri hakkında düşünürler ve harekete geçerler. Bu arada, onlardan ve oluşturdukları parti/örgütlerden bağımsız bir halk ve sınıf hareketi de akıp gitmekte-

dir. Her ne kadar devrim mücadelesinin devletle kendi örgütleri arasına sıkışmasını önleyemeseler de, yola çıktıklarında geleneksel aydınların önemli bir bölümünde sempati yaratıkları kesindir. Yazdıkları yazıların, oluşturdukları programların doğruluğu veya yanlışlığından daha önemli olan detay, komünizm davasına hasrettikleri kısa yaşamlarında, büyük bir yükselişi ateşlemiş olmalarıydı. 12 Mart faşizmi koşullarında örgütsel yenilgilere uğramalarına karşın, yaygın ve esaslı bir toplumsal aydınlanmayı sağladılar ve çok değil yedi sekiz yıl sonra Türkiye ve Kürdistan bir devrim konjonktürüne girdi. O devasa imkanın hakkıyla değerlendirilerek zafere ulaştırılmaması, yani asıl olarak iktidar bilincinin eksikliği gibi sübjektif faktörlerle devrimin zafere vardırılamaması başka bir tartışmanın konusudur.

Türkiye'deki aydın mücadelesi böyle bir geçmişe yaslandığı için bir politik özgürlük devrimine daha yakın ve yatkındır. Aydınlar faşizme karşı mücadelenin aktif bir bileşeni ve bu arada otoriter despotluğun ilk elde saldırdığı kesim olmuştur. Günümüzün bilinen bütün aydınları ve yarı-aydınları, hayatlarının bir döneminde sosyalizme temas eden, bu amaçla kolektif faaliyetlere katılan isimlerden oluşmaktadır. Bu durum faşizme karşı özgürlük mücadelesinde önemli bir imkandır. Geleneksel aydınların önemli bir bölümü de, türlü nedenlerle emekçi sol düşünceye açık kişilerdir. Faşizmden kurtuluş mücadelesi zorunludur, bunu tartış-

mak dahi anlamsızdır, ancak bu mücadelenin bir ucundan kapitalizmin bütün biçimlerine karşı özgürlük hedefini içermesi de gerekliliktir.

Dünyasal ölçekte kapitalizm varoluş krizinde debeleniyor. Geleneksel faşist devlet yapıları da çatırıyor. Öte yandan krizin diğer ayağı, devlet sınırlarına hapsolmuş toplumdaki özgürlük mücadelelerinin dağınıklığı da bir başka hakikat. Bu şartlar altında egemenler ezilenleri/halkları birbirlerine düşmanlaştırmak biçimindeki yönetme stratejileriyle daha da despotlaşarak yol alabiliyorlar.

Ezilenleri, bütün özgün biçimleri baştan kabul ederek, birleştirmeye çalışmak yaşamsal önemdedir. Eski öldü, kapitalizm kendi tarihsel yolculuğunun sonunda ve bütünüyle gereksizleşti. Ancak yeni olan da henüz ele avuca gelmiş değil ve şu anda sadece bazı öncülleri görünüyor. Bu şartlar altında her özgürlük mücadelesinin, aynı zamanda antikapitalist bir bilinç ve talepler silsilesini taşıması önemli bir gereksinimdir. Kapitalizm tükenmişse, kapitalizmin kendini devam ettiren biçimlerinin tamamı da tükenmiştir. Kapitalizmi aşma mücadelesinin ve bütün demokratik mücadele bağlaşımlarının antikapitalist yanlar taşıması yaklaşımının asıl öznesi doğal olarak komünistlerdir. Burada dışlayıcı olmayan, diğer hak ve özgürlük taleplerinin tamamını içeren ve ona kendi rengi olan antikapitalist unsurlar ekleyen komünist bilinç, mücadelelerin burjuva demokrasisi gibi bir sınırlılığa mahkum olmamasının da garantisidir.

Kapitalizmin Kapitalist Eleştirisi: Bir Arayışın Çıkışsızlığı

İnan Özgür

Kronik aşırı sermaye fazlalığı ve kronik aşırı işgücü fazlalığı buluşmıyor. Toplam toplumsal sermayenin genişlemesindeki tıkanma, finans piyasalarından artı-kar sağmanın da toplam toplumsal olanaklarını daraltıyor. Çünkü finansal araçlarla birikimin sınırları en nihayetinde üretilmiş artıdeğerin büyüklüğüyle belirleniyor ve finans piyasalarında bu büyüklüğün ötesinde şişen balonların hepsi patlamaya yazgılı oluyor. Sermaye sürekli kendisini büyüten değer olduğu içindir ki, kapitalizmin alamet-i farikası iktisadi büyümedir. Yani büyüemeyen bir kapitalizmin tarihsel varoluş temelleri ortadan kalkmış demektir.

ABD merkez bankası başkanı, dünya ekonomisinin işleyiş dinamiklerini artık anlamadığını itiraf ediyor. “*Temel teorik model çekirdeğine kadar çürümüş olabilir, orasını burasını kurcalamaya çalışmak belki de nafiledir*” diye yakınıyor. Emperyalist mali sermayenin basın mabetlerinden Financial Times ise, başlıca merkez bankalarının başkanları için, şöyle yazıyor: “*Ekonomik modelleri iflas ediyor, faiz ve para politikalarının ekonomi üzerindeki etkilerini anlayabildiklerine ilişkin kuşkular artıyor.*”

Dünya kapitalizmi 2008 krizinin yarattığı iktisadi-mali çöküntü ve çürümenin üstesinden gelemedikçe, sermaye döngüsü krizden çıkıp yeni bir yükseliş aşamasına geçemedikçe, emperyalist küreselleşmeye yönelik eleştiriler yayılıyor ve burjuva ideo-

lojik dogmalar daha derinden sorgulanıyor. Bu arada, kapitalizmin çeşitli sözcülerinden, hatta neoliberal teknokrasinin ağır toplarından kafa karışıklığı ve çaresizlik dolu feryatların yükselmesi gitgide daha az şartıcı oluyor.

Böyle bir ortamda, emperyalist ülkeler başta olmak üzere altmış ülkenin merkez bankasının üye olduğu, dünya finans sektörüne dair çalışmalar yapan ve bankalara öneriler hazırlayan etkili bir uluslararası kurumun, Bank of International Settlements’ın önde gelen eski yöneticisi tarafından yayınlanan bir “manifesto” dikkat çekiyor. Dünya çapında öneme sahip bu bankada yakın zamana değin genel başkan yardımcılığı ve genel sekreterlik görevlerinde bulunan Hervé Hannoun ve

Peter Dittus'un ortak çalışmalarının adı "*Devrim Gerekli*".

Hannoun ve Dittus, G7 ülkeleri merkez bankalarının politikalarından başlayarak, günümüz kapitalizmini kendilerince kapsamlı bir eleştiriye tabi tutuyorlar.

"G7 modeli" üzerinde eleştirilerini yoğunlaştıran ikili, bu kavramı, "*Batılı toplumların ABD liderliğindeki neoliberal örgütlenişi*" anlamında kullanıyor. Söz konusu model, onların deyişiyle, "*tüm varlıklar özel mülkiyet haklarıyla bağlandıklarında ve ekonomik aktörler kendi çıkarlarını güttüklerinde arzulanan toplumsal sonuçlara ulaşılacağı*", "*özel çıkarın yüksek bireysel kazançlara ve ulusların artan zenginliğine varmasını piyasanın görünmez elinin güvenceleyeceği*" inancına dayanıyor.¹

Onlara göre, işte bu model ve onun dayandığı inanç hızla çöktüğe gidiyor. Tüm sistemi olanca yıkıcılıklarıyla tehdit eden dört temel meseleyi

sıralıyorlar: kapıdaki yeni ekonomik kriz, küresel ısınma, savaşa doğru gidişat, artan işsizlik ve eşitsizlik.

Hannoun ve Dittus, "*dört saatli bomba*" olarak ifade ettikleri bu meseleler çerçevesinde, emperyalist küreselleşme politikalarına çeşitli eleştiriler yöneltiyorlar ve alternatifler bulmaya çalışıyorlar. Ortak çalışmalarına koydukları başlık yanlış anlaşılmasın: İki kıdemli bankacı, anafikir olarak, saatli bombaların patlamasını önlemenin, yani bütün bir sistemin çöküşünü engellemenin, ancak üzerinde durdukları temel meselelerde yürürlükteki politikaların değişmesini sağlayacak bir "*düşünce devrimi*" ile mümkün olduğunu belirtiyorlar. Bu "*düşünce devrimi*", ikilinin vurgusuyla, "*pervasız G7 modelinden ortak çıkara dayalı bir ekonomiye geçiş*" için katalizör olabilir.

Gündeme getirilen eleştirilerine ve çözüm önerilerine biraz daha yakından bakalım.

[1] Bu yazı boyunca Hannoun ve Dittus'tan yapılan tüm alıntılar ve aktarımlar, ikilinin "Revolution Required - The Ticking Time Bombs Of The G7 Model" adlı ortak çalışmasındandır. Bkz. <http://azug.minpet.unibas.ch/~wildi/SSRN-id3060168.pdf>

1. Bitmeyen Kapitalist Bunalım

Hannoun ve Dittus, G7 merkez bankalarının genişlemeci para politikalarından², finans sektörünün kollanmasından, faizleri negatif oranlarda tutma ısrarından, yüzde 2 enflasyon hedeflemesinden, borçlanmaya ve özellikle devlet borçlanmasına bağımlı büyüme modelinden vazgeçilmesini zorunlu görüyorlar. Krize çare diye uygulanan bütün bu politikaların zaten 2008 büyük mali krizinin temelinde yatan unsurlar olduğunu, sabit sermaye yatırımlarını, iktisadi büyümeyi ve istihdamı canlandırmakta beklenen sonuçları bugün de getirmediğini belirtiyorlar. İkiliye göre, söz konusu politikalar, devasa borçlanmayla devlet sektörünün sınırsız genişlemesinin ve böylelikle piyasa ekonomisinin yok olmasının yolunu döşemiş oluyor, sıradaki sistem krizinin tohumlarını ekiyor. Onların sözleriyle, “2008 büyük mali krizinin, önümüzdeki ondan çok daha beter bir krizin belki de sadece provası olduğu gittikçe daha fazla görülüyor.”

“Devrim Gerekli” diyen bankacı yazarlar, uygulanan bu politikaların yerine, düşük oranlarda bir ekonomik büyümenin kaçınılmazlığını kabul etmeyi, devlet borçlanmasını durdurmaya, faiz oranlarını yukarı çekmeyi, düşük enflasyonda fiyat istikrarı sağlamayı, devlete sıkı bir finansal denetim rolü yüklemeyi, özellikle bankalar üzerindeki düzenleyici normları sıkılaştırmayı öneriyorlar.

Buna paralel olarak, ulusal olmayan bir rezerv para³ aracı yaratmayı, IMF’nin yapısını -G7 ülkelerinin ayrıcalıklı karar haklarını kaldırarak ve dünyanın bugünkü gerçek iktisadi-mali çehresine uygun olarak- daha adil düzenlemeyi, ABD liderliğindeki başarısız G7 modelini çok kutuplu bir dünyada ortak çıkarları temel alan bir küresel yönetim modeliyle değiştirmeyi istiyorlar.

Hannoun ve Dittus bir noktada haklılar. Gerçekten de, 2008’den bu yana büyük bunalıma çözüm adı-

Gerçekten de, 2008’den bu yana büyük bunalıma çözüm adına uygulanan ekonomi politikaları, bizzat bunalımın içsel dinamiklerini oluşturuyorlar ve onun yeni bir dalgasının ortaya çıkışını hızlandırmaktan başka bir işe yaramıyorlar.

na uygulanan ekonomi politikaları, bizzat bunalımın içsel dinamiklerini oluşturuyorlar ve onun yeni bir dalgasının ortaya çıkışını hızlandırmaktan başka bir işe yaramıyorlar.

Hatırlayalım: Fıtili ABD’de ateşlenen 2008 bunalımı, Batılı gelişmiş kapitalist ülkeleri derhal pençesine aldı. İzleyen yıllar içinde, krizden çıkış belirtileri yerine, süregelen bir

[2] Genişlemeci para politikası: Merkez bankasının para basarak, tahvil satın alarak ya da faiz oranlarını düşürerek piyasaya para arzını artırması.

[3] Rezerv para: Uluslararası ticari ve finansal işlemlerde kullanılan ödeme aracı, günümüzde altın ve dolar.

iktisadi durgunluk baş gösterdi. Büyüme oranları, 2008 öncesi dönemin seviyesini bir daha yakalayamadı. Mali-ekonomik sömürge ülkelerde ise, önce dramatik iktisadi daralmalar, sonra da mali sermaye hareketlerine bağlı kısa süreli kıpırtılar ve sarsıntılarla belirlenen bir iktisadi istikrarsızlık sürdü.

2008 krizinden sonra, Batılı emperyalist ülkelerin merkez bankaları, sıfır ve hatta negatif faiz oranlarında, trilyonlarca dolarlık astronomik likidite⁴ genişlemesinde ısrar ettiler. Politika faizleri⁵ negatif oranlara indi; ki bu, merkez bankasının kendisine yatırılan para karşılığında diğer bankalara faiz ödemek yerine ke-sinti yapması, böylece kendisinden borç para alınmasını teşvik etmesi demektir. Böylece paranın bankalara bağlanmasını önlemek ve yatırıma yönelmesini sağlamak hedefleniyordu. Genişlemeci para politikalarıyla enflasyonu yüzde 2 seviyesine yükseltmek amaçlanıyordu; 2008 krizi sonrası düşen fiyatlarla üretimlerini sürdürmekte ve borçlarını ödemekte zorlanan şirketler bu sayede yeni üretken yatırımlara yöneltililecekti.

Hükümetlerin, tüketicilerin ve finans dışı kuruluşların toplam borçları, 2008'den 2016'ya, üstelik iktisadi büyümede durgunluk ve verimlilik artışında yavaşlama koşullarında, büyük artış gösterdi. Bu borç toplamının gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı, Batılı emperyalist ülkelerde 39 puanlık artışla, yüzde 235'ten yüzde 274'e çıktı. 2016 verilerine göre, dünya çapında şirketlerin borç yükü,

2008 krizinden önceki düzeye vardı. Tüketici borcunun gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı, 2008'den 2016'ya değin, Batılı emperyalist ülkelerde yüzde 52'den yüzde 63'e çıkarken, diğer ülkelerin ortalamasında da yüzde 15'ten 21'e yükseldi. G7 ülkelerinde merkez bankaları, negatif faiz oranları ve geniş çaplı tahvil alımlarıyla, devletlerin borç birikimini olağanüstü hızlandırdı. Bu ülkelerde devlet borçlarının dörtte biri, merkez bankalarının 10 yılda 3 trilyon dolardan 15 trilyon dolara fırlayan bilançolarına aktarıldı.

Fakat fiyatlar ve dolayısıyla enflasyon, umulanın aksine, bir türlü yükselmedi. "Kemer sıkma" politikalarıyla beraber kabaran tüketici borçlanması da talep artışını ve fiyat yükselişini sağlamaya yetmedi. Merkez bankalarınca pompalanan devasa likidite, sıfır faizle alınan muazzam krediler, üretime değil spekülasyona aktı. Çünkü kar oranları yükselmiyor, üretken yatırımlar yeterince kar vadetmiyordu. Ucuz krediyle beslenen sermaye, önce Batılı emperyalist ülkelerin borsalarında, sonra mali-ekonomik sömürgelerin finans piyasalarında büyük vurgunlar yaptı. Batılı başlıca kapitalist ülkelerde faiz indirimi ve enflasyon artışı hedeflenirken mali-ekonomik sömürge ülkelere dayatılan yüksek faiz ve düşük enflasyon hedeflemesi, emperyalist mali sermayenin buralarda eşsiz spekülatif kazançlar edinmesinin imkanlarını artırdı.

Bankaların borçlanarak oluşturdukları kredi miktarı hızla tırmandı.

[4] Likidite: Nakit ve benzeri ödeme araçları.

[5] Politika faizi: Merkez bankasının bankalarla ilişkisinde belirlediği repo ihalesi faiz oranı.

Menkul kıymetlerin⁶, daha açıklayıcı bir nitelemeyle spekülâtif sermaye getirilerinin milli gelire oranı misliyle yükseldi. Şirketler, düşük faizli kredilerden, kendi hisse senetlerini tekrar satın almak için piyasaya bono sürmekte, böylece hisse başına kazançlarını yapay olarak artırmakta yararlandılar. Aldıkları ucuz kredileri, borsalara, döviz ticaretine, bono ve tahvillere, gayrimenkul spekülasyonuna, finansal türev enstrümanlara yatırdılar. Bankalar ve çeşitli finans kuruluşları önce borç verdiler. Sonra bu borçlar değerli ticari kağıtlar ve yapılandırılmış yatırım araçları olarak paketlenmiş, ardından bu menkul kıymet paketleri çeşitli dilimlere ayrıldı, daha riskli ve daha az riskli dilimler halinde finansal yatırımcılara satıldı. Sihirle kurşunu altına dönüştüren simya gibi, bu menkul kıymetleştirme de sermayenin üretmeksizin parasına para katmasını sağladı. Gelecekte yaratılacağı varsayılan değerler şimdiden parasallaştırıldıkça parasallaştırıldı, finans piyasaları aşırı sermaye fazlasının şişirdiği ve patlamak üzere olan balonlarla doldu.

Hannoun ve Dittus, bütün bu iktisadi-mali politikaların eleştirisini yapıyorlar. Kapıdaki yeni iktisadi-mali krize dikkat çektiklerinde ve “*Bu kriz G7 modeli dediğimiz şeyin sonunu getirebilir*” dediklerinde, gerçekçi bir öngöründe bulunuyorlar. Zira 2008 krizi, kapitalizmin tarihindeki büyük döngü krizlerinin sonuncusu. Ve büyük döngü krizleri, her defasında, sermayenin artık içinde kendisini üretmez hale geldiği mevcut

koşulların değiştirilmesiyle, sermaye birikim modelinin yenilenmesiyle aşılabildi. Örneğin 1974 krizi, emperyalist küreselleşme evresine geçişin basamağı oldu. Ne ki, bu son büyük döngü kriziyle, tıkanmaya uğramış birikim modelinin yerini bir başkası alamıyor, gerçekten sonu gelen “G7 modeli” başka bir modelle değiştirilemiyor. Bunalımdan çıkışın reçetesini yazacak yeni bir Keynes sahneye çıkamıyor. “*Düşünce devrimi*” gerektiğinden bahseden ikilinin alternatif diye önerdiği politikalar da,

2008 krizi, aslında, emperyalist küreselleşmenin bütün birikmiş çelişkilerinin birbirini tetikleyerek büyük bir patlama yaratmasıydı. Sermaye birikim modelinde kesin bir tıkanmaydı bu. Lehman Brothers’ın iflası krizin unutulmaz sembolü oldu.

ölümcül bir yaraya yapılacak etkisiz bir pansumanın ötesine geçemiyor.

2008 krizi, aslında, emperyalist küreselleşmenin bütün birikmiş çelişkilerinin birbirini tetikleyerek büyük bir patlama yaratmasıydı. Sermaye birikim modelinde kesin bir tıkanmaydı bu. ABD’nin önde gelen finans şirketlerinden Lehman Brothers’ın iflası, krizin unutulmaz sembolü oldu. Sermayenin muazzam yoğunlaşmasını ve merkezleş-

[6] Menkul kıymetler: Alacaklı hakları sağlayıp dönemsel gelir getiren, yatırım aracı olarak kullanılan, nakde dönüştürülebilir değerli kağıtlar.

mesini cisimleştiren bir dizi dünya tekeli zincirleme iflas tehdidiyle yüz yüze geldi. Ama bu iflaslara izin verilmesi bütün bir kapitalist ekonominin kaosa sürüklenmesi anlamına geleceğinden, kapitalist devlet batan devasa tekelleri kurtarmaya soyundu. Devletin bu tarz müdahalesi, dönemselsel hastalanışı krizle dışavuran kapitalist ekonominin önce iflaslar ve sonra yeni yatırımlarla tekrar sağlığına kavuşmasını ifade eden “yaratıcı yıkım” paradigmasının tamamen dışında kalışıyla, sermayenin tutul-

Artı-kar elde etme yöntemi, emeğin toplumsal üretici güçlerini geliştirip görelî artıdeğeri artırmaktan, işçiyi düşük ücretli ve emek yoğun çalıştırarak mutlak artıdeğeri artırmaya, parasal araçlarla finans piyasalarında soygun yapmaya kaydı.

duğu hastalığın bu kez tedavisiz ve ölümcül bir karakterde olduğuna, onun tarihsel varoluş gerekçesini yitirdiğine işaret ediyordu.

Sermayenin tarihsel varoluş eğilimi, gerekli emeği azaltarak artı emeği artırmaktır. Genişletilmiş yeniden üretimin de şartı olan bu eğilim, emeğin toplumsal üretici güçlerinin geliştirilmesi demektir. Bilimin üretime uygulanması ve teknolojiye yatırım yapılması, üretim maliyetlerini aşağı çekerek, sermayeye artı-kar sağlar. Artı-kar hırsıyla hareket eden

sermaye, ancak üretimde sürekli devrim gerçekleştirerek kendi varoluş temellerini yeniden üretebilir. Üretim maliyetleri arasındaki fark sayesinde ki, büyük sermayeler daha küçük olanlardan, gelişkin kapitalist ülkeler daha geri olanlardan artı-kar sızdırırlar.

Fakat aşırı sermaye fazlası öyle yüksek bir düzeye ve üretken sermayenin kar oranı öyle düşük bir düzeye varır ki, üstelik bu durum öyle kronikleşir ki, sermaye üretken niteliğinden gitgide kopar. Böylece artı-kar edinmek için finansal spekülasyon ve ucuz işgücü yağması iki temel yöntem haline gelir. Emperyalist küreselleşme evresinde gerçekleşen tam olarak budur.

Emperyalist küreselleşme, bir yandan sermaye birikim sürecinin artan oranda finansallaşmasını, diğer yandan üretim sürecinin uluslararasılaşmasıyla dünya fabrikası ve dünya işçisinin ortaya çıkmasını getirdi. Sermayenin devri hızlanıp esnekleşti. Artı-kar elde etme yöntemi, emeğin toplumsal üretici güçlerini geliştirip görelî artıdeğeri artırmaktan, işçiyi düşük ücretli ve emek yoğun çalıştırarak mutlak artıdeğeri artırmaya, daha da önemlisi, parasal araçlarla finans piyasalarında soygun yapmaya kaydı.

Bundan dolayıdır ki, emek ile sermaye ilişkisinde klasik çevrimin kriz anlarında ortaya çıkan kopuşlar, bugün artık süreğenlik kazanmış durumda. Bundan böyle krizden çıkışın, yani ekonomik canlanmanın ve artı-nüfusun yeniden istihdamının, sermayenin değersizleşmesi ve kıyılması, işgücünün ve kredinin ucuz-

laması sayesinde yatırımın tekrar cazipleşmesi, yeni üretim dallarının serpilip gelişmesi, nihayet talebin tekrar canlanması yoluyla gerçekleşmesinin önü kesin kesilmiş bulunuyor. Ve bu tıkanma, sermayenin yetersiz merkezileşmesinden ve yoğunlaşmasından ileri gelmiyor, bilakis sermayenin aşırı yoğunlaşmış ve merkezileşmiş olmasından kaynaklanıyor. Öyle ki, söz konusu aşırı birikim, sermayenin emeğin toplumsal üretici güçlerini artık geliştiremez olduğu bir boyuta ulaşıyor. İktisadi krizin klasik çevrimi deforme olup silikleşirken ve ekonomi canlanma ile yükseliş safhalarına giremezken, büyük döngü krizi birikim modelinde köklü bir yenilenmeye kapıyı açamazken, dünya çapında kapitalist ekonominin gidişatı süregelen krizsel bir görünüm sunuyor.

Özetle, 2008'in büyük bunalımıyla kendini dışavuran kriz, burjuva toplum içi bir kriz değil, burjuva toplum biçiminin krizidir. Kapitalizmin bu varoluşsal krizi, burjuva toplum sınırları dahilinde aşılamaz. Bu yüzdendir ki, Hannoun ve Dittus'un kriz karşısındaki çözüm önerilerinin bir hükmü yoktur. Zira ikilinin eleştirdiği iktisadi-mali politikalar, burjuva sınıfın ve devlet bürokrasisinin öznel tercihlerine değil, sermayenin nesnel hareket yasalarına bağlıdır. Aynı nesnellik, burjuva düşünsel çerçeve içinde krize bir çözüm üretilememesinde, örneğin "düşünce devrimi" denilen şeyin neoliberal kapitalizme yönelik ama yine neoliberal zemine dayalı bir eleştiriden ibaret kalmasında da kendini göstermektedir.

Faiz oranlarında ciddi bir artış gerçekleştirme önerisini ele alalım. Sadece yüzde 1'lik bir artış bile, 40 trilyon dolarlık ABD tahvillerini elinde bulunduran finans baronlarının 2,4 trilyon servet kaybına uğramasına yol açacağından, böyle devasa kayıpları önleme dürtüsü, merkez bankalarının faizi düşük tutma ve likidite pompalama politikasını kalıcılaştırıcı baskı yapıyor. Devlet borçlanmasını durdurma önerisine göz atalım. Dünya tekellerinin sabit sermaye yatırımlarını artan oranda ucuz işgücü ülke-

Sermaye üretken yatırıma yönelmiyor. İkili de bunu görüyor ve ama büyüyemeyen bir kapitalizm gerçeğini kabul etmeyi salık veriyor. İyi de, büyüme potansiyeli gitgide dibevuran bir kapitalist sistemin sürmesi düşünülebilir mi?

lerine yönelttikleri ve örneğin Çin'in Amerikalı tüketici için başlıca üretici olduğu yerde, artan dış açığı finanse etmenin yolu mecburen artan devlet borçlanmasından geçiyor. Devletin finansal denetleyici ve düzenleyici rolünü güçlendirme önerisine bakalım. Üretken sermaye için kar oranlarının yerlerde süründüğü koşullarda, sermayenin finans piyasalarında daha yüksek karların peşinde koşmasını frenlemek imkansızlaşıyor. Üstelik Hannoun ve Dittus, "merkez bankaları finans piyasalarının egemenliği

altında” diyerek açık bir gerçeğin altını çizdiklerinde, finans piyasaları üzerindeki denetimi sıkılaştırma misyonu yükledikleri kurumsal yapının aslında bizzat finans piyasalarının tutsağı pozisyonunda olduğunu, denetimi sıkılaştırma önerilerinin de kısır döngüden başka bir anlam taşımadığını dolaylı biçimde ifade etmiş oluyorlar.

Sermaye, her türlü kredi kolaylığına rağmen, üretken yatırıma yönelmiyor. Ve meselenin püf noktası zaten burada. İkili de bunu görüyor ve ama büyüyemeyen bir kapitalizm gerçeğini kabul etmeyi salık veriyor. İyi de, büyüme potansiyeli gitgide dibe vuran bir kapitalist sistemin sürmesi düşünülebilir mi?

Kronik aşırı sermaye fazlalığı ve kronik aşırı işgücü fazlalığı buluşmuyor. Toplam toplumsal sermayenin genişlemesindeki tıkanma, finans piyasalarından artı-kar sağmanın da toplam toplumsal olanaklarını

daraltıyor. Çünkü finansal araçlarla birikimin sınırları en nihayetinde üretilmiş artıdeğerin büyüklüğüyle belirleniyor ve finans piyasalarında bu büyüklüğün ötesinde şişen balonların hepsi patlamaya yazgılı oluyor. Sermaye sürekli kendisini büyüten değer olduğu içindir ki, kapitalizmin alamet-i farikası iktisadi büyümedir. Yani büyüyemeyen bir kapitalizmin tarihsel varoluş temelleri ortadan kalkmış demektir. Hannoun ve Dittus’un kriz karşısında savundukları çözümün altının tamamen boş olmasının özü özeti budur.

2. Varoluşsal Ekolojik Kriz

Hannoun ve Dittus’a göre, “İklim değişikliği, piyasanın şimdiye dek görülmüş en büyük başarısızlığının sonucudur.” İkili, Kyoto Protokolü’nün karbon emisyonlarını sınırlandıran bağlayıcı hükümlerinin yerini Paris Anlaşması’nın temennilerinin alınmasını eleştiriyor. ABD’nin küresel ısınmayı frenlemeye yönelik önlemler karşısındaki umursamazlığı, Avrupa’nın da 2005’ten beri uyguladığı karbon ticareti sisteminin hiçbir işe yaramayışı, ABD ve AB ikilisini, onların gözünde küresel iklim değişikliğine dair politikaların başarısızlığının sorumlusu kılıyor. Hannoun ve Dittus, buna karşılık, karbon ticareti sisteminden vazgeçilmesini, karbon emisyonlarına bağlayıcı kota ve yüksek vergi getirilip sıkı denetim uygulanmasını öneriyorlar.

Fakat ikili, daha mütevazı tedbirleri karara bağlamış ve aksi tutumlara yaptırım getirmiş olan Kyoto Protokolü’nün bile uygulanamayıp çöpe atıldığı yerde, bu önerilerin

nasıl uygulatabileceğine ilişkin aslında hiçbir fikre sahip değil. Dolayısıyla, onların eleştirel önerilerinin, 2016'da yürürlüğe giren ama ABD'nin uymayacağını açıkladığı Paris Anlaşması'nın işlevsiz temenilerinden hiçbir farkı da yok.

İklim değişikliğinin yanı sıra, hava kirliliği, okyanusların zehirlenmesi, zararlı gıda maddelerinin yayılışı, canlı türlerinin yokoluşu, nükleer sızıntılar ve daha başka çevre felaketleri, dünyayı çok katmanlı bir ekolojik krizle yüz yüze getiriyor. Ve bu, tamamen sermaye-doğa çelişkisinden kaynaklanıyor.

İklim değişikliği sorununun özü, sermaye ve burjuva devlet hızla boyutlanan ekolojik krize çözüm bulma kapasitesine sahip mi, yoksa ekolojik kriz bugün sermayenin onulmaz krizinin içsel bir bileşeni mi sorusunda düğümleniyor.

Köklü ekolojik önlemlerin uygulanışını sermayenin taşıyacak gücü, burjuva politikacının da zorlayacak gücü artık bulunmuyor. Öyle bir tarihsel kavşağa gelindi ki, sermaye ilişkilerinin varlığı doğal çevrenin varlığı ile artık antagonist bir karşılık gösteriyor.

Gerek küresel ısınmayı durdurmayı gerekse bir bütün olarak ekolojik krizin üstesinden gelmeyi sağlayabilecek kapsamda dünyasal tedbirler, kapitalizm sınırlarında kalındığı müddetçe, uygulanabilir değil. Bu uygulamazlık, sermayedarların ve burjuva politikacıların öznel yaklaşımlarından ziyade, bir bütün olarak sermayenin nesnel çıkamazından ileri geliyor.

Sermaye, reel üretimdeki düşük kar oranları nedeniyle, üretken yatırımlar

yerine spekülatif yatırımlara yöneliyor. Kar oranlarındaki bu düşüş, zaten üretimden gittikçe kopmakta olan sermayenin, çevre koruyucu tedbir ve teknolojilere üretim maliyetlerini yükselterek kar oranlarını daha da aşağıya çekecek yatırımlar yapmasını nesnel olarak frenliyor. Amacın artı-kar olduğu yerde, bilimin üretime uygulanışı yoluyla ekolojik önlemler alınması gittikçe olanaksızlaşıyor.

Sermaye, emeğin toplumsal üretici güçlerini geliştirme yeteneğini ne kadar kaybetmişse, doğayı o kadar

Kar oranlarındaki bu düşüş, zaten üretimden gittikçe kopmakta olan sermayenin, çevre koruyucu tedbir ve teknolojilere üretim maliyetlerini yükselterek kar oranlarını daha da aşağıya çekecek yatırımlar yapmasını nesnel olarak frenliyor.

ölçüsüzce yıkıma uğratıyor. Ucuz işgücü yağması dururken robot teknolojisini nasıl yaygınlaştırmıyorsa, doğal kaynakların yağması dururken “yeşil teknoloji”yi de aynı itkiyle yaygınlaştırmıyor. Kapitalizmin nesnel bir yasası olarak sermayelerin rekabeti, küresel ısınmayı durdurmak için kesinlikle dünyasal düzeyde birleşik ve planlı bir müdahale gerektirirken, bu nitelikte bir müdahaleye imkan tanımıyor.

Karbondioksit emisyonunun dörtte üçü G20 ülkelerince gerçekleştirili-

yor. Yalnızca ABD ve Çin'in karbon-dioksit emisyonları, toplamın üçte birinden daha fazlasını oluşturuyor. Bu tablo, suçun failinden suça ceza uygulamasını beklemenin anlamsızlığını yeterince ortaya koyuyor.

Dünya tekellerinin çıkarlarına koşmuş olan ve hatta artık birçok örnekte dünya tekellerinin yönetim kurullarından gelen burjuva politikacıların, devasa iktisadi güçlerine paralel olarak devasa siyasi güçlere erişmiş olan bu tekelleri sınırlayabilecek ne yetkileri ne de otoriteleri var. Han-

Dünya tekellerinin bütünleşmiş dünya pazarı üzerindeki rekabeti gitgide kızışıyor. Dünya tekelleri arasında pazar egemenliği için rekabet, dünya devletleri arasında mali-ekonomik sömürge egemenliği için rekabeti keskinleştiriyor.

noun ve Dittus, ABD'nin ve AB'nin Kyoto Protokolü'nün bağlayıcı kararlarını uygulama sorumluluğundan kaçışlarını eleştirdiklerinde, bir bakıma bu gerçeği kabul etmiş oluyorlar.

Etkili çevre mücadeleleri şirketleri ve devletleri tek tek bazı çevre sorunlarında önlem almaya zorlasa bile, böylesi önlemlerin genelleşmesi mümkün olmuyor. Zira sermaye, ya yeterince kar vadetmeyen üretimden kopar ya da karlılığını artırma çaresini emeği ve doğayı gözü dönmüşçesine talan etmekte bulurken, vergi

yükümlülüklerini hızla başından defederken, parasız toplumsal hizmetleri piyasalaştırıp yutarken, bugünün emperyalist küreselleşme dünyasında, sermayeyi yeni çevre vergilerine bağlamanın veya genelleşecek ekolojik müdahalelere razı etmenin bir yolu kalmıyor.

Basitçe söylenecek olursa, petrol sermaye için karlı olduğu sürece yakılmaya devam edecek, karbon salınımını önleyici teknoloji ise sermayenin karlılığını düşürdüğünden yaygınlaşmayacaktır. Dünya tekel-lerine gitgide memur kılınmış devlet bürokrasisi, amiri olan sermayeyi hiçbir zaman köklü ve dolayısıyla maliyetli ekolojik tedbirlere zorlama kudretinde olmayacaktır.

Sermaye kendisiyle beraber dünyayı da ateşe atıyor ve sadece küresel ısınmanın durdurulması bile kapitalizmin aşılmasını şart koşuyor. Karbon emisyonlarına küresel ısınmanın önüne geçecek kadar sıkı bir kota, vergi ve denetim sistemi getirilmesine dair Hannoun ve Dittus imzalı çözüm formülü ise, en fazlasından, hiçbir ümit vermeyen iyi niyetli ama boş bir hayal olarak kayda geçiyor.

3. Keskinleşen Rekabet Ve Kaçınılmaz Savaş

Hannoun ve Dittus, ABD'nin ve Avrupalı başlıca devletlerin dış politikalarına sert eleştiriler yöneltiyorlar. SSCB ve Varşova Paktı'nın dağılmasıyla ortaya çıkan "barış primi"nin, yani aşırı silahlanmadan ve saldırgan dış politikadan vazgeçme fırsatının ABD ve NATO tarafından değerlendirilmeyişini, G7 devletlerinin tırmandırdıkları silahlanma yarışını

ve Rusya ile Çin'e yönelik saldırgan tutumlarını kınıyorlar. ABD ve AB ile Rusya ve Çin arasında sonuçları kestirilemeyecek denli trajik bir savaş çıkmasından duydukları endişe yansıyor satırlarından.

İki bankacı, Rusya ve Çin'le barışçıl ilişkiler kurulması ve askeri harcamaların kısıtlanması üzerine anlaşmaların, kaynakların insanlığın ortak çıkarlarına göre tahsisini, örneğin küresel ısınmaya ve toplumsal eşitsizliğe karşı daha etkin bir mücadeleyi olanaklı kılacağını belirtiyorlar. Fakat dünya çapındaki askeri-endüstriyel kompleksin⁷ bunun sürekli önüne geçecek denli güçlü olduğunu da itiraf ediyorlar. Yine de, NATO ve G7 ülkelerinin doğuda saldırgan politikalarına ve silahlanma yarışına son verilmesini, kaynakların askeri-endüstriyel komplekse, silaha ve savaşa değil, ortak çıkarlara tahsis edilmesini savunuyorlar.

Hannoun ve Dittus'un Batılı emperyalist devletlerin saldırgan ve savaşçı dış politikalarına dönük eleştirileri ne kadar sertse, alternatif diye ileri sürdükleri öneriler de o kadar naif. Zira eleştirdikleri ve değiştirebileceğini sandıkları emperyalist politikalar, ne devlet yöneticilerinin kötü niyetlerinden ne de askeri-endüstriyel kompleks denilen şirketlerin lobilerinden kökleniyor. Savaş çıkırtkanı hükümetler ve silah şirketleri, kapitalizmin dünyasal ve toplumsal nesnellüğünün icracısı olan özne katalizör rolündeler.

Sermayelerin iktisadi rekabeti, en keskin ve yoğun ifadesini, sermaye

bekçisi devletlerin siyasi ve askeri rekabetinde bulur. Savaş ise bu rekabetin nesnel ve kaçınılmaz sonucudur. Bir yandan sermayenin toplumsal eğilimi ulusal çitleri yıkmak ve dünyasallaşmaktır, ama diğer yandan sermayenin çoklu varoluşu ve içsel rekabeti ulus-devletlere ayırışmışlığın sürmesinin nesnel temelidir. Kapitalist devletler arasındaki çelişkilerin şiddetlenmesinin ve nihayetinde savaşların patlak vermesinin altında yatan asıl neden budur.

Emperyalist küreselleşme evresinde, dünya tekellerinin bütünleşmiş dünya pazarı üzerindeki rekabeti gitgide kızışıyor. Dünya tekelleri arasında pazar egemenliği için rekabet, dünya devletleri arasında mali-ekonomik sömürge egemenliği için rekabeti keskinleştiriyor. Geride bırakılmayan iktisadi-mali kriz ve büyüyemeyen toplumsal artıdeğer pastası koşullarında, artı-karlar için iktisadi savaş her geçen gün yeni askeri savaşları sahneye çağırıyor.

ABD 642, Çin 215, Rusya 69, Fransa 55 ve İngiltere 51 milyar dolarlık askeri harcamaları boşuna yapmıyorlar. 2018'de dünyadaki toplam askeri harcamalar, yeni bir rekor kırarak, 1,67 trilyon dolara çıkıyor. Bu devasa harcamaların itici gücü, yalnızca Trump'un veya Putin'in savaş hırsı değil, yalnızca bunlardan beslenen silah şirketlerinin çıkarları da değil. Rekabet içinde paylaşılacak ganimet büyümeyince, paylaşım için rekabet daha hızlı büyüyor. Kapitalizmin eşitsiz gelişme ve rekabet karakteristikleri, ABD'nin kırılmaya

[7] Askeri-endüstriyel kompleks: Askeri bürokrasi ile silah şirketlerinin kaynaşmasıyla ortaya çıkan yapı.

uğrayan hegemonyasını, onun başlıca rakipleri olarak güçlenen Rusya ve Çin karşısında, hatta AB devletleriyle sürtünmesi artan ilişkilerinde, emperyalist gözdağı ve savaş yoluyla tekrar tesis etme arayışı olarak cisimleşiyor. ABD, AB, Rusya ve Çin arasında gittikçe gerilen ilişkilerin, Ortadoğu'da, Kuzey Afrika'da, Güneydoğu Asya'da ya da Doğu Avrupa'da büyüyen çatışkılarını, mesela Suriye gibi küçük bir ülkede savaşan sayısız askeri kuvvet üzerinden gerçekleşen karşılıklı saflaşmaların nedeni bizzat sermaye düzeni.

Sermayenin emekten kopması, iktisadi büyümenin yavaşlayıp durağanlaşması, krizin adeta süreğenleşmesi, kapitalist ekonominin işsizlik, yoksulluk ve güvencesizlik gibi sorunlara bir çare üretmesinin imkansızlığı anlamına geliyor.

Varoluşsal krize tutulmuş kapitalist dünya toplumu, gittikçe daha dizginlenemez hale gelen uzlaşmaz iç çelişkilerle bölünüyor. Emperyalist güçlerin dolaysız saldırılarına ve dolaylı karşı karşıya gelişlerine sahne olan lokal ve bölgesel savaşlarla, üçüncü dünya savaşına doğru yeni adımlar atılıyor.

Hannoun ve Dittus'un barışçıl uluslararası ilişkilerden yana görüş-

leri, sermayesiz ve sömürsüz bir toplum tasavvuru içermediği, burjuva ulusal devletlere ayrılmışlığın aşılmasını öngörmediği ve mevcut emperyalist devletlerin varlıklarını değişmez saydığı için, insanlığın savaşı bir dünyaya doğru yürümesine hiçbir katkıda bulunmuyor. Daha doğrusu, savaşa ve silahlanmaya kapitalist zeminde durarak yöneltilmiş eleştiriler, cehenneme giden yolu döşeyen iyi niyet taşları olarak tanımlanmayı hak ediyor.

4. Yoksula Avuntu Paylaşım Ekonomisi

Hannoun ve Dittus, toplumun başlıca sorunları olarak, toplumsal eşitsizliğin tırmanışını, artan hayat pahalılığını, yüksek işsizlik oranlarını, büyüyen güvencesiz istihdamı görüyorlar. Sıfır ve negatif faiz oranlarının, genişlemeci para politikalarının ve önüne geçilemeyen finansallaşmanın, yapay sermaye kazançları yaratarak zenginlerin lehine işlediğini, orta sınıfın ve yoksulların birikimlerini yuttuğunu kabul ediyorlar.

Buna karşılık, devletin toplumsal eşitsizliği azaltacak müdahalelerde bulunmasını ve bilhassa part-time işleri veya iş paylaşımını teşvik ederek işsizliğe müdahale etmesini, toplumsal kesintiler ve yeni vergilendirmelerle finanse edilecek bir evrensel temel gelire⁸ geçilmesini diliyorlar. Onların deyişiyle, "*Dijital devrim, ilk iki sanayi devriminin aksine, hızlanan gelir artışı da, istihdam artışı da yaratmıyor.*" Çözüm önerilerinin odağındaysa, kapitalist piyasa eko-

[8] Evrensel temel gelir: Çalışıp çalışmadıklarına bakılmaksızın tüm yurttaşlara her ay sağlanacak düzenli gelir.

nomisinin yanı sıra, yurttaşların birbirleriyle ihtiyaç maddelerini takas edecekleri, evlerinin birer odasını veya ev aletlerini kiraya verecekleri, araçlarıyla taşımacılık yapacakları, kendi güneş panellerinden kendi elektriklerini üretecekleri, “*dijital devrim*”in arttırdığı işsizliğin etkilerini böylece kendi kendilerini istihdam eden küçük girişiciler haline gelerek azaltacakları bir paylaşım-işbirliği ekonomisinin geliştirilmesi duruyor.

2017’de dünya çapında 500 milyarderin servetinde yüzde 23’lük, yani 1 trilyon dolarlık bir büyüme gerçekleştiği biliniyor. Resmi rakamlara göre, işsizlerin sayısı 200 milyonu, günlük geliri 2 doların altında olan işçilerin sayısı da 300 milyonu geçiyor. Dünyanın en zengin yüzde 1’lik kesimi toplam servetin yüzde 82’sini elinde tutuyor. Oysa dünya nüfusunun en yoksul yüzde 50’sinin varlıkları, toplam servetin yüzde 1’inin çeyreğine bile ulaşmıyor ve yıldan yıla aşınmaya devam ediyor.

Tekelci sermaye ucuz işgücü ülkelerine ya da ısıltılı finans piyasalarına aktıkça, Batılı kapitalist ülkelerde ücretlerin aşağı ve işsizliğin yukarı doğru seyretmesi kaçınılmaz oluyor. İşgücünün ucuzluğu ve fazlalığı, emek üretkenliğini ve dolayısıyla görece artıdeğeri yükseltecek sabit sermaye yatırımlarını, bir başka deyişle yeni teknolojilerin üretime uyarlanmasını ve yayılmasını düpedüz frenliyor. Sermaye ilişkilerinin zincire vurduğu robot, bilgisayar ve internet insanlığın refahına, daha az çalışıp daha çok üretmesine hizmet etmiyor. Oysa Hannoun ve Dittus, niyetleri ne olursa olsun, sermayenin vurduğu bu

zinciri kadermişçesine kabullenerek, sefalete mahkum kılınan ya da dışlanan milyarlarca insana paylaşım ekonomisi adı altında kapitalizmin çatlaklarına ötelenmiş kısır ilişkiler ağında yaşama reçetesi yazıyorlar.

Sermayenin emekten kopması, iktisadi büyümenin yavaşlayıp durağanlaşması, krizin adeta süregelenleşmesi, kapitalist ekonominin işsizlik, yoksulluk ve güvencesizlik gibi başlıca toplumsal sorunlara, geçici bile olsa herhangi bir çare üretmesinin imkansızlığı anlamına geliyor. Ki Hannoun ve Dittus da, bundan sonra ciddi bir

İnsanın toplumsallaşmasının tarihteki bu en ileri noktasında, milyonlarca ve milyarlarca emekçi insan için, tarihi adeta geriye sararak bireysel çıkış yolları aramak mı gerçekçi, yoksa ölümüne sırtlarında taşıdıkları sermaye asalağını silkeleyip atmak mı?

iktisadi büyüme olmayacağını kabullenilmesini ve paralel düzlemde bir paylaşım ekonomisi örgütlenmesini önerdiklerinde, zaten bu imkansızlığa boyun eğmiş oluyorlar.

Ama paylaşım ekonomisi önerisi, hakikaten, çaresizliğin gülünçlüğe açılan kapısı oluyor. Takas pazarı, oda kiralama, özel araçla taşımacılık; bütün bunlar, dünya tekelleri düzeninde uzun vadeli gelişim şansı olmayan bireysel mikro girişimciler yaratma, zaten hızla eriyen küçük burjuvaziyi

daha da küçük ölçekte yeniden kurma önerisinden başka bir şey değil. Hannoun ve Dittus, işçi ve işsiz tüm yoksul yığınlara, eşitsizlik ve yoksulluğun kaynağı olan kapitalist sisteme karşı kolektif eyleme geçmelerinin karşıtı olarak, bireysel kulvarda hayatta kalma stratejisi arıyorlar.

Ne ki, bu tür bireysel mikro girişimlerin, emperyalist küreselleşme dünyasının firavunları olan devtekellerin her şeyi piyasalaştırdığı ve sermayeleştirdiği bir zamanda, serpilip gelişmelerine ve bu tekel ekonomisinin yanında kendilerine yer açmalarına olanak yok. Bireysel takas pazarı kapitalist meta pazarının iktisadi baskısına nasıl direnecek? Odasını kiralayan ev sahibi yeni bir konut kredisi çöküşünün mağduru olmaktan nasıl kurtulacak? Özel aracıyla taşımacılık yapan birey otomotiv ve petrol tekellerine bağımlılık sınırlarının dışına nasıl çıkacak? Ve elbette bütün bunların ötesinde, söz konusu yoksul yığınlar, aynı zamanda tüketici özellikleriyle, piyasanın nesnesi olmaktan sıyrılamayacaklar.

Devletin ekonomiye ve finans toplumsal eşitsizlikleri giderici müdahalede bulunması yönlü öneriye gelince, esasen bunun aşılış tarihsel dönemin artık tekrar edilemez bir unsuru olduğu besbelli. Sermaye, neoliberal kuralsızlaştırma, devlet işletmelerinin özelleştirilmesi, piyasaların finansallaştırılması, eğitimin ve sağlığın ticarileştirilmesi, sosyal hakların gasp edilmesiyle “refah devleti”nin ruhuna fatiha okudu. O, sermaye birikiminin önünde artık tahammül edilmez bir engel haline geldiğinden, cenazesi sermayenin

ideologlarınca sevinç çılgınlıklarıyla ve çoktan kaldırıldı. Bankacı ikili de bunun bilincinde olmalı ki, “refah devleti”ne dönüşten asla bahsetmiyor ve “*kamu borcunun artan parasallaştırılması, kamu sektörünün sınırsız genişlemesinin yolunu döşeyerek, piyasaya ekonomisini yok edebilir*” kaygısını dile getiriyor. Böyle bir kaygı, zaten neoliberalizmin düsturu olan devletin ekonomik hayatın dışında kalması önermesiyle örtüştüğünden, ikilinin devlete kısmi düzenleyici rol biçen alternatif piyasa modelini daha baştan boşa düşürmüş oluyor.

Peki, piyasanın altını kendi elleriyle oyan oligarşik sermayeyi kim dizginleyecek? Dünya tekellerine kim daha fazla vergi koyacak, kim sınırlama getirecek? İpleri sermaye tekellerinin ellerinde toplanmış olan burjuva devlet aygıtlarından bunu beklemenin bir illüzyona kanmaktan farkı nedir ki! Dağ gibi yığılan işsizlere baktığında işe yaramaz artı-nüfustan başka bir şey görmeyen sermayeyi, bu yığınları da kapsamına alacak ve hem de kendi karlarından kesintilerle kurumsallaştırılacak evrensel temel gelirin genelleşmesini onaylamaya zorlayacak bir burjuva devlet iradesi yok ve olmayacak. İktisaden güçlü olanların politik süreçleri yönettiklerini ve kendi çıkarlarını kollayan kuralları dayattıklarını açıkça söyleyen Hannoun ve Dittus’un gelip çarptıkları burjuva devlet gerçeği bu.

Peki öyleyse, insanın toplumsallaşmasının tarihteki bu en ileri noktasında, milyonlarca ve milyarlarca emekçi insan için, tarihi adeta geriye sararak bireysel çıkış yolları aramak

mı gerçekçi, yoksa ölümüne sırtlarında taşıdıkları sermaye asalağını silkeleyip atmak mı?

Sonuç: Tek Yol Devrim

Hannoun ve Dittus'un hayal ettikleri dünya, "borç birikiminin son bulacağı, politikacıların daha düşük potansiyelli büyümenin daha mütevazı bir dönemi gerçeğini kabulleneceği, devletin ekonomiye yol gösterme ve eşitsizliği azaltmada ciddi bir rol üstleneceği, ortak çıkara ve paylaşım değerine dayalı toplumsal bir ekonominin zemin kazanacağı, düşük karbonlu bir büyüme modelinin tercih edileceği ve barış priminin sermesinin alınacağı bir dünya". Fakat gördüğümüz gibi, kapitalizmin toprağı üzerinde böyle bir dünyaya hangi birikim modeliyle geçilebileceğine, sermayenin tıkanıklığının ne tip bir yeni örgütlenmeyle aşılabileceğine dair esaslı bir görüşleri yok. Tüm o sert görünümlü eleştirileri, paradoksa bakın ki, son derece yumuşak ve etkisiz çözüm önerilerine bağlanıyor. Ve ortaya, utangaç neoliberalerin arsız neoliberallerden yakınmasından öte bir sonuç çıkmıyor.

Kapitalizmin bu kapitalist eleştirisi, kendi başına ele alındığında, çaresiz bir çılgıktan başka bir şey değil. Ama aynı zamanda, sermayenin ve onun ideologlarının içinde debelenedikleri varoluşsal kriz gerçekliği karşısındaki maddi ve fikri çıkarışsızlıklarının dünyasal bir ifadesi.

Peki, bitmeyen krize kapitalizm koşullarında hangi çareler düşünülebilir?

Pazarın genişlemesi. Ama çöken SSCB ve Varşova Paktı ülkelerinin

kapitalist dünya pazarına eklenmesi, Çin'in de emperyalist küreselleşme sürecine dahil olması, bütünleşmiş bir dünya pazarının gelişmesi, mali-ekonomik sömürgeleştirmenin yayılması, devasa miktarlarda tüketici kredileri dağıtılması sayesinde pazarı genişletmenin tüm nitel imkanları kullanıldı.

Sermayenin merkezileşmesi ve yoğunlaşmasının ilerlemesi. Ama dünya tekelleri sermayenin en büyük bölümünü zaten merkezileştirdiler veya üretim zincirleri halinde kendilerine bağladılar; daha yüksek düzeyde tekelleşme ise sabit sermaye büyüklüklerinin artıp kar oranlarının düşmesi kapanından kurtulamaz oldu.

Sermaye kıyımı sonucunda üretken yatırımların yeniden ivmelenmesi. Ama muazzam boyutlarda tekelleşen sermayelerin kıyıma uğraması tüm sistemi çöküşe sürükleyici sonuçlar yaratacağından, büyük iflaslara izin verilmez ve batan tekeller devlet eliyle kurtarılır oldu; üretim ateşi sönen sermaye lokomotif nitelikte yeni üretim dalları geliştiremez hale geldi.

Finansal araçlarla birikimin artırılması. Ama bu zaten krizin içsel bir unsuruna dönüştü, şişirilen finansal balonlar art arda patlamaya yazgılı hale geldi, üretilmiş toplumsal artıdeğerin sınırlarının mali araçlarla toplam birikimin de sınırları olduğu görüldü.

Mutlak artıdeğerin artırılması. Ama sermaye ucuz işgücü ülkelere aktıkça, teknolojiye ziyade emeğin yoğunlaştırılması, ücretlerin düşürülmesi ve işgünlerinin uzatılmasında yol aldıkça, artan mutlak artıdeğer gitgide köle emeği sınırlarına dayandı.

Görülüyor ki, bütün temel meselelerin kısmen hafifletilmesi bile, kapitalizm sınırlarında kalındığında artık mümkün değil. Varoluşsal kriz, burjuvazinin düzen içi geçici çözümler bulma, geniş kapsamlı reformlar yapma kapasitesinin tükenişi demek. Bundan dolayıdır ki, emperyalist küreselleşmenin, bugünkü sermaye politikalarının gerçek bir eleştirisi ancak antikapitalist görüş açısından temellendirilebilir. İçinde bulunduğumuz tarihsel dönem, reform değil devrim dönemidir.

Son yıllarda patlak veren büyük toplumsal hareketlerin hızla antikapitalist karaktere bürünmeleri bu-

nun bir ifadesidir. Ya da tersinden, örneğin Yunanistan'da emekçilerin antikapitalist öfkesine dayanarak art arda seçimleri kazanan ve hükümet eden Syriza'nın sermaye ilişkilerine son vermeyi göze alamadıkça ciddi bir toplumsal reform yapma yeteneği dahi gösterememesi, gitgide bir düzen partisine dönüşmesi, kapitalizm toprağına basıldığı müddetçe başlıca toplumsal sorunlara herhangi bir çözüm üretmenin artık imkansızlaşığına işaretler.

Emeğin toplumsal üretici güçlerini geliştirmek, sermayenin tarihsel işlevi ve varoluş nedenidir. Sermaye bunu yapamadığında, üretimde sürekli devrimi gerçekleştiremez olduğunda, egemenliği altındaki üretim tarzının bizzat prangası haline gelmiş demektir. Bu sermayenin varoluşsal krizidir. Toplumsal üretimdeki gelişme, daha ileri bir toplumsallaşma, ancak ve yalnızca bu pranganın kırılıp atılmasıyla, sermaye ilişkisinin yadsınmasıyla mümkün olur.

Adeta süregelen iktisadi-mali krize, tırmanan toplumsal eşitsizlik ve sefalet, yayılan emperyalist işgal ve savaşlara, yeryüzündeki tüm yaşamı tehdit eden ekolojik yıkıma toplumsal devrim dışında bulunabilecek gerçek bir çözüm yoktur.

Devrimcinin Gelişim Eşiklerindeki Kopuş Ve Sıçrama Diyalektiği

Toprak Akarsu

Devrimci militan, her eşikte, içerisine girdiği geçiş sürecinin sıkı eleştirel devrimci analizine dayanırsa, süreci de, geçiş sürecinin sunduğu kopuş ve sıçrama imkanlarını da hakkıyla değerlendirip devrimci gelişiminin kaldıraçına dönüştürür. Her dönemeç, her eşik devrimcinin varoluş gerçekliğinde iç mücadeleyle belirlenir. Sosyalist ve devrimci amaçlara sadakat, devrimci değerlere bağlılık kadar, devrimci adanmışlık da yönetmelidir iç mücadeleyi. Ve tabii, partinin deneyimleri yol göstermelidir devrimci militana. Geçiş anının iç mücadele hakikatiyle saklambaç oynayamaz, kendi gerçekliğinin gözlerinin içine bakmaktan korkup kaçamaz devrimci!

Toplumsal yaşama biraz analitik bakan herkes rahatlıkla insan yaşamında sayısız “geçiş anları” olduğu gerçekliğinin bilincine ulaşabilir. Doğumdan yaşamın son bulmasına değin, yaşamın bütünü olduğu gibi her belirli evresi de sayısız geçiş anlarını barındırır. Sürünme ve yürüme, heceleme ve konuşmadan başlayarak, okula başlamak, ev değiştirmek, meslek ya da iş değiştirmek, kent ya da ülke değiştirmek, sevmek, aşık olmak, evlenmek, ayrılmak, ilk ya da ortaokuldan mezun olmak, okul değiştirmek, lise ya da üniversiteye başlamak, bulunulan toplumsal ortamın değişmesi, anne ya da baba olmak, herhangi bir formda örgütlenmek, siyasi mücadeleye atılmak, kültürel, sportif ya da sanatsal yara-

tımlar, borçlanmak, yeni sorumluluklar altına girmek...

İnsan yaşamında sayısız verili durumlar eskiyerek ortadan kalkar ve sayısız yeni durumlar oluşur. Verili durumlar ile yeni durumlar arasında dönemeçler, eşikler vardır. İnsan toplumsal bir varlıktır ve “birey olarak insan” toplumsal ilişkilerinin toplamından başka bir şey değildir. Yani diğer bütün zamanlarda olduğu gibi, birey olarak insan, geçiş anlarında da kendi başına, toplumdan yalıtılmış değildir, tecrit halde ele alınmaz. Demek ki, geçiş anları aynı zamanda birey olarak insanın toplam toplumsal ilişkileriyle etkileşim halinde kavranabilir. Ama her eşik, her geçiş anı “iç mücadele” ile koşullanmıştır. Ve bu iç mücadele, kendini var ettiği

toplumsal ortam ile etkileşim içerisinde cereyan eder.

Parti ve devrimin ağır yapı işçisi militanlardan yönetici ve önderlere değin, toplumsal hayat gibi devrimci yaşamın da sayısız “geçiş anları”, dönemeçleri vardır. Devrimcinin görev ve sorumlulukları değişir, bir alandan başka bir göreve gider. Çalışma alanı değişir, fiili meşru mücadele cephesinden özgür yeraltına geçer; bir kitle ajitatörüdür, milis grubuna komutan olur ya da koşullar uygunsuzsa tersi olur; propagandacıdır, kolektif ihtiyaçlar örgütçü, savaşçı ya da komutan olmasını gerektirir, tersi de olabilir tabii. Kent gerillasında savaşçı ya da komutandır, kır gerillasına geçmesi gerekebilir; basın emekçisi, devrimin haber militanıdır, yarı kitle çalışmasının örgütçü militanı görevini omuzlaması gerekebilir; bir cephe örgütünde görev alması, kent değiştirmesi gerekebilir, tersi de olabilir. Devrimci tutuklanabilir, hapsedilebilir, hatta hapisane ya da hücre değiştirir, sonra hapishaneden çıkar. Keza siyasi koşullar

değişir, yeni koşullarda görevine devam edebilir. Sayısızca arttırılabilecek benzer durumlar, devrimci militanın yaşamındaki eşikler, geçiş anlarıdır. “Geçiş anları” kolektif varlıklar olan partiler için de geçerlidir. Siyasal koşullar değiştiğinde, verili eski durumdan yeni duruma, hem de gecikmeden geçmeleri gerekir. “Dönem değişimi” kolektif öznenin önüne yeni koşullara adaptasyon, yeni koşulların her bakımdan devrimci yanıtı olma görev ve sorumluluğunu koyarak meydan okur.

Kolektif devrimci özneler, devrimci önderler ve devrimci militanlar dünya tarihinin geçiş anlarında değişim ve yenilenme sorununun en kapsamlı ve en derinleriyle yüzleşirler. Bu yüzleşmenin teorik, programatik, stratejik, taktik ya da örgütsel alan ve sorunlardan mı başlayacağı, keza nasıl başlayacağı ve nasıl ilerleyeceği öngörülemez. Sayısız seçenek içerisinde biri aktüelleşir. Ancak kolektif öznelerin içerisinde hareket ettikleri dünyanın iktisadi, sosyal ve siyasal çehresi

değişmiş olduğu içindir ki, bu yeni nesnellik onları kuşatır ve kendisiyle yüzleşemeye zorlar. Nesnellik bir yeniden kuruluş talebiyle, yeni koşullar altında var olma hakkı ve sorunuyla meydan okur özneler. Bu anlarda kolektif özneler ve bireyler “yeniden kuruluş” sorununu çözmezlerse, tarihe karşı direnme konumuna ve tarihin dışına düşerler. Yeni nesnellüğün devrimci öznenin talep ettiği teori, program, strateji, taktik ve örgüt sorunlarına, tarihin devrimci çağırısına yanıt olmak, bir yeniden kuruluşu denk düşer. 20. yüzyılın birinci ve sonuncu çeyreği, süreç olarak, sosyalizm iddialı ya da sosyalizm zemininde mücadele eden kolektif yapılar ve onların önderleri gerçekliğinde, her iki durumun, tarih dışına düşmenin ve yeniden yapılanmanın çarpıcı örneklerini sunar.

Kapsamları ve derinliklerinden, özgün tarihlerinden ayrı olarak “geçiş anlarının devrimci diyalektiği” nedir? Kolektif için neyi ifade eder, devrimci militanın gelişiminde nasıl bir yer tutar? Kopuş(lar) nedir, geriye düşüş(ler) ne anlama gelir? “Kopuş” yalnızca kopuş olabilir mi, “kopuş” kopuş olarak kalırsa ne olur? Sıçrama nedir, “kopuşsuz bir sıçrama” mümkün müdür?

İki alanı birbirine bağlayan köprü gerçekliği geçiş anlarını iyi betimler. Köprü, biraz da iki yakanın ayrı gerçeklikleriyle varoluşunun altını çizerek, kendi varoluş anlamının değerini, niteliğini vurgular. Köprünün birini öbürüne bağladığı iki yaka, iki ayrı coğrafyadır. Köprü metaforu, militanın devrimci yaşamında bir durumdan başka bir duruma geçişi

tarifler. Köprü sabittir, geçiş ise hareketli ve dinamik. Geçiş anları dediğimiz, kısa ya da uzun, derin ya da yengin, basit ya da karmaşık diyalektik süreçlerden başka bir şey değildir. Köprülerin uzunluğu, yüksekliği, çeşitliliği farklılaşır, değişik tipleri vardır. Geçiş anları da ayrılaştırılmaz tabii, her birinin özgün tarihi vardır, ama geçiş anları, “karakter” olarak aynı “nitelikte” süreçlerdir.

İstisna tanımaz biçimde, bir durumdan başka bir duruma geçiş, değişim ve hareket demektir. Bütün geçiş durumları, içerisinde çelişkiler, sorunlar, belirsizlikler, imkanlar ve riskler, “acaba”lar, “ya”lar, “ya da”lar, yanıtını arayan sayısız sorular barındırır. Özcesi, yeni durumlara geçişler, devrimci birey öznedeki iç gerilim ve kriz anlarıdır. “Geçiş hareketi”nin itici gücü, devindirici dinamiği, tam da bu geçiş halinin uyandırdığı ve mayaladığı faal çelişkilerle yüklü yapısında verilidir. Böyle olduğu içindir ki, her geçiş durumu, öznesine meydan okuyan bir “nesnelliktir”; devrimci bir tramplen olabileceği gibi, bir geri çekilme ve düzene dönüş, geriye düşüş çukuru-na, bir kötürümleşme girdabına da dönüşebilir. Başka bir yol yoktur; ayırdında olarak, bilinçli ve iradi tarzda ya da kendiliğinden biçimde, devrimci, ona meydan okuyan geçiş durumuyla yüzleşecektir. Kuşkusuz militanın, kendi devrimci gelişimini yönetmek gibi, bizzat devrimci varoluşunun ve devrimci tarihinin koşulladığı, önüne koyduğu süregelen bir devrimci görev ve sorumluluğu zaten vardır. Bunu her devrimci yöntemli ve sistematik ya da kendi-

liğindenci tarzda az veya çok yapar. Geçiş anları ise rutin dışıdır, devrimci yaşamın düğümleri, devrimcinin gelişiminin eşikleridir. Geçiş halinin koşulladığı “kopuş ve sıçrama”nın bilinçli ve kasıtlı yönetimi, istek ve iradesi, militanın kendi gelişimini devrimci amaçlarla ve devrimci tarzda yönetmesi olmalıdır.

Her “verili durum”, kendi statükosu ve ürettiği alışkanlıklara bağımlılıkla, alışkanlıkların sağladığı kolaylığın konforuyla kendi kendisini sürdürme, yaşatma eğiliminde-

Nesnellik yeniden kuruluş talebiyle, yeni koşullar altında var olma hakkı ve sorunuyla meydan okur öznelere. Bu anlarda kolektif özneler ve bireyler “yeni kuruluş” sorununu çözmezlerse, tarihe karşı direnme konumuna ve tarihin dışına düşerler.

dir; öznenin bilinç ve duygularını bu yönde koşullandırır, narkozlar. Oysa “her yeni durum” değişimi talep eder, koşullandırır, zorlar; soruları, çelişkileri, kuşkuları, belirsizlikleri ve riskleriyle “verili devrimci varoluşa” sancılı tarzda meydan okur. Meydan okunan, devrimcinin varoluşu ve devrimciliğinin niteliğidir! Bu meydan okuma ancak devrimciliğin daha üst bir düzeyde üretimi ve yapılandırılmasıyla, verili kazanılmış düzeyden ileri sıçrayarak devrimci biçimde yanıtlanabilir.

Bırakalım bir profesyonel devrimciyi, her profesyonel devrimci adayı ve her devrimci militan, adı gibi bilmelidir ki, devrimci yaşamı boyunca sayısız defalar geçiş dönemleriyle yüzleşecek, durum devrimci adanmışlığını yoklayacak, ancak geçiş anı düğümlerini devrimci tarzda çözerek devrimciliğine nitelik kazandırarak, çeliğine su verebilecektir.

Geçiş anı düğümünün bir ucu verili durumdan kopuşsa, diğer ucu da yeni duruma sıçrayıştır. Verili durumdan kopuş alan ve görev değişikliği tarzında gerçekleşiyorsa, fiili ve fiziki bir hal alır, görünüşte bıçak gibi keskindir. Verili durumun statüsü fiziki olarak bozulmuştur, ama verili durumun kendi koşulları altında devrimci bir rol oynamış alışkanlıklarını, düşünüş tarzı ve zihniyetini, eskiyeni, eskiye ait olanı yine de taşıyabilir devrimci. En derin sarsıntılar kuşkusuz verili duygu yapılanmasında meydana gelir ve en sarsıcı, sendeletici iç fırtınalar ortamında duygular yenilenerek yeniden yapılır. Verili durumun statükosu, alışkanlıkları, düşünüş tarzı, duygu yapılanması ve zihniyetinin eleştirel devrimci sorgulamasından çıkartılacak sonuçlar, kopuşa devrimci anlam ve derinlik kazandırdığı kadar, konformizmin devrimci panzehri de olur. “Biraz da verili durumun yüklerinden kurtulmak” değil midir kopuşlar?! Verili durumdan kaynaklı alışkanlık yıkımında, düşünüş tarzı ve zihniyetin devrimci eleştirel aşılmasında olduğu kadar, verili durumla bağlı duygu yapılanması ve çalışma tarzının sorgulanmasında da karşılığını bulabilmelidir “kopuş”.

Duyguda, düşüncede, alışkanlıkta, zihniyette, geçiş anı öznesi devrimci militan için, zamanını dolduran ayak bağlarının kırımı olarak alan temizliğidir ve fakat hemen ve dolaysız biçimde sıçrama değildir kopuş. “Kopuş” duyguda, düşüncede, zihniyet ve çalışma tarzında, alışkanlıklarda geçmişe dair ve geçmişe ait olanlarla ilgilidir. Metaforumuzdan bakarsak, duyguda, düşünüşte, ilişkileniş ve çalışma tarzında geçmişle ilgili ve gelecek için engel, sorun teşkil eden bağların atılması, berhava edilmesidir kopuş.

Sıçrama gelecekle ilgilidir. Köprünün gelecek ayağının inşasıdır, yeni durumun devrimci gereklerine yanıt veren kurucu devrimci eylemin açığa çıkartılmasıdır sıçrama. Öğretilmiş hayatını sürdüren kadın ya da erkek bir emekçinin, ezilenin, gencin partili devrimci eyleme katılmasında kopuş da sıçrama da çok çarpıcıdır. Fakat akan, yürüyüp giden devrimci yaşam, devrimcilik zemininde yeni kopuşları ve sıçramaları gerektirir, koşullar, talep eder. Birinci durumdan bakarsak, kopuşun derinlere kök salmasıdır bu. Yalnızca devrimcinin ulaştığı yükseklikte kalması değil, kategorik olarak irtifa kazanmasıdır, devrimciliğin daha ileri yeni düzeyine yükselmektir sıçramak. Militanın yüklerinden kurtularak, sınırlarını yıkarak, sınırlılıklarını ve darlıklarını aşarak devrimci nitelik kazanması, daha ileri bir devrimcilik düzeyine geçerek devrimciliğini derinleştirmesidir, kopuş ve sıçrama bütünlüğü. Devrimci militanın yaşamında, kopuş kadar sıçrama da örgütlenmiş devrimci bir eylem olmalıdır.

Görevin, mücadele cephesinin, çalıştığı kentin, politik ve örgütsel koşulların, “verili durumun” değişmesi ihtiyaç ya da zorunluluğundan çıkan geçiş anında, devrimci kopuş eylemini olduğu kadar devrimci sıçrama eylemini de örgütlemelidir devrimci militan. Sıçramayı ancak yeni duruma, yeni döneme, yeni göreve düşüncede ve duyguda devrimci tarzda yoğunlaşma örgütleyebilir, ama yönünü geleceğe dönmek, duygu ve düşüncelerini geleceğe yöneltmek sıçramayı dolaysız biçimde örgüt-

Köprü metaforu, militanın devrimci yaşamında bir durumdan başka bir duruma geçişi tarifler. Köprü sabittir, geçiş ise hareketli ve dinamik. Geçiş anları kısa ya da uzun, derin ya da yeğin, basit ya da karmaşık diyalektik süreçlerden başka bir şey değildir.

lemek için iyi bir başlangıçtır. Yeni durumu yalnızca kabullenmemeli, yeni duruma geçişi, yeni durumun devrimci konumlanmasını istemeli, arzu etmeli ve hatta tutkuyla geleceğe kilitlenmelidir devrimci. Yeni alan ve durumu, bunun ortaya çıkardığı sorunları ve görevleri anlamak, çözümlenmek, düşünsel olarak kavramak demektir bu. Devrimci görevlerin gerçekleştirilmesinin koşulları, engelleri, sorunları ve zorluklarının anlaşılması sis perdelerini dağıtır, belirsizliğin yarattığı tereddütlere

son verir, devrimci militana düşünce açıklığı sağladığı kadar özgüven de kazandırır. Devrimcinin duygu ve düşüncelerindeki geride kalmalar, belirsizlikler, çelişkiler ve kör noktalar, bencillikler, bireycilikler, oluşan “küçük düzençilik rüşvetleri” nasıl onun devrimci eylem gücünü frenler, kararsızlıklar üretir ve hatta boğarsa, tersinden, düşünce açıklığı, devrimci görevlerin kapsamlı ve derin kavranışı, berraklık da devrimci enerjisini uyandırır, devrimci kararlılık ve devrimci iradesini bilir, düşünsel ve pra-

Her devrimci militan, devrimci yaşamı boyunca sayısız defa geçiş dönemleriyle yüzleşecek, durum devrimci adanmışlığını yoklayacak, ancak geçiş anı düğümlerini devrimci tarzda çözümlenerek devrimciliğine nitelik kazandıracaktır.

tik eyleme geçme arzusunu, başarıma tutkusunu kamçılar.

Devrimci militan, her eşikte, içersine girdiği geçiş sürecinin sıkı eleştirel devrimci analizine dayanırsa, süreci de, geçiş sürecinin sunduğu kopuş ve sıçrama devrimci imkanlarını da hakkıyla değerlendirip devrimci gelişiminin kaldırıcına dönüştürür. Her dönemeç, her eşik devrimcinin varoluş gerçekliğinde iç mücadeleyle belirlenir. Sosyalist ve devrimci amaçlara sadakat, devrimci değerlere bağlılık kadar, devrimci

adanmışlık da yönetmelidir iç mücadeleyi. Ve tabii, partinin deneyimleri yol göstermelidir devrimci militana. Geçiş anının iç mücadele hakikatıyla saklambaç oynayamaz, kendisiyle yüzleşmekten, kendi devrimci gerçekliğinin gözlerinin içine bakmaktan korkup kaçamaz devrimci! Kendisinde içselleştirdiği devrimciliğe dayanarak ve devrimci olanı büyüterek, tıpkı gerçek bir savaşta düşmanla araya bir uçurum koyarak mesafeyi açmak gibi devrimci olmayanla, düzene ait olanla mesafeyi kasıtlı biçimde açmalı, devrimci eylemini sınırlandıran, daraltan, kötürümleştiren duygu ve düşünceleriyle, alışkanlıklarıyla düşmanla savaşır gibi savaşmalı, iç mücadeleyi özgürlüğünde derinleşme fırsatına dönüştürmelidir.

Militanın devrimci gelişiminin koşulladığı iç mücadelede en güçlü silahıdır, “eleştirinin devrimci şiddeti”! Cesurca, ustaca ve bilgece, partinin deneyimlerine dayanarak yürümelidir, zayıf ve zaafı yanlarının, eskiyen, geride kalan, ayak bağı olan, gelişiminin önüne set çeken iç duvarlarının, kapitalizmin küçük ve küçültücü çöplük tepeliklerinin üstüne. Devrimci gelişmesinin her eşğinde, kasıtlı bir tarzda tekrar “gemileri yakma” eyleminin devrimci bilincinden esinlenmeli, verili durumların yarattığı tersane ve gemileri yakarak devrimci süreci yönetmelidir devrimci.

Devrimci militan iyi bilmelidir ki, bu mücadelede, siyasi koşulların kendi tarzında işleyen etkisiyle söyleyeceği sözü olacaktır. Genel siyasi ortam çok değişik dolaylılarıyla, kimi durumlarda ise dolaysız biçim-

de, iç mücadelenin bir tarafında yer alır, ağırlığını koyar. Her ağacın kurunun kendisinde olması gibi, biraz da devrimcinin içindedir düşman. Özellikle gemi azıya almış faşist saldırganlık koşullarının karşıdevrimci, yıldırıcı basıncı, devrimci militanın zayıf ve zaafı yanlarında yankılanarak, düzen bağlarını besleyerek, devrimci kararlılığı kemirerek taraf olur. Mücadelenin devrimci atılım dönemleri ise iç mücadelenin devrimci cephesini besler, devrimciye cesaret ve enerji verir.

Devrimci militan iyi bilmelidir ki, kişisel devrimci tarihinin ve hatta devrimcilik öncesi tarihinin sözü olacaktır her eşğin, her geçiş anının iç mücadele gerçekliğinde. Her eşikteki iç mücadelenin kişisel devrimci tarihte karşılığını bulan bir tarihsel arka planı vardır çünkü. O arka plan, ayırdında olarak ya da kendiliğinden, her dönemecin iç mücadelesine karmaşık bir biçimde etkir, taraf olur. Anın gerektirdiği kopuş ve sıçramayı örgütlemekle beraber, bunu militanın devrimci tarihinin kopan ve sıçrayan – biriken ve ilerleyen, kopan ve sıçrayan – biriken ve ilerleyen gelişim çizgisi sürekliliği bağlamına oturtması, tarihsel bütünlüğünü inşanın yolu olduğu kadar devrimci tarihin ve anın koşulladığı ama devrimci aklın da talep ettiği kopuşa derinlik, sıçramaya irtifa kazandır, devrimciliğin çapını ve ufku büyütür, verili sınırlarını yıkar, daha yüksek özgürleşme düzeyine ulaştırır. İleri sıçrayan devrimcide özgüvenin üst düzeyde inşasıdır bu. Devrimci, her dönemeç anında, her eşikte devrimci iddialarını büyütendir. Boşuna

herkes kendi tarihini kendisi yapar dememiştir marksizmin kurucuları. Marksist öğretiyi pratikleştirebilmek, eyleme işlemlerini sağlamaktır; devrimci gelişiminin her eşğinde, her dönemecinde kendi devrimci gelişim çizgisinin genel eleştirel devrimci analizine dayanmak ve o eşği bütünlüyle buluşturabilmektir praksisin devrimci bütünselliği. Bu, devrimci militanın iç aydınlanması ve kendi tarihine hakimiyetini sağladığı kadar, kendi gelişimini yönetebilme imkan ve yeteneği de kazandırır.

Görevin, mücadele cephesinin, politik ve örgütsel koşulların, “verili durumun” değişmesi ihtiyaç ya da zorunluluğundan çıkan geçiş anında, devrimci kopuş eylemini olduğu kadar devrimci sıçrama eylemini de örgütlemelidir devrimci militan.

Parti ve devrimci militan çok iyi bilmelidir ki, devrimci militanların geçiş süreci iç mücadelelerinde parti ortamının, özel olarak parti önderliği ve yönetici örgütlerin güçlü ve etkili bir sözü vardır. Kuşkusuz bu da partinin “kendi durumuyla bağlıdır”, gelişen ve partinin ileri yürüyüşünü yöneten bir önderlik ile bozalayan ve yetmeyen bir önderliğin rolü de aynı olmayacaktır örneğin. Fakat burada söz konusu olan, gerek cephe, alan ya da görev değişimlerinde, gerekse de politik durum ve

partinin dönem politikalarının değişimi koşullarında, kadroların yeni duruma geçişlerini yönetmenin kadro politikasının yapısal temel bir elemanı olarak realize edilebilmesidir. Örgütsel önderlik partinin omurgasını oluşturan temel kadrolar bakımından bunu yapabildiği ölçüde işlevlidir, bütünde kadro politikasına da hakim olur. Tek belirleyici değildir, ama devrimci militanın geçiş sürecini-iç mücadelesini yönlendirip yönetebilir ve yönetmelidir de. Diğer yandan, devrimci militan etkin kolektif bireydir, “kendi iç mücadelesini yönetebilir” ve yönetmelidir de. İdeal olan kolektif öznenin ve birey öznenin devrimci aklının ve iradesinin buluşmasıdır. Devrimci militanın geçiş dönemlerinde yaşadığı iç mücadeleyi kendi mikrokozmosu gibi kavramalıdır parti.

Bütün dönemeç anlarında devrimci militanın en sağlam güvencesi devrimci ve sosyalist amaçlara sıkı sıkıya bağlı kalmayı güncelleme kriteridir. Devrimci ve sosyalist idealere bağlılığın sürdürülmesi değil, “güncellenerek”, “yenilenerek” sürdürülmesidir aslolan. Bütün verili durumlar, militanın idealleriyle bağlı-bağlılığını, yarattıkları statükolarla az çok aşındırıp, anlam kaybına

ve soluklaşmaya uğratırlar. Güncellemek, bağın, bağlılığın yenilenmesi ve derinleşmesidir.

Her dönemeç anında devrimci militanın en yakın mücadele yoldaşı ve en güvenilir silah arkadaşı özeleştirmedir, özeleştirmenin devrimci şiddetidir. Özeleştiri, her şeyden önce, o verili durumda ulaşılmış devrimcilik düzeyinin aşılmasına yönelik ideolojik eylemdir. Sınırlılıkların, eksikliklerin, yetmezliklerin, darlıkların, hata ve zaafın “kabulüyle” başlar özeleştiri devrimci eylemi. Ama yalnızca başlar! Kabullerin, tespitlerin eleştirel devrimci analiziyle, özellikle nedenlerin, nasılların, niçinlerin sorgulanmasıyla devrimci tarzda ilerler. Verili durumun, ulaşılmış devrimcilik düzeyinin sınırlarını sorgulayıp varlık hakkını ve meşruiyetini yok eden yıkıcılığıyla ideolojik ateştir, eleştirmenin devrimci şiddeti. Devrimcilik zeminindeki kopuşları örgütleyen bu ideolojik ateş, devrimci ileri sıçrayışın yayıdır.

Gelecek yönelimi duygu ve düşüncede berraklaştığı, eylemli bir hal aldığı ölçüde, yeniden yapılanan yeni düzeyiyle, yeni koşulların devrimci düşüncüsü, devrimci tarzı ve duruşu olarak şekillenir devrimci sıçrayış eylemi.

